

UCHWAŁA NR XXV/.../2026
RADY MIEJSKIEJ W BYTOWIE
z dnia 11 lutego 2026 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Bytów
na lata 2026-2032**

Na podstawie art. 16 b i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2025r. poz.1214 i 1302) **uchwała się, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Bytów na lata 2026-2032, stanowiącą załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Bytowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Uzasadnienie
do projektu uchwały Nr XXV/.../2026 Rady Miejskiej w Bytowie
z dnia 11 lutego 2026 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Bytów
na lata 2026-2032

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bytów na lata **2026–2032** jest kluczowym dokumentem planistycznym w obszarze lokalnej polityki społecznej. Jej realizacja ma na celu poprawę jakości życia mieszkańców, wzmacnianie spójności społecznej oraz przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego poprzez skoordynowane, długofalowe i zintegrowane działania podejmowane na poziomie lokalnym.

Zgodnie z art. 16 b i 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia **12 marca 2004 r. o pomocy społecznej**, do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz działań służących integracji osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Opracowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bytów na lata **2026–2032** została przygotowana w oparciu o kompleksową diagnozę sytuacji społecznej, analizę danych statystycznych, wnioski z badań ankietowych oraz analizę SWOT. Analiza ta pozwoliła na identyfikację kluczowych problemów i wyzwań społecznych, a także potencjałów i zasobów gminy, stanowiących podstawę do sformułowania celów strategicznych i operacyjnych dokumentu.

Strategia wyznacza **pięć obszarów strategicznych**, w ramach których określono cele strategiczne, operacyjne oraz kierunki działań, odnoszące się w szczególności do:

- wzmacniania roli rodziny i polityki prorodzinnej,
- przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu poprzez aktywizację społeczną i zawodową,
- wspierania osób starszych, chorych i zależnych,
- integracji i aktywizacji osób z niepełnosprawnościami oraz wzmocnienia roli ich opiekunów,
- budowania kapitału społecznego, otwartości i współpracy lokalnej.

Cele strategiczne Strategii pozostają w spójności z wizją i misją polityki społecznej Gminy Bytów oraz z dokumentami strategicznymi na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim, co umożliwia skuteczne planowanie działań oraz pozyskiwanie środków zewnętrznych na ich realizację.

Centralnym podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie Strategii jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bytowie, który pełni funkcję koordynatora działań, głównego

realizatora zadań oraz podmiotu odpowiedzialnego za zarządzanie procesem wdrażania, monitoringu i ewaluacji Strategii. Realizacja dokumentu odbywać się będzie we współpracy z jednostkami organizacyjnymi gminy, organizacjami pozarządowymi, instytucjami rynku pracy, ochrony zdrowia oraz innymi partnerami społecznymi.

Monitoring realizacji Strategii prowadzony będzie w sposób systematyczny i ciągły, w oparciu o zestaw wskaźników przypisanych do celów strategicznych i operacyjnych. Proces monitorowania obejmować będzie:

- coroczne gromadzenie i analizę danych dotyczących realizowanych działań i osiągniętych rezultatów,
- bieżącą aktualizację diagnozy problemów społecznych,
- ocenę stopnia realizacji celów oraz skuteczności podejmowanych interwencji.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bytowie sporządzać będzie **coroczne raporty monitoringowe**, przedstawiające postęp realizacji Strategii, które przekazywane będą Burmistrzowi Bytowa oraz Radzie Miejskiej. Dodatkowo, zgodnie z zapisami Strategii, co dwa lata opracowywane będą **raporty ewaluacyjne**, pozwalające na ocenę efektywności działań, ich wpływu na sytuację społeczną mieszkańców oraz zasadności ewentualnych modyfikacji dokumentu.

Ewaluacja Strategii umożliwi ocenę stopnia osiągnięcia zakładanych celów, identyfikację dobrych praktyk oraz obszarów wymagających korekt, a także sformułowanie rekomendacji na kolejne lata realizacji dokumentu. Wyniki monitoringu i ewaluacji stanowiąc będą podstawę do optymalizacji działań oraz dostosowywania polityki społecznej do zmieniających się potrzeb mieszkańców Gminy Bytów.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

Przyjęcie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bytów na lata **2026–2032** umożliwi budowanie spójnego i zintegrowanego systemu pomocy społecznej, zwiększy skuteczność działań podejmowanych na rzecz mieszkańców oraz stworzy podstawy do pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym funduszy krajowych i unijnych. Mając powyższe na uwadze, **podjęcie uchwały w sprawie przyjęcia Strategii jest w pełni uzasadnione.**

Załącznik
do projektu uchwały nr XXV/.../2026
Rady Miejskiej w Bytowie
z dnia 11.02.2026 r.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Bytów na lata 2026-2032

Spis treści

Wstęp.....	3
1. Procedura tworzenia Strategii – metodyka opracowania.....	5
1.1. Podstawy prawne	5
1.2. Podstawy strategiczne i programowe.....	6
1.3. Wykorzystane materiały i dokumentacja	7
1.4. Przebieg prac nad strategią i metodyka opracowania	7
2. Diagnoza	9
Sytuacja demograficzna.....	9
Prognoza ludności na lata 2023-2060.....	14
Gospodarka, przedsiębiorczość, rynek pracy	24
Sytuacja mieszkaniowa.....	30
Połączenia komunikacyjne.....	32
Środowisko przyrodnicze	35
Strategiczne kierunki rozwoju gminy Bytów.....	37
Klienci pomocy społecznej Gminy Bytów w kontekście problemów społecznych	39
System pomocy społecznej i ocena dotychczasowych działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Bytów (analiza 2022-2024)	42
3. Badanie ankietowe	46
4. Określenie docelowej grupy wymagającej wsparcia- adresaci strategii.....	61
5. Analiza problemów	63
5.1 Określenie głównych obszarów problemowych dla gminy Bytów.....	63
Ubóstwo (w tym bezdomność).....	65
Długotrwała i przewlekła choroba ze szczególnym uwzględnieniem starości	67
Niepełnosprawność	70
Bezrobocie	71
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych.....	73
Uzależnienia.....	75
Przemoc domowa	76
Niski poziom bezpieczeństwa mieszkańców.....	78
Brak spójności społecznej.....	80
5.2 Mapa interesariuszy	81
6. Analiza SWOT.....	85
6.1 Analiza SWOT- najważniejsze zagadnienia w ujęciu obszarów problemowych	87
6.2 Korelacja SWOT z celami strategicznymi i operacyjnymi.....	90
6.3 Macierz SWOT	97

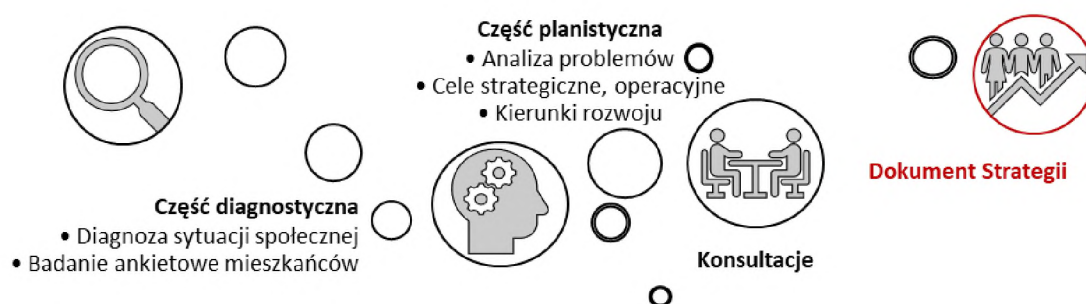
6.4 Rekomendacje strategiczne wynikające ze SWOT	99
7. Wizja i misja polityki społecznej Gminy Bytów.....	100
8. Cele strategiczne, operacyjne, kierunki działań strategii.....	102
8.1 Określenie obszarów interwencji	102
8.2 Cele strategiczne i operacyjne wynikające z analizy SWOT	103
8.3 Cele strategiczne wraz z uzasadnieniem i obszarami interwencji	105
8.4 Struktura celów strategicznych, operacyjnych wraz z kierunkami działań.	106
9. Spójność z lokalnymi, regionalnymi, krajowymi i europejskimi dokumentami strategicznymi.....	109
10. Źródła finansowania strategii	111
10.1 Środki własne gminy	111
10.2 Środki z budżetu państwa.....	111
10.3 Środki z funduszy krajowych i programów celowych	111
10.4 Środki strukturalne i inwestycyjne Unii Europejskiej.....	112
10.5 Środki partnerów lokalnych i społecznych.....	112
10.6 Inne źródła finansowania	112
11. Wdrażanie, monitoring i zarządzanie realizacją strategii.....	116
11.1 Cele i założenia zarządzania strategią.....	116
11.2 Struktura zarządzania	116
11.3 Procesy zarządzania i wdrażania.....	117
11.4 Przykładowe działania strategiczne	119
11.5 Etapy realizacji strategii	119
11.6 Harmonogram realizacji strategii (2026-2032) w ujęciu rocznym	120
11.7 Mechanizmy współpracy i partycypacji	121

Wstęp

Skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych wymaga nie tylko specjalistycznej wiedzy i doświadczenia praktycznego, ale także empatii, wrażliwości, umiejętności współpracy oraz odpowiedzialności społecznej. W lokalnej polityce społecznej niezbędne jest zarówno poznanie zjawisk społecznych wpływających na życie mieszkańców, jak i planowanie działań, które przyniosą realne i mierzalne efekty. Takie podejście pozwala nie tylko skutecznie wspierać osoby i rodziny w trudnej sytuacji, lecz także wzmacniać spójność i kapitał społeczny oraz wpływać na aktywność obywatelską mieszkańców.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Bytów na lata 2026-2032 (dalej Strategia) jest dokumentem planistycznym o charakterze długofalowym, który określa najważniejsze cele, obszary interwencji, kierunki działań oraz wskaźniki mierzalności efektów. Dokument wyznacza ramy współpracy między instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi, sektorem prywatnym i mieszkańcami Gminy, podkreślając znaczenie działań komplementarnych oraz lokalne partnerstwa. Opracowanie Strategii miało charakter partycypacyjny i opierało się na szerokim zaangażowaniu pracowników instytucji publicznych, aktywnych liderów lokalnych, przedstawicieli władz samorządowych i organizacji pozarządowych. Ich wiedza, doświadczenie i inicjatywa pozwoliły na precyzyjne określenie obszarów działań społecznych oraz wypracowanie rozwiązań dostosowanych do lokalnych uwarunkowań. W procesie przygotowania Strategii przeprowadzono również badania ankietowe wśród mieszkańców, którzy mogli wyrazić opinie na temat własnych potrzeb społecznych oraz funkcjonowania instytucji pomocowych w Gminie. Wyniki badań pozwoliły uwzględnić realne oczekiwania społeczności i zwiększyć akceptację oraz skuteczność dokumentu.

Etapy opracowywania strategii

Diagnoza sytuacji społecznej Gminy wskazała na szereg wyzwań, takich jak: proces starzenia się społeczeństwa, rosnące zapotrzebowanie na wsparcie rodzin, konieczność aktywizacji osób niepełnosprawnych, bezrobotnych i biernych zawodowo, przeciwdziałanie ubóstwu i marginalizacji,

integrację oraz rozwój kapitału społecznego i obywatelskiego. Coraz większego znaczenia nabiera integracja mieszkańców przybywających z innych regionów i krajów. Zmiany demograficzne oraz rozwój nowych trendów w pomocy społecznej – w tym działania profilaktyczne, inicjatywy oddolne oraz rozwój usług opartych na partnerstwie lokalnym – wymagają wdrażania innowacyjnych i elastycznych rozwiązań w lokalnych społecznościach.

Strategia wpisuje się w ramy prawne i strategiczne na różnych poziomach zarządzania. Obowiązek jej opracowania wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, a dokument uwzględnia także przepisy ustawy o samorządzie gminnym, ustawy o finansach publicznych oraz wytyczne Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030. Strategia pozostaje spójna z dokumentami krajowymi (np. Polityka Społeczna Państwa do 2030 roku), dokumentami regionalnymi (Strategią Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 oraz Regionalnym Programem Strategicznym w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej), a także z dokumentami lokalnymi (tj. Strategią Rozwoju Gminy Bytów czy Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2028 w Gminie Bytów). Uwzględnienie założeń wynikających z dokumentów unijnych, w tym Agendy 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju, zwiększa skuteczność interwencji i umożliwia pozyskiwanie środków zewnętrznych.

Przy opracowaniu Strategii zastosowano kompleksową metodologię obejmującą analizę dokumentów wewnętrznych, danych statystycznych, diagnozę problemów społecznych, konsultacje społeczne, badania ankietowe oraz analizę SWOT, pozwalającą określić mocne i słabe strony Gminy oraz szanse i zagrożenia w obszarze polityki społecznej. Proces przygotowania dokumentu miał charakter otwarty i transparentny, co poprawia jego skuteczność i akceptację społeczną.

Realizacja Strategii w latach 2026-2032 wymaga szerokiej i skoordynowanej współpracy administracji samorządowej, instytucji pomocy społecznej, sektora edukacji, zdrowia i kultury, organizacji pozarządowych oraz mieszkańców Gminy Bytów. Dokument przewiduje systematyczny monitoring i ewaluację działań, co umożliwi elastyczne reagowanie na zmieniające się potrzeby społeczne oraz wspiera budowanie otwartej, bezpiecznej i przyjaznej wspólnoty, w której każdy mieszkaniec – niezależnie od wieku, stanu zdrowia czy sytuacji życiowej – ma możliwość pełnego uczestnictwa w życiu społecznym, zawodowym i kulturalnym.

1. Procedura tworzenia Strategii – metodyka opracowania

1.1. Podstawy prawne

Obowiązek opracowania gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz.U. z 2025 r., poz. 1214), który nakłada na gminy obowiązek opracowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki oraz rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, mających na celu integrację osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Na treść i realizację niniejszej Strategii wpływają również inne akty prawne, w szczególności:

Ustawa	Data	Dz.U.	Uwagi
⇒ o samorządzie gminnym	8 marca 1990 r.	tj. Dz.U. z 2025 r., poz. 1153	-
⇒ o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	26 października 1982 r.	tj. Dz.U. z 2023 r., poz. 2151	-
⇒ o przeciwdziałaniu narkomanii	29 lipca 2005 r.	tj. Dz.U. z 2023 r., poz. 1939	-
⇒ o ochronie zdrowia psychicznego	19 sierpnia 1994 r.	tj. Dz.U. z 2024 r., poz. 917	-
⇒ o przeciwdziałaniu przemocy domowej	29 lipca 2005 r.	t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1673	-
⇒ o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	9 czerwca 2011 r.	t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 49	z późn. zm.
⇒ o świadczeniach rodzinnych	28 listopada 2003 r.	tj. Dz.U. z 2025 r., poz. 1208	-
⇒ o pomocy osobom uprawnionym do alimentów	7 września 2007 r.	tj. Dz.U. z 2025 r., poz. 438	-
⇒ o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci	11 lutego 2016 r.	tj. Dz.U. z 2024 r., poz. 1576	-
⇒ o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”	4 listopada 2016 r.	tj. Dz.U. z 2024 r., poz. 1829	-
⇒ o rynku pracy i służbach zatrudnienia	20 marca 2025 r.	tj. Dz.U. z 2025 r., poz. 620	-

Ustawa	Data	Dz.U.	Uwagi
⇒ o zatrudnieniu socjalnym	13 czerwca 2003 r.	tj. Dz.U. z 2025 r., poz. 83	-
⇒ o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych	27 sierpnia 1997 r.	tj. Dz.U. z 2025 r., poz. 913	-
⇒ o zdrowiu publicznym	11 września 2015 r.	tj. Dz.U. z 2024 r., poz. 1670	z późn. zm.
⇒ o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych	27 sierpnia 2004 r.	tj. Dz.U. z 2024 r., poz. 146	z późn. zm.
⇒ o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	24 kwietnia 2003 r.	tj. Dz.U. z 2024 r., poz. 1491	z późn. zm.

Strategia odwołuje się również do aktów wykonawczych oraz przepisów z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i polityki prorodzinnej.

1.2. Podstawy strategiczne i programowe

Strategia jest dokumentem zgodnym z dokumentami planistycznymi i programowymi na poziomie krajowym, wojewódzkim, powiatowym oraz lokalnym.

Poziom ogólnokrajowy

Programy wsparcia rodzin: "Rodzina 800+", "Dobry Start", "Maluch+", "Aktywny Maluch", "Karta Dużej Rodziny", "Za życiem", "Asystent rodziny", "Mama 4+".

Programy pomocowe: "Posiłek w szkole i w domu", "Senior+", "Opieka 75+", "Korpus Wsparcia Seniorów", "Emerytura+".

Programy wspierające osoby niepełnosprawne: "Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością", "Opieka wytchnieniowa", "Za życiem".

Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

Krajowa Strategia Rozwoju Usług Społecznych.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej.

Poziom Województwa Pomorskiego

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego 2021-2030.

Poziom Powiatu Bytowskiego

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Bytowskiego na lata 2021-2027.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Ofiar Przemocy Domowej na lata 2021-2025.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023 (z aktualizacjami).

dokumenty strategiczne z zakresu edukacji, ochrony zdrowia i aktywizacji rynku pracy opracowane przez Powiat Bytowski.

Poziom lokalny (Gmina Bytów)

Strategia Rozwoju Gminy Bytów 2021-2030 (aktualizacja).

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Bytów na lata 2024-2026.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej.

Lokalne dokumenty planistyczne i społeczne opracowywane przez MOPS i UM.

1.3. Wykorzystane materiały i dokumentacja

Sprawozdania z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bytowie rok 2021, 2022, 2023 i 2024.

Oceny Zasobów Pomocy Społecznej dla Gminy Bytów za rok 2022, 2023, 2024.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Bytowie dotyczące bezrobocia i aktywizacji zawodowej.

Dane Głównego Urzędu Statystycznego, w tym Bank Danych Lokalnych.

Raporty o stanie Gminy Bytów rok 2021, 2022, 2023, 2024.

Wyniki badań ankietowych mieszkańców 2025 r.

Informacje od sołtysów, radnych, Gminnej Rady Seniorów, NGO i liderów lokalnych.

1.4. Przebieg prac nad strategią i metodyka opracowania

Proces opracowania Strategii był realizowany zgodnie z modelem partycypacyjno-eksperckim, który zakładał łączenie wiedzy merytorycznej ekspertów z aktywnym zaangażowaniem społeczności lokalnej. Strategia powstała w oparciu o współpracę między pracownikami jednostek samorządu terytorialnego, placówek pomocowych, edukacyjnych i kulturalnych, przedstawicielami ochrony zdrowia, Policji,

radnymi, stowarzyszeniami oraz organizacjami pozarządowymi - Zarządzeniem Burmistrza Bytowa powołano zespół strategiczny.

Opracowanie dokumentu rozpoczęło się od diagnozy społeczno-gospodarczej, która opierała się na zbieraniu i analizie danych źródłowych, w tym statystyk GUS i Banku Danych Lokalnych, sprawozdań jednostek pomocowych, raportów oraz prognoz demograficznych. Równolegle prowadzono badania ankietowe wśród mieszkańców Gminy, wywiady z kluczowymi interesariuszami oraz warsztaty konsultacyjne. Działania te pozwoliły na pogłębione rozpoznanie potrzeb społecznych, oczekiwań mieszkańców oraz barier niewidocznych w samych danych liczbowych.

Kluczowym elementem procesu była partycypacja społeczna, umożliwiająca mieszkańcom aktywne włączanie się w diagnozowanie problemów, formułowanie potrzeb i opiniowanie proponowanych rozwiązań. Włączenie społeczności lokalnej nie tylko zwiększyło trafność diagnozy, ale również wzmocniło poczucie współodpowiedzialności za kształtowanie polityki społecznej w Gminie Bytów. Na podstawie zgromadzonych materiałów i wyników konsultacji dokonano identyfikacji kluczowych problemów społecznych oraz priorytetów, które można realnie rozwiązać lub ograniczyć w perspektywie lat 2026-2032. Prioryteryzacja celów umożliwiła ukierunkowanie działań na wcześniej zdiagnozowane obszary problemowe, co zwiększy efektywność i trafność podejmowanych działań.

Etap ustalania celów strategicznych i operacyjnych pozwolił określić działania długofalowe i średnioterminowe, przypisując do nich kierunki działań, odpowiedzialne podmioty, dostępne zasoby oraz wskaźniki mierzące postęp realizacji. Wypracowanie celów opierało się zarówno na wiedzy eksperckiej, jak i wnioskach płynących z konsultacji społecznych. Projekt strategii został poddany konsultacjom społecznym, w trakcie których zbierano uwagi i propozycje od mieszkańców, organizacji pozarządowych oraz instytucji lokalnych.

Po zakończeniu konsultacji dokument został zweryfikowany przez ekspertów. Ostateczna redakcja Strategii uwzględniła zgłoszone uwagi i propozycje, a finalna wersja dokumentu została przedstawiona Radzie Miejskiej w Bytowie i przyjęta w formie uchwały.

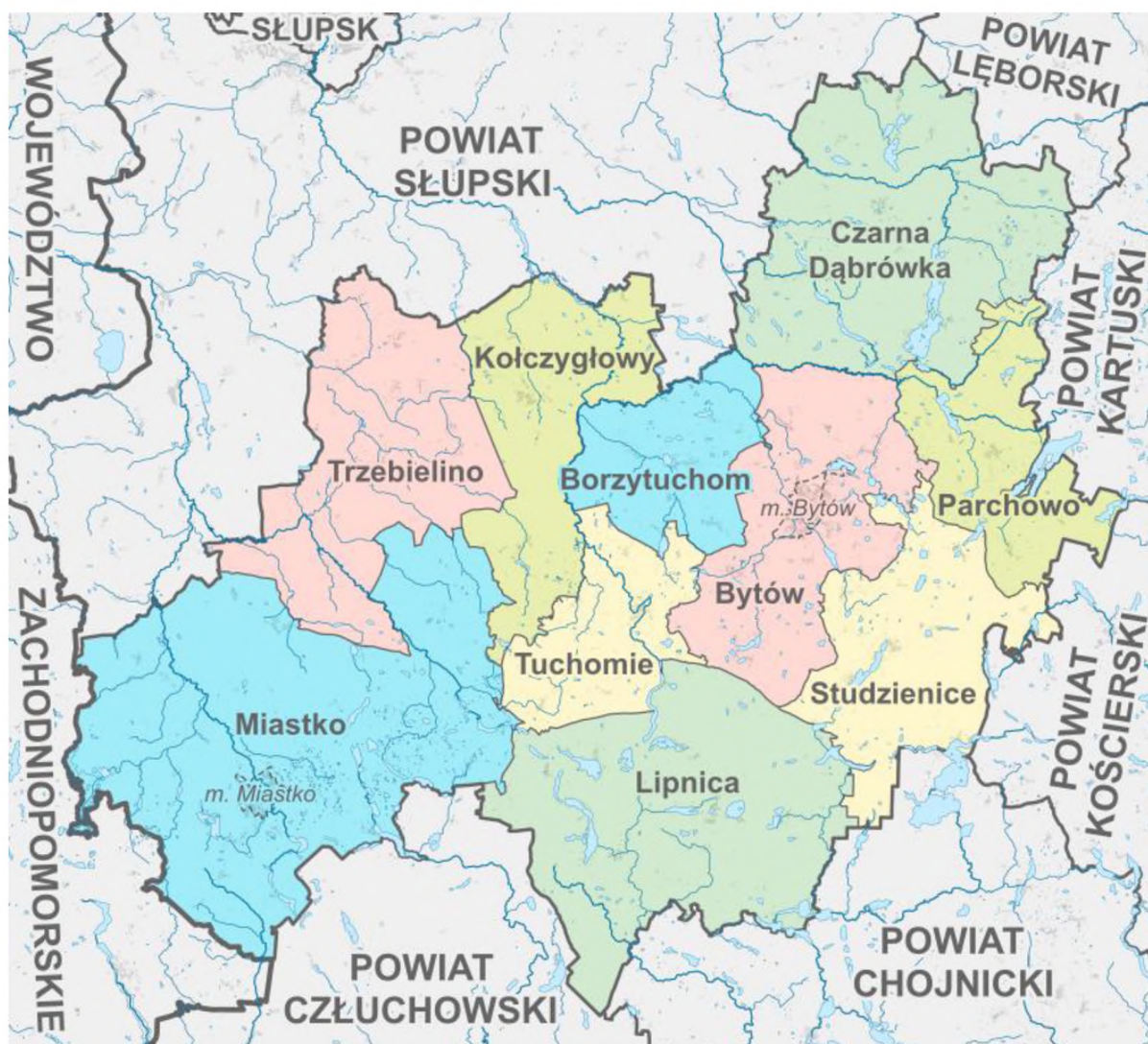
Proces partycypacyjno-eksperski zapewnia, że Strategia jest dokumentem zgodnym z obowiązującymi przepisami prawa, odpowiadającym rzeczywistym potrzebom mieszkańców, w którym priorytety celów i ukierunkowanie działań wynikają z rzetelnej diagnozy społecznej. Włączenie mieszkańców w proces tworzenia Strategii wzmacnia społeczny kapitał, wspiera współpracę między instytucjami i lokalną społecznością oraz zwiększa szanse na skuteczną realizację polityki społecznej w Gminie Bytów.

2. Diagnoza

Sytuacja demograficzna

Bytów jest gminą miejsko-wiejską położoną w zachodniej części województwa pomorskiego, w powiecie bytowskim. Siedzibą władz samorządowych, zarówno na szczeblu gminnym, jak i powiatowym, jest miasto Bytów. Gmina Bytów zajmuje powierzchnię 197 km², a w jej skład wchodzi miasto Bytów (pow. 9 km²) oraz 15 sołectw: Dąbie, Gostkowo, Grzmiąca, Mądrzechowo, Mokrzyn, Niezabyszewo, Płotowo, Pomysk Mały, Pomysk Wielki, Rekowo, Rzepnica, Sierzno, Świątkowo, Udorpie i Ząbinowice. Pod względem powierzchni Gmina Bytów zajmuje 8,98% powierzchni całego województwa pomorskiego.

Od strony zachodniej Gmina Bytów graniczy z gminami Tuchomie i Borzytuchom, od północy z gminą Czarna Dąbrówka, od wschodu z gminami Parchowo i Studzienice, a od południa z gminą Lipnica.

źródło: pl.wikipedia.org

Na koniec 2024 roku Gminę Bytów zamieszkiwało 24 841 osób i jest to najwyższy wynik w całym powiecie bytowskim. To właśnie na terenie Gminy Bytów zamieszkiwało 32,57% populacji powiatu bytowskiego oraz 1,05% województwa pomorskiego.

<i>Stan ludności</i>	2020	2021	2022	2023	2024	zmiana [rok bazowy 2020]
województwo pomorskie	2 358 256	2 358 726	2 358 307	2 359 573	2 359 493	0,05%
powiat bytowski	77 409	76 987	76 715	76 502	76 266	-1,48%
gmina Bytów	25 311	25 292	25 121	25 050	24 841	-1,86%
- mężczyźni	12 455	12 416	12 336	12 293	12 196	-2,08%
- kobiety	12 856	12 876	12 785	12 757	12 645	-1,64%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

W okresie 2020-2024 liczba mieszkańców Gminy Bytów zmniejszyła się o 470 osób (-1,87%). Większy ubytek ludności zaobserwowano u mężczyzn (-2,08%), niż u kobiet (-1,64%). Należy zauważyć, że trend spadkowy zaobserwowano w całym powiecie bytowskim. Natomiast na poziomie całego województwa pomorskiego zauważa się nadal minimalny wzrost liczby mieszkańców (na przestrzeni ostatnich pięciu lat). Może to zmienić się wraz ze zmianami demograficznymi.

<i>Ludność wg grup wieku</i>	2020	2021	2022	2023	2024
ogółem	25 311	25 292	25 121	25 050	24 841
0-4	1 529	1 503	1 386	1 251	1 150
5-9	1 489	1 508	1 562	1 598	1 558
10-14	1 541	1 558	1 520	1 514	1 505
15-19	1 431	1 407	1 401	1 431	1 457
20-24	1 408	1 429	1 436	1 413	1 384
25-29	1 556	1 476	1 376	1 376	1 369
30-34	1 940	1 888	1 784	1 666	1 535
35-39	2 074	2 061	2 008	1 962	1 942
40-44	1 978	1 940	1 973	2 000	1 980
45-49	1 762	1 841	1 881	1 894	1 925
50-54	1 419	1 461	1 537	1 635	1 685
55-59	1 533	1 460	1 416	1 339	1 346
60-64	1 727	1 698	1 624	1 594	1 511
65-69	1 564	1 577	1 586	1 610	1 655
70-74	1 141	1 228	1 292	1 320	1 311
75-79	492	541	624	720	816
80-84	408	409	395	386	364
85 i więcej	319	307	320	341	348

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

Współczynnik feminizacji (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) w Gminie Bytów wynosi 104 i zmienił się o jeden punkt na przestrzeni ostatnich pięciu lat co jest skutkiem spadku większej liczby mężczyzn niż kobiet.

<i>współczynnik feminizacji</i>	2020	2021	2022	2023	2024
województwo pomorskie	106	106	106	106	106
powiat bytowski	100	100	101	101	100
gmina Bytów	103	104	104	104	104

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

Współczynnik ten podobnie prezentuje się w skali całego województwa pomorskiego (106), ale na poziomie powiatu bytowskiego utrzymuje już równowagę pomiędzy liczbą kobiet, a mężczyzn.

<i>ruch naturalny</i>	2020	2021	2022	2023	2024
ruch naturalny w gminie Bytów					
Urodzenia żywe	258	275	240	210	202
Zgony ogółem	265	244	258	200	269
Przyrost naturalny	-7	31	-18	10	-67
przyrost naturalny na 1000 ludności					
▪ województwo pomorskie	-0,5	-2,01	-1,89	-1,62	-2,47
▪ powiat bytowski	0,18	-1,4	-1,55	-0,13	-1,56
▪ gmina Bytów	-0,28	1,23	-0,71	0,4	-2,69

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

<i>migracje</i>	2020	2021	2022	2023	2024
migracje w gminie Bytów					
zameldowania ogółem	229	317	274	249	251
▪ zameldowania z miast	72	131	100	99	107
▪ zameldowania ze wsi	147	181	168	136	133
wymeldowania ogółem	303	368	393	316	415
▪ wymeldowania do miast	96	114	105	119	152
▪ wymeldowania na wieś	207	251	284	193	262
saldo migracji	-74	-51	-119	-67	-164
saldo migracji na 1000 ludności					
województwo pomorskie	1,7	2	1,7	2	2,3
powiat bytowski	-2,4	-3,7	-2,6	-2,1	-2,3
gmina Bytów	-2,9	-2	-4,7	-2,7	-6,6

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

Przyrost naturalny w Gminie Bytów na 1 000 osób w roku 2024 osiągnął wartość ujemną wynoszącą -2,69. W całym analizowanym okresie wskaźnik ten wykazuje wyraźnie spadkowy trend. Na spadek wskaźnika ma przede wszystkim wpływ ogólnokrajowa tendencja spadku ilości urodzeń. Wskaźnik dla Gminy Bytów przyjmuje podobne wartości jak dla całego województwa pomorskiego, jednak jest niższy o ponad jeden punkt procentowy w porównaniu do powiatu bytowskiego.

W badanym okresie (2020-2024) saldo migracji w Gminie Bytów wykazywało coraz niższą, ujemną wartość. Saldo migracji na 1 000 osób przyjmuje dużo gorsze, niższe, ujemne wartości niż w przypadku powiatu bytowskiego jak i całego województwa pomorskiego. Coraz niższe saldo migracji jest główną przyczyną (obok przyrostu naturalnego) zmniejszającej się liczby mieszkańców gminy.

Ludność:	2020	2021	2022	2023	2024
w wieku przedprodukcyjnym [%]					
Polska	18,4	18,4	18,4	18,2	18,0
województwo pomorskie	19,7	19,8	19,8	19,6	19,3
powiat bytowski	21,5	21,5	21,3	21,1	20,8
gmina Bytów	21,4	21,4	21,2	21,0	20,7
w wieku produkcyjnym [%]					
Polska	59,4	59,1	58,7	58,4	58,2
województwo pomorskie	59,6	59,3	59,0	58,8	58,7
powiat bytowski	59,7	59,2	58,9	58,3	58,0
gmina Bytów	59,6	59,1	58,8	58,2	58,0
w wieku poprodukcyjnym [%]					
Polska	22,2	22,5	22,9	23,3	23,8
województwo pomorskie	20,6	20,9	21,2	21,6	21,9
powiat bytowski	18,8	19,3	19,9	20,6	21,2
gmina Bytów	19,0	19,5	20,1	20,8	21,4

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

W Gminie Bytów wciąż występuje korzystna sytuacja związana ze strukturą ludności według ekonomicznych grup wieku. Duży odsetek [20,7%] stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym, o niecały punkt procentowy więcej jest osób w wieku poprodukcyjnym. Na tle kraju, województwa wyżej wymieniona struktura kształtuje się pozytywnie – wyższe wartości dla wieku przedprodukcyjnego i niższe dla wieku poprodukcyjnego. Analizując jednak tendencje przygotować należy się w dłuższej perspektywie na rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym (seniorzy), przy równoczesnym spadku udziału osób w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzież).

Według ostatniego Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań (NSP 2021), który odbył się w roku 2021, dominującą na terenie formą gospodarstw domowych pod względem liczby osób są gospodarstwa domowe 2-osobowe [1 680 gosp.] oraz gospodarstwa domowe 5-osobowe i większe. Są to przede wszystkim gospodarstwa jednorodzinne - 4 959 gospodarstw. Dominują rodziny z jednym dzieckiem [2 528 gosp.] oraz rodziny z 2 dziećmi [1 962 gosp.]. Rodzin z 4 i większą ilością dzieci jest jedynie 171. Największą liczbę gospodarstw domowych według poziomu wykształcenia reprezentanta stanowią: zasadnicze zawodowe/branżowe [2 245 gosp.], wyższe [1 676 gosp.] oraz średnie zawodowe [1 502 gosp.]. Osób niepełnosprawnych jest 3 940, z czego 51,73% to kobiety.

<i>Gospodarstwa domowe według liczby osób</i>	NSP 2021
Ogółem [gosp.]	7 540
▪ gospodarstwa domowe 1-osobowe [gosp.]	1 340
▪ gospodarstwa domowe 2-osobowe [gosp.]	1 680
▪ gospodarstwa domowe 3-osobowe [gosp.]	1 468
▪ gospodarstwa domowe 4-osobowe [gosp.]	1 423
▪ gospodarstwa domowe 5-osobowe i większe [gosp.]	1 629
ludność w gospodarstwach domowych [os.]	24 949
przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym [os.]	3,31

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

<i>Gospodarstwa domowe według składu rodzinnego</i>	NSP 2021
ogółem [gosp.]	7 540
▪ jednorodzinne [gosp.]	4 959
▪ dwurodzinne [gosp.]	781
▪ trzy i więcej rodzinne [gosp.]	135
▪ nierodzinne ogółem [gosp.]	1 665
▪ nierodzinne 1 osobowe [gosp.]	1 340
▪ nierodzinne wieloosobowe [gosp.]	325

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

<i>Rodziny według liczby dzieci</i>	NSP 2021
ogółem [gosp.]	6 945
rodziny bez dzieci [gosp.]	1 647
rodziny z dziećmi razem [gosp.]	5 298
▪ rodziny z 1 dzieckiem [gosp.]	2 528
▪ rodziny z 2 dzieci [gosp.]	1 962
▪ rodziny z 3 dzieci [gosp.]	637
▪ rodziny z 4 i więcej dzieci [gosp.]	171
dzieci w rodzinie ogółem [os.]	9 124
przeciętna liczba dzieci w rodzinie [os.]	2

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

<i>Gospodarstwa domowe według poziomu wykształcenia reprezentanta</i>	NSP 2021
ogółem [gosp.]	7 540
▪ wyższe [gosp.]	1 676
▪ policealne [gosp.]	294
▪ średnie ogólnokształcące [gosp.]	850
▪ średnie zawodowe [gosp.]	1 502
▪ zasadnicze zawodowe/branżowe [gosp.]	2 245
▪ gimnazjalne [gosp.]	58
▪ podstawowe [gosp.]	717
▪ bez wykształcenia szkolnego [gosp.]	30
▪ nieustalone [gosp.]	168

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

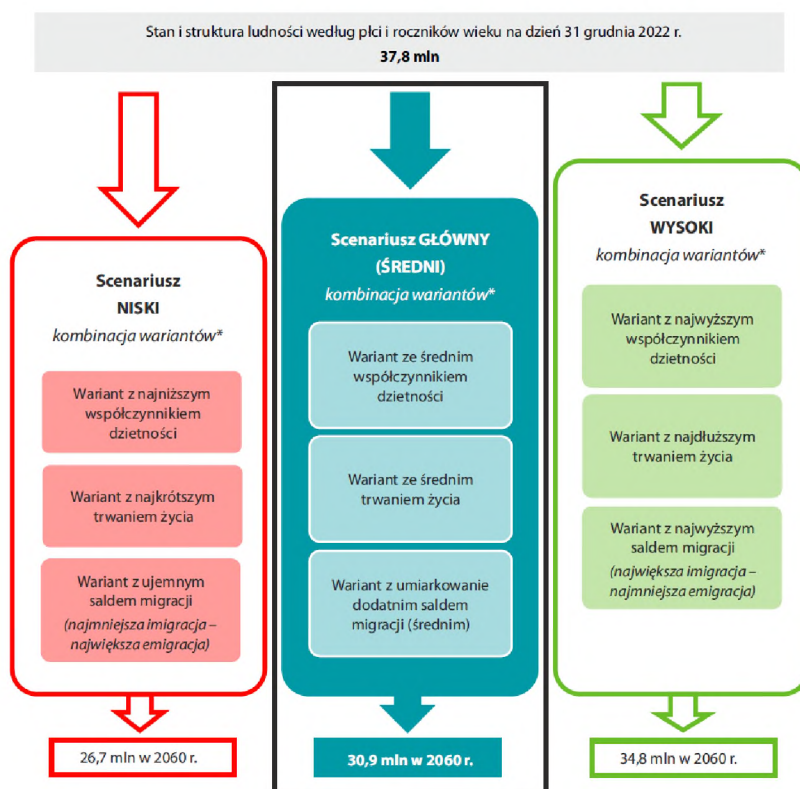
<i>osoby niepełnosprawne</i>	NSP 2021
ogółem	3 940
mężczyźni	1 902
kobiety	2 038

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

Prognoza ludności na lata 2023-2060

Prognoza ludności na lata 2023-2060 (Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2023) zawiera analizę i założenia dotyczące przewidywanych trendów zmian w przebiegu procesów demograficznych – dzietności, umieralności oraz ruchów migracyjnych (wewnętrznych i zagranicznych), jak również wyniki prognozy ludności do 2060 r., będące rezultatem przyjętych wariantów założeń. Nowością w prezentowanej prognozie jest znacznie szersze zaprezentowanie alternatywnych scenariuszy, które mogą obrazować inne możliwe ścieżki rozwoju demograficznego.

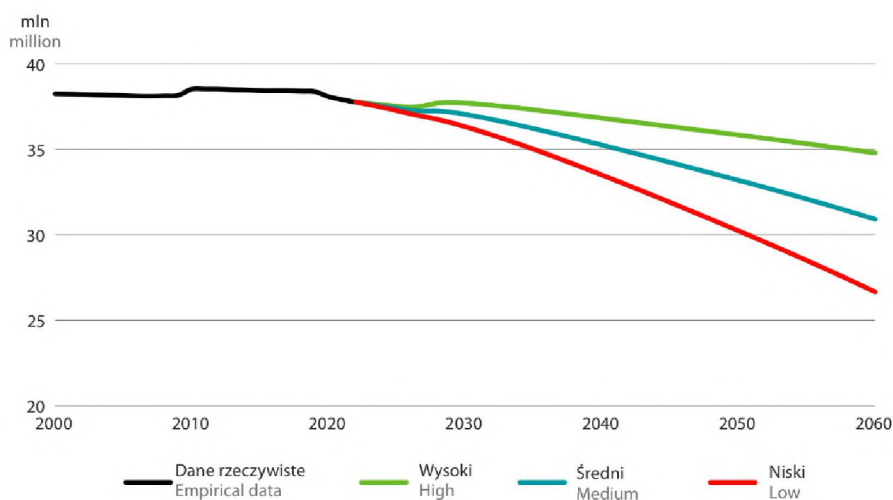
Poszczególne warianty zostały pogrupowane w trzy scenariusze. Scenariusze alternatywne – niski i wysoki – uwzględniają odpowiadające im warianty poszczególnych współczynników, które prowadzą odpowiednio do najniższej i najwyższej prognozowanej liczby ludności. Scenariusz niski zakłada zatem niskie współczynniki dzietności, niskie wartości trwania życia oraz niskie saldo migracji. Scenariusz wysoki – wysokie współczynniki dzietności, wysokie wartości trwania życia oraz wysokie saldo migracji. Scenariusz główny uwzględnia średnie warianty dzietności, migracji oraz trwania życia.

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Wszystkie scenariusze przewidują systematyczny spadek liczby ludności Polski, lecz w różnym tempie. Do 2060 r. liczba ludności Polski w scenariuszu wysokim spadnie do 34,8 mln, zaś w niskim aż do 26,7 mln, co oznaczałoby ubytek (w stosunku do 2022 r.) od 8% do 29%.

Liczba ludności Polski (w mln) według trzech scenariuszy w latach 2000–2060

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Liczba ludności Polski (w mln) według trzech scenariuszy w wybranych latach

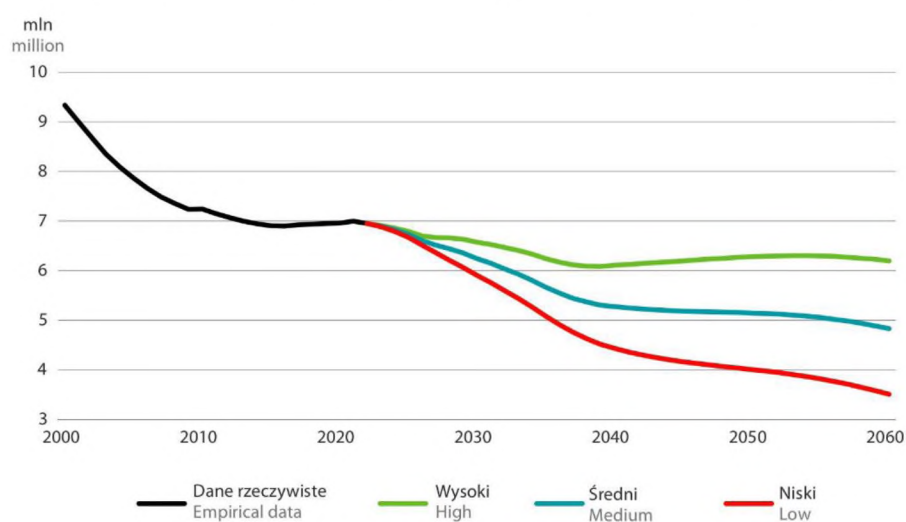
Scenariusz Scenario	2022 ^a	2030	2040	2050	2060
Wysoki High	37,77	37,71	36,83	35,85	34,80
Średni Medium		37,05	35,26	33,20	30,93
Niski Low		36,33	33,50	30,23	26,65

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Zmiana w liczbie ludności w wieku 0–17

Prognozowany jest duży spadek liczby ludności w wieku 0–17 lat w Polsce w latach 2023–2060. W scenariuszu wysokim przewiduje się, że wspomniany spadek utrzyma się do 2039 r., po czym nastąpi odwrócenie trendu. Zgodnie z tym scenariuszem w okresie między rokiem 2023 a 2039 liczba dzieci i młodzieży zmniejszy się o ponad 872 tys. Realizacja scenariusza niskiego lub średniego prowadzi do spadku liczby ludności w wieku 0-17 lat w całym prognozowanym okresie. Do 2060 r. przewidywany jest spadek liczby dzieci i młodzieży o 10,9% (scenariusz wysoki) oraz aż o połowę (scenariusz niski) względem danych z 2022 r.

Liczba osób (w mln) w wieku 0–17 według trzech scenariuszy w latach 2000–2060

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Liczba osób (w mln) w wieku 0–17 lat według trzech scenariuszy w wybranych latach

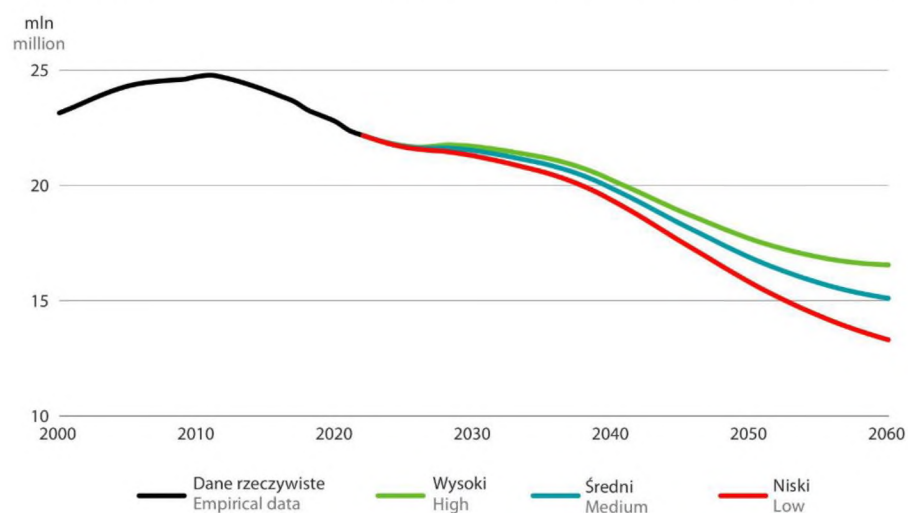
Scenariusz Scenario	2022 ^a	2030	2040	2050	2060
Wysoki High	6,95	6,57	6,10	6,28	6,20
Średni Medium		6,24	5,27	5,14	4,83
Niski Low		5,90	4,43	4,00	3,50

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Zmiana liczby ludności w wieku produkcyjnym

Przewidywany jest duży spadek liczby osób w wieku produkcyjnym w Polsce. W skrajnych scenariuszach (niski i wysoki) szacuje się, że liczba ta w 2060 r. wyniesie odpowiednio 13,3 i 16,6 mln, co w porównaniu do 22,2 mln w 2022 r. oznacza spadek o 25% w scenariuszu wysokim i aż o 40% w niskim.

Liczba osób (w mln) w wieku produkcyjnym według trzech scenariuszy w latach 2000–2060

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Liczba osób (w mln) w wieku produkcyjnym według trzech scenariuszy w wybranych latach

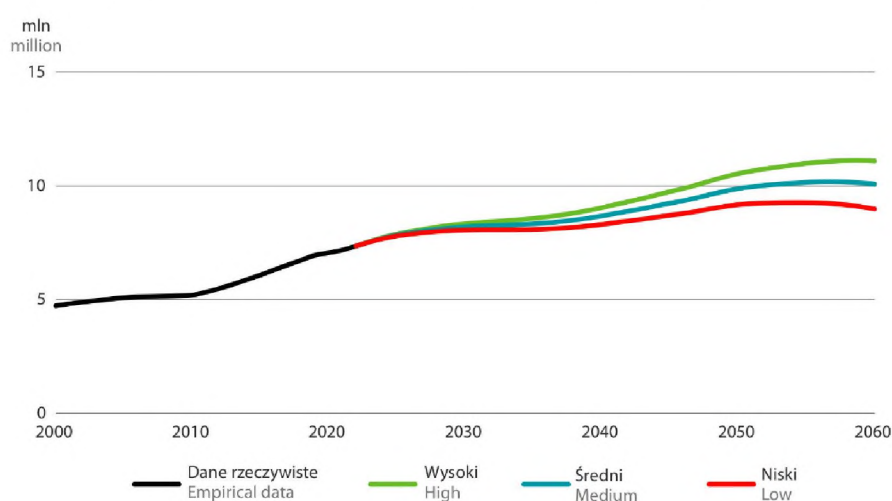
Scenariusz Scenario	2022 ^a	2030	2040	2050	2060
Wysoki High	22,17	21,10	20,23	17,69	16,55
Średni Medium		21,52	19,87	16,874	15,10
Niski Low		21,29	19,36	15,79	13,31

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Zmiana liczby ludności w grupie wieku 65 lat i więcej

Wszystkie scenariusze przewidują, że do 2060 r. liczba osób w wieku 65 lat i więcej wzrośnie w porównaniu do 2022 r. Największy wzrost szacowany jest w scenariuszu wysokim – o połowę, w scenariuszu średnim o blisko 37%, a w niskim o 22%. Warto dodać, iż pod koniec prognozy przewidywany jest niewielki spadek liczby osób w tym wieku. W przypadku scenariusza niskiego obejmuje on ostatnie 6 lat prognozy (spadek o ok. 110 tys. osób), a w przypadku wysokiego jedynie ostatni rok (spadek o ok. 20 tys. osób).

Liczba osób (w mln) w wieku 65 lat i więcej według trzech scenariuszy w latach 2000–2060

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Liczba osób (w mln) w wieku 65 lat i więcej według trzech scenariuszy w wybranych latach

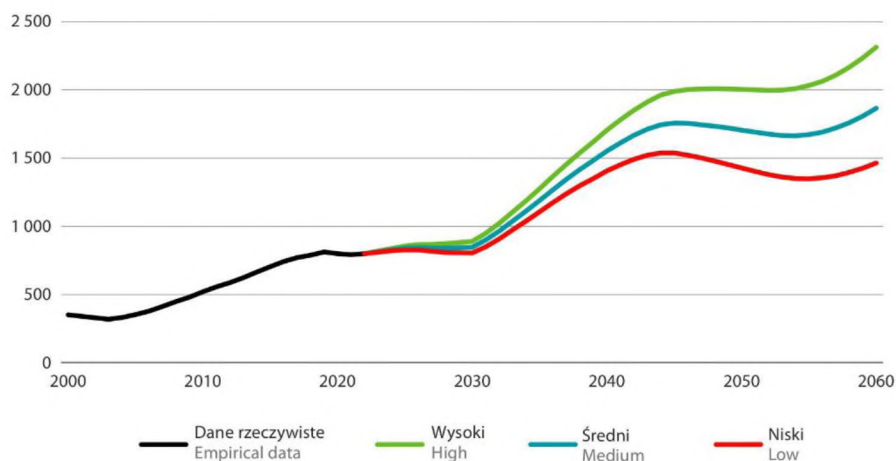
Scenariusz Scenario	2022 ^a	2030	2040	2050	2060
Wysoki High	7,35	8,33	9,04	10,53	11,09
Średni Medium		8,19	8,67	9,87	10,07
Niski Low		8,05	8,30	9,17	8,98

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Zmiana liczby ludności w grupie wieku 85 lat i więcej

Przewidywany jest duży wzrost liczebności osób w wieku 85 lat i więcej. Do 2060 r. liczba osób wieku 85 lat i więcej względem roku 2022 wzrośnie o 83% – scenariusz niski lub niemal trzykrotnie - scenariusz wysoki.

Liczba osób (w tys.) w wieku 85 lat i więcej według trzech scenariuszy w latach 2000–2060

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Liczba osób (w tys.) w wieku 85 lat i więcej według trzech scenariuszy w wybranych latach

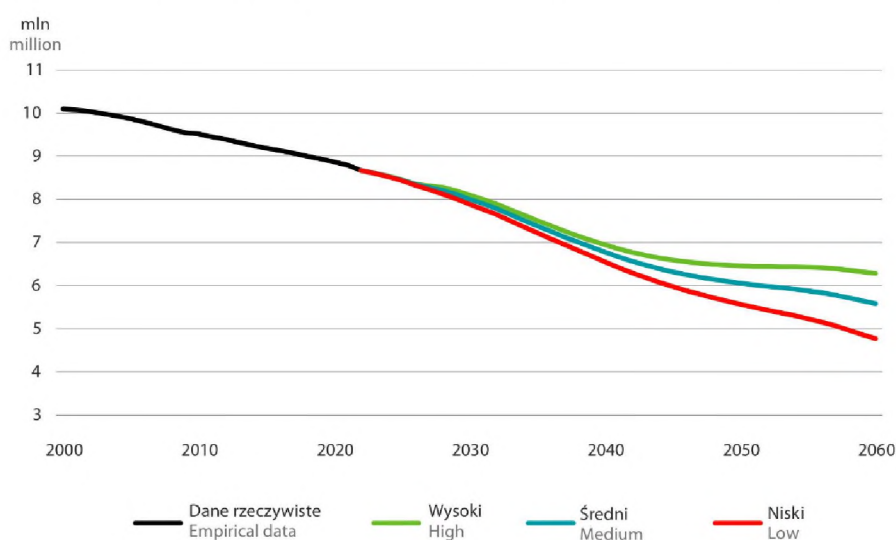
Scenariusz Scenario	2022 ^a	2030	2040	2050	2060
Wysoki High	799	890	1 704	2 004	2 313
Średni Medium		847	1 552	1 705	1 866
Niski Low		805	1 406	1 428	1 464

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Zmiana liczby kobiet w wieku 15–49 lat

Na liczbę urodzeń bezpośredni wpływ ma liczba potencjalnych matek, czyli kobiet w wieku prokreacyjnym, tj. 15–49 lat. Wszystkie scenariusze przewidują spadek tej liczby – w scenariuszu wysokim o 2,4 mln (28%), a w niskim aż o 3,9 mln (45%) w odniesieniu do 2022 r. Można przypuszczać, że część kobiet przybyłych do Polski w wyniku wojny w Ukrainie, uzyska w najbliższej przyszłości prawo do stałego pobytu, dzięki czemu trend spadkowy zostanie krótkotrwale wyhamowany (zwłaszcza w scenariuszu wysokim, ale również w średnim). Niestety liczba ta nie zrekompensuje ogólnego spadku liczby kobiet w Polsce.

Liczba kobiet (w mln) w wieku 15–49 lat według trzech scenariuszy w latach 2000–2060

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Liczba kobiet (w mln) w wieku 15–49 lat według trzech scenariuszy w wybranych latach

Scenariusz Scenario	2022 ^a	2030	2040	2050	2060
Wysoki High	8,7	8,1	6,9	6,5	6,3
Średni Medium		8,0	6,8	6,1	5,6
Niski Low		7,9	6,6	5,6	4,8

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Wyniki na poziomie regionalnym

Dla wszystkich województw przewiduje się zmniejszenie liczby ludności do 2060 r. Największy spadek prognozowany jest w województwie śląskim – o ponad milion osób. Ubytek rzędu od 500 tys. do 1 mln dotyczy województw: łódzkiego (601 tys.) oraz lubelskiego (544 tys.). Największy relatywny spadek prognozowany jest dla województwa świętokrzyskiego. Do 2040 r. liczba mieszkańców zmniejszy się o 14,0%, a do 2060 r. aż o 30,6%. Z kolei najmniejsza redukcja ludności obserwowana będzie w województwach mazowieckim oraz pomorskim (poniżej 1% do 2040 r. oraz ponad 7% do 2060 r.).

Liczba ludności (w tys.) w poszczególnych województwach w wybranych latach, według głównego scenariusza

Województwo Voivodeships	2022 ^a	2030	2040	2050	2060
Dolnośląskie	2 888	2 856	2 725	2 575	2 413
Kujawsko-pomorskie	2 007	1 941	1 821	1 684	1 540
Lubelskie	2 025	1 931	1 786	1 633	1 481
Lubuskie	980	954	897	830	761
Łódzkie	2 378	2 289	2 125	1 951	1 777
Małopolskie	3 429	3 433	3 349	3 236	3 085
Mazowieckie	5 511	5 575	5 474	5 331	5 121
Opolskie	942	902	836	764	692
Podkarpackie	2 079	2 015	1 903	1 775	1 635
Podlaskie	1 143	1 101	1 035	962	885
Pomorskie	2 358	2 382	2 342	2 276	2 182
Śląskie	4 347	4 179	3 886	3 577	3 257
Świętokrzyskie	1 178	1 111	1 013	913	817
Warmińsko-mazurskie	1 366	1 313	1 224	1 121	1 016
Wielkopolskie	3 494	3 474	3 349	3 190	2 998
Zachodniopomorskie	1 641	1 593	1 494	1 381	1 267

źródło: Prognoza ludności na lata 2023–2060

Wyniki (prognoza) na poziomie Gminy Bytów

Ludność w gminie Bytów według płci i 10-letnich grup wieku 80+; zmiany w latach 2022-2060

Płeć	Grupa wieku	2022*	2030	2040	2050	2060	Zmiana względem 2022 roku [2022=100 %]
Ogółem	Ogółem	25 121	25 234	24 759	24 194	23 204	-7,63%
	0-9	2 948	2 312	2 186	2 215	2 097	-28,87%
	10-19	2 921	3 092	2 472	2 340	2 364	-19,07%
	20-29	2 812	2 945	3 093	2 578	2 450	-12,87%
	30-39	3 792	2 752	2 706	2 815	2 315	-38,95%
	40-49	3 854	3 845	2 757	2 722	2 794	-27,50%
	50-59	2 953	3 732	3 862	2 851	2 807	-4,94%
	60-69	3 210	2 675	3 504	3 689	2 683	-16,42%
	70-79	1 916	2 754	2 178	3 035	3 204	67,22%
	80+	715	1 127	2 001	1 949	2 490	248,25%
Mężczyźni	Ogółem	12 336	12 389	12 141	11 859	11 326	-8,19%
	0-9	1 510	1 160	1 109	1 127	1 055	-30,13%
	10-19	1 509	1 597	1 209	1 155	1 168	-22,60%
	20-29	1 439	1 547	1 651	1 279	1 202	-16,47%
	30-39	1 938	1 437	1 449	1 533	1 145	-40,92%
	40-49	1 942	1 918	1 424	1 443	1 511	-22,19%
	50-59	1 407	1 885	1 923	1 459	1 474	4,76%
	60-69	1 534	1 237	1 702	1 776	1 365	-11,02%
	70-79	830	1 215	947	1 394	1 463	76,27%
	80+	227	393	727	693	943	315,42%
Kobiety	Ogółem	12 785	12 845	12 618	12 335	11 878	-7,09%
	0-9	1 438	1 152	1 077	1 088	1 042	-27,54%
	10-19	1 412	1 495	1 263	1 185	1 196	-15,30%
	20-29	1 373	1 398	1 442	1 299	1 248	-9,10%
	30-39	1 854	1 315	1 257	1 282	1 170	-36,89%
	40-49	1 912	1 927	1 333	1 279	1 283	-32,90%
	50-59	1 546	1 847	1 939	1 392	1 333	-13,78%
	60-69	1 676	1 438	1 802	1 913	1 318	-21,36%
	70-79	1 086	1 539	1 231	1 641	1 741	60,31%
	80+	488	734	1 274	1 256	1 547	217,01%

źródło: opracowanie własne na podstawie Prognozy ludności na lata 2023–2060

Ludność w gminie Bytów według płci i wybranych grup wieku; zmiany w latach 2022-2060

Płeć	Grupa wieku	2022*	2030	2040	2050	2060	Zmiana względem 2022 roku [2022=100 %]
Ogółem	Ogółem	25 121	25 234	24 759	24 194	23 204	-7,63%
	0-17	5 315	4 804	4 096	4 072	3 973	-25,25%
	18-59/64	14 762	14 509	13 912	12 334	11 530	-21,89%
	18-44	9 131	8 132	7 664	7 272	6 659	-27,07%
	45-59/64	5 631	6 377	6 248	5 062	4 871	-13,50%
	60+/65+	5 044	5 921	6 751	7 788	7 701	52,68%
	0-14	4 468	3 866	3 372	3 370	3 252	-27,22%
	15-64	16 436	16 165	15 629	13 964	12 880	-21,64%
	65+	4 217	5 203	5 758	6 860	7 072	67,70%
	80+	715	1 127	2 001	1 949	2 490	248,25%
Mężczyźni	Ogółem	12 336	12 389	12 141	11 859	11 326	-8,19%
	0-17	2 741	2 439	2 043	2 046	1 985	-27,58%
	18-64	7 801	7 740	7 654	6 835	6 246	-19,93%
	18-44	4 629	4 216	4 045	3 804	3 338	-27,89%
	45-64	3 172	3 524	3 609	3 031	2 908	-8,32%
	65+	1 794	2 210	2 444	2 978	3 095	72,52%
	0-14	2 306	1 950	1 684	1 698	1 628	-29,40%
	15-64	8 236	8 229	8 013	7 183	6 603	-19,83%
	65+	1 794	2 210	2 444	2 978	3 095	72,52%
	80+	227	393	727	693	943	315,42%
Kobiety	Ogółem	12 785	12 845	12 618	12 335	11 878	-7,09%
	0-17	2 574	2 365	2 053	2 026	1 988	-22,77%
	18-59	6 961	6 769	6 258	5 499	5 284	-24,09%
	18-44	4 502	3 916	3 619	3 468	3 321	-26,23%
	45-59	2 459	2 853	2 639	2 031	1 963	-20,17%
	60+	3 250	3 711	4 307	4 810	4 606	41,72%
	0-14	2 162	1 916	1 688	1 672	1 624	-24,88%
	15-64	8 200	7 936	7 616	6 781	6 277	-23,45%
	65+	2 423	2 993	3 314	3 882	3 977	64,14%
	80+	488	734	1 274	1 256	1 547	217,01%
	15-49	5 827	5 371	4 684	4 461	4 315	-25,95%

źródło: opracowanie własne na podstawie Prognozy ludności na lata 2023–2060

Gospodarka, przedsiębiorczość, rynek pracy

W Gminie w roku 2024 (stan na 31 XII) – według danych z Głównego Urzędu Statystycznego w krajowym rejestrze urzędowym REGON zarejestrowanych było 3 071 podmiotów gospodarki narodowej. Ponad 97% to podmioty sektora prywatnego. Branżą, w której działa najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie Gminy Bytów - według Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 – jest F - budownictwo z 18,56% udziału. Kolejnymi sektorami są:

- G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych (włączając motocykle) [16,93%],
- C - przetwórstwo przemysłowe [10,62%],
- L - działalność związana z obsługą rynku nieruchomości [9,61%],
- M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna [8,95%].

Na poziomie całego województwa wśród pięciu najpopularniejszych sektorów znalazły się dokładnie te same co w Gminie Bytów, lecz w innej kolejności (Sektor G, F, M, C, L).

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WG REJESTRU REGON		GMINA BYTÓW		MIASTO	OBSZAR WIEJSKI
OGÓŁEM		3071	100,00%	67,67%	32,33%
SEKCJA A	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	50	1,63%	44,00%	56,00%
SEKCJA B	górnictwo i wydobywanie	4	0,13%	0,00%	100,00%
SEKCJA C	przetwórstwo przemysłowe	326	10,62%	62,58%	37,42%
SEKCJA D	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2	0,07%	50,00%	50,00%
SEKCJA E	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	7	0,23%	57,14%	42,86%
SEKCJA F	budownictwo	570	18,56%	63,16%	36,84%
SEKCJA G	handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	520	16,93%	67,50%	32,50%
SEKCJA H	transport i gospodarka magazynowa	147	4,79%	70,75%	29,25%
SEKCJA I	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	62	2,02%	61,29%	38,71%
SEKCJA J	informacja i komunikacja	63	2,05%	71,43%	28,57%

SEKCJA K	działalność finansowa i ubezpieczeniowa	55	1,79%	80,00%	20,00%
SEKCJA L	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	295	9,61%	88,14%	11,86%
SEKCJA M	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	275	8,95%	59,64%	40,36%
SEKCJA N	działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	65	2,12%	60,00%	40,00%
SEKCJA O	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	17	0,55%	64,71%	35,29%
SEKCJA P	edukacja	129	4,20%	72,87%	27,13%
SEKCJA Q	opieka zdrowotna i pomoc społeczna	168	5,47%	67,86%	32,14%
SEKCJA R	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	73	2,38%	68,49%	31,51%
SEKCJE S I T	pozostała działalność usługowa [S] oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby [T]	231	7,52%	71,43%	28,57%
SEKCJA U	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0	0,00%	0,00%	0,00%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

Podmioty z najbardziej popularnych pięciu sekcji PKD mają 64,67% udział wśród wszystkich podmiotów. Najpopularniejszą formą prowadzenia działalności w Gminie – podobnie jak w całym powiecie i w kraju – jest forma jednoosobowej działalności gospodarczej osoby fizycznej [75,16% liczby podmiotów prywatnych]. Dla całego województwa pomorskiego wskaźnik ten przyjął podobną wartość – 76,64%. Dalej są to: spółki handlowe (4,91%), stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (3,41%).

<i>Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON i nowo zarejestrowane na terenie gminy Bytów w 2024 roku</i>	wpisane	nowo zarejestr.
sektor prywatny ogółem	2 995	215
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	2 251	197
spółki handlowe	147	0
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	12	0
Spółdzielnie	7	0
Fundacje	18	1
fundacje rodzinne	2	2
stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne	102	3

sektor publiczny ogółem	64	0
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	46	0
przedsiębiorstwa państwowe	0	0
spółki handlowe	5	0
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	0	0

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

<i>Podmioty wg klas wielkości / zatrudnienie</i>	2020	2021	2022	2023	2024
ogółem	2 792	2 844	2 901	3 022	3 071
0 – 9 osób	2 668	2 720	2 780	2 903	2 955
10 – 49 osób	94	94	91	90	88
50 – 249 osób	27	27	27	26	25
250 – 999 osób	2	2	2	2	2
1000 i więcej	1	1	1	1	1

96,22% podmiotów zarejestrowanych na terenie Gminy Bytów to podmioty zatrudniające do 9 pracowników czyli mikroprzedsiębiorstwa (w tej grupie znajdują się osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą). Do 49 pracowników zatrudnia osiemdziesiąt osiem zakładów pracy (czyli 2,87% podmiotów to małe przedsiębiorstwa), a do 249 pracowników sześć podmiotów (0,81% to średnie przedsiębiorstwa). Dużych zakładów pracy (czyli zatrudniających powyżej 250 pracowników) jest łącznie trzy i stanowi to około 0,10% wszystkich podmiotów. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż na terenie pozostałych gmin powiatu bytowskiego nie ma innych przedsiębiorstw tej klasy wielkości (duże).

Gmina Bytów zajmuje pierwsze miejsce wśród wszystkich gmin powiatu bytowskiego pod względem ilości podmiotów gospodarczych na 10 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Wysoka pozycja w rankingu wynika z wysokiej aktywności mieszkańców Gminy – czemu nie sprzyja istnienie na terenie Gminy trzech dużych przedsiębiorstw. W klasie wielkości 0-9 pracowników (mikroprzedsiębiorstwa) Gmina osiąga współczynnik 2 051,8 który ponownie jest najwyższy w całym powiecie.

Podmioty na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2024 roku

	województwo pomorskie	2 668,4
	powiat bytowski	1 890,2
Pozycja	Gmina	Wskaźnik
1	Bytów	2 132,3
2	Miastko	2 082,5
3	Studzienice	1 834,3
4	Czarna Dąbrówka	1 691,5
5	Parchowo	1 680,2
6	Borzytuchom	1 664,3
7	Trzebielino	1 628,1
8	Kołczygłowy	1 513,3
9	Lipnica	1 494,6
10	Tuchomie	1 455,6

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

Gmina Bytów, podobnie jak cały powiat bytowski, charakteryzuje się wysokim poziomem bezrobocia. Stopa bezrobocia na poziomie powiatu na koniec 2024 roku wyniosła 8,7 % i znacznie przewyższała stopę dla województwa pomorskiego (4,6%), jak i dla całego kraju (5,1%). Na przestrzeni ostatnich pięciu lat liczba osób bezrobotnych w gminie Bytów nie zmieniła się – jednak należy zauważyć, iż w roku 2022 i 2023 liczba ta zwiększyła się w sposób dosyć znaczący. Do stanu sprzed pięciu lat powróciła dopiero w roku 2024. Jest to wynik niekorzystnych zjawisk, które mogły być powiązane z wcześniejszym okresem pandemii.

Wśród bezrobotnych największą grupę stanowią długotrwale bezrobotni (274 os.) oraz osoby do 30 roku życia (205 os.). Ponad 61% bezrobotnych to kobiety, wartość ta zmniejszyła się o około trzy punkty procentowe na przestrzeni ostatnich pięciu lat.

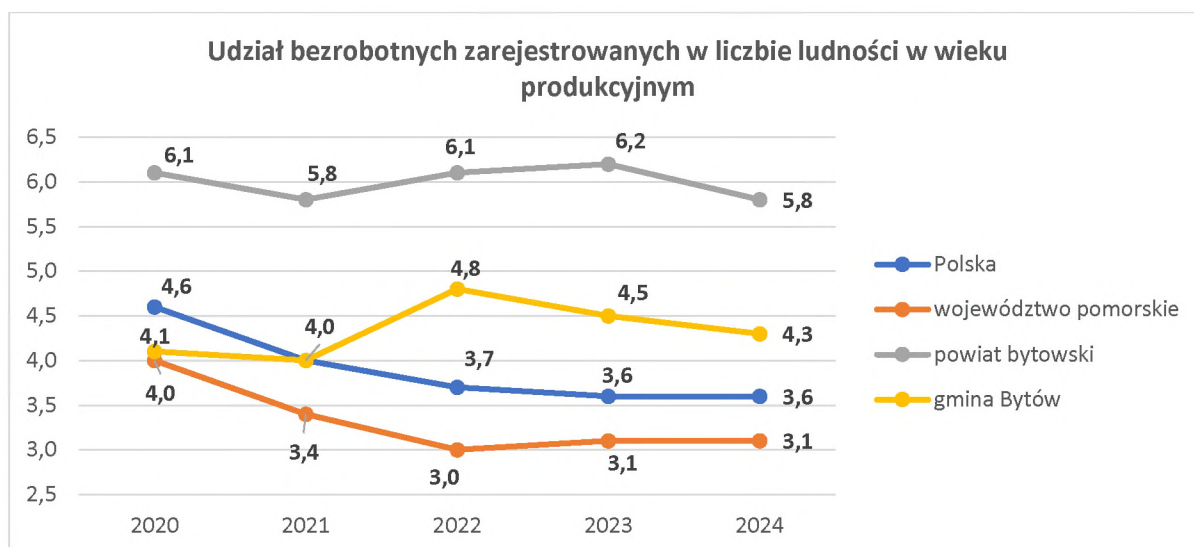
	2020	2021	2022	2023	2024
liczba bezrobotnych	625	603	704	661	623
- w tym					
Kobiety	401	372	443	404	382
Mężczyźni	224	231	261	257	241
do 25 roku życia	108	96	145	145	125
do 30 roku życia	181	165	223	219	205
powyżej 50 roku życia	148	134	146	137	126
długotrwale bezrobotni	284	260	272	256	274

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP Bytów

<i>Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym</i>	2020	2021	2022	2023	2024
Polska	4,6	4,0	3,7	3,6	3,6
województwo pomorskie	4,0	3,4	3,0	3,1	3,1
powiat bytowski	6,1	5,8	6,1	6,2	5,8
gmina Bytów	4,1	4,0	4,8	4,5	4,3
- w tym					
Kobiety	5,7	5,3	6,4	5,9	5,6
Mężczyźni	2,8	2,9	3,3	3,3	3,2

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP Bytów

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym jest znacznie wyższy w Gminie Bytów oraz powiecie bytowskim od wartości w województwie pomorskim jak i w całej Polsce. W roku 2022 i 2023 wystąpił również niepokojący trend wzrostowy – gdy na poziomie wojewódzkim i ogólnokrajowym nadal występował trend spadkowy tego współczynnika.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP Bytów

W roku 2024 przy udziale Powiatowego Urzędu Pracy w Bytowie zorganizowano dla osób bezrobotnych następujące prace:

- prace interwencyjne,
- roboty publiczne.

W ramach prac interwencyjnych i robót publicznych zostało zatrudnionych łącznie 17 osób bezrobotnych, w tym 11 kobiet, co stanowi 64,71 % ogółu zatrudnionych. W związku z tym zatrudnieniem, prawo do zasiłku dla bezrobotnych nabyło 5 osób, w tym 4 kobiety (tj. 80 %).

Ogółem w 2024 roku na organizację prac interwencyjnych i robót publicznych wydatkowano kwotę 662 325,22 zł, z tego z budżetu Gminy 402 055,75 zł, z Powiatowego Urzędu Pracy w Bytowie 260 269,47 zł

Sytuacja mieszkaniowa

Liczba mieszkań na terenie Gminy Bytów rośnie – na przestrzeni ostatnich pięciu lat zarejestrowano wzrost o 3,86% (z wartości 6 303 w 2020 roku do 6 545 w 2024 roku). Dynamika ta jest jednak niższa niż dla Polski – 5,10%, województwa pomorskiego – 7,55% i wyższa niż dla całego powiatu bytowskiego – 3,48%. Zdecydowaną większość oddawanych do użytku mieszkań stanowią inwestycje prywatne inwestorów indywidualnych.

<i>Zasoby mieszkaniowe</i>	2020	2021	2022	2023	2024
Mieszkania	6 303	6 373	6 438	6 492	6 545
Izby	23 437	23 691	23 914	24 137	24 296
pow. użytkowa mieszkań [m²]	422 646	428 587	433 470	438 374	442 257
w tym:					
tereny wiejskie [m²]	2 371	2 397	2 424	2 446	2 464
miasto [m²]	6 303	6 373	6 438	6 492	6 545

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

Przeciętny metraż mieszkania przypadający na 1 osobę rośnie i w 2024 roku wyniósł 28,7 m². Jest to wynik tożsamy ze średnią dla całego powiatu bytowskiego (28,1 m²), jednak niższy niż dla obszaru całego województwa pomorskiego (31,2 m²), jak i całej Polski (32,2 m²). Odmienne przedstawia się natomiast sytuacja średniej powierzchni mieszkania/domu. Wartość ta kształtowała się w Gminie w 2024 roku na poziomie 79,0 m² i była niższa niż na terenie powiatu bytowskiego (84 m²), jednak przewyższała przeciętną powierzchnię mieszkania w województwie (73,32 m²). W badanym okresie (2020-2024) zwiększyła się także liczba mieszkań na 1000 mieszkańców o 20, a przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie zmniejszyła się o -0,2. Oprócz rosnącej liczby mieszkań i budynków wpływ na to miała także spadająca liczba mieszkańców Gminy Bytów.

<i>Zasoby mieszkaniowe - wskaźniki</i>	2020	2021	2022	2023	2024
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m²]	78,2	78,5	78,7	78,9	79,0
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę [m²]	26,8	27,2	27,8	28,1	28,7
mieszkania na 1000 mieszkańców	342,7	346,7	352,8	356,8	362,7
przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	4,05	4,05	4,05	4,05	4,05
przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	2,92	2,88	2,83	2,80	2,76
przeciętna liczba osób na 1 izbę	0,72	0,71	0,70	0,69	0,68

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

W latach 2020-2024 spadła liczba mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności o 57,89% oraz nowych budynków mieszkalnych na 1000 ludności o 60,00 %. Podobne tendencje można zauważyć w skali całego kraju oraz województwa pomorskiego, jednak spadki nie przyjmują aż tak drastycznych wartości jak dla Gminy Bytów. Dla województwa pomorskiego spadek w przypadku liczby mieszkań na 1000 ludności wynosi 4,94%, a dla nowych budynków o 7,14%. Analizując wskaźniki z roku 2024: mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności wartość miernika wyniosła 3,2 (województwo pomorskie – 7,7); nowe budynki mieszkalne na 1000 ludności wartość indeksu wyniosła 1,4 (województwo pomorskie – 2,6).

<i>Budownictwo mieszkaniowe – wskaźniki</i>	2020	2021	2022	2023	2024
mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	7,6	4,8	4,2	3,6	3,2
powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności [m²]	655,2	541,7	425,3	379,7	322,0
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania [m²]	86,4	113,3	102,2	106,0	101,5
przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu oddanym do użytkowania	3,5	4,3	4,2	4,7	3,8
nowe budynki mieszkalne na 1000 ludności	3,5	2,6	2,2	2,7	1,4

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL (Bank Danych Lokalnych), GUS

W skład mieszkaniowego zasobu Gminy wchodzi lokale mieszkalne stanowiące własność Gminy Bytów tj. lokale niewykupione w budynkach Wspólnot Mieszkaniowych, lokale mieszkalne w budynkach stanowiących 100% własności Gminy – z wyłączeniem lokali stanowiących własność Bytowskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego Spółka z o. o.

Aktualnie zasób gminy tworzy 140 lokali, w tym:

- 17 lokali mieszkalnych w budynkach Wspólnot Mieszkaniowych,
- 123 lokale mieszkalne stanowiących 100% własności gminy.

W 2024 roku Gmina sprzedała sześć lokali mieszkalnych. Stan techniczny budynków utrzymywany jest na poziomie pozwalającym na ich eksploatację, ewentualne uwagi wynikające z okresowych przeglądów są na bieżąco przekazywane zarządcy.

Połączenia komunikacyjne

Obsługę komunikacyjną Gminy Bytów zapewnia system dróg o znaczeniu krajowym, regionalnym, powiatowym i lokalnym. Głównym szlakiem komunikacyjnym jest droga krajowa nr 20, łącząca Stargard z Gdynią. Ponadto na układ zewnętrznych powiązań komunikacyjnych składają się drogi wojewódzkie przebiegające przez gminę, które odpowiadają za powiązania z aglomeracją trójmiejską oraz ośrodkami regionalnymi województwa pomorskiego, takimi jak Słupsk, Lębork, Kartusy, Chojnice.

Niekorzystnie wygląda sytuacja skomunikowania Bytowa z resztą kraju. Z Bytowa do najbliższej autostrady (A1) należy pokonać 85 km, kierując się do węzła w Pruszczu Gdańskim lub 103 km do węzła w Kopytkowie. Zwykle czas przejazdu tych odcinków, w dużej części po wymagających remontu drogach wojewódzkich, to około 1,5 godziny, co powoduje znaczne, wydłużenie czasu przejazdu do miejsca docelowego położonego w głębi kraju.

W roku 2026 planuje się ukończenie pomorskiego odcinka trasy ekspresowej S6. Z Bytowa będzie można do niej dotrzeć pokonując około 50 km – do Lęborka lub jednego z węzłów trasy w gminie Potęgowo lub Nowa Wieś Lęborska. Do tego czasu w każdym kierunku, prowadzącym do dużych ośrodków miejskich lub za granicę, dojazd jest niezwykle utrudniony. Czas potrzebny na pokonanie trasy takiego samego odcinka jest nieporównywalnie dłuższy od czasu przejazdu z innych miejscowości województwa, które mogą korzystać z dróg o wyższych standardach. Dojazd samochodem, wybierając najszybszą trasę, z Bytowa do stolic województw graniczących z województwem pomorskim układa się następująco (wg mapy Google):

- Szczecin: 278 km — 202 minuty;
- Poznań: 242 km — 235 minuty;
- Bydgoszcz: 143 km — 141 minut;
- Toruń: 199 km — 160 minut;
- Olsztyn: 256 km — 183 minuty.

Natomiast dojazd z Bytowa do Warszawy, odcinek 447 km (m.in. przez autostradę A1 i A2) zajmuje średnio ok. 291 minut.

Przez obszar Gminy Bytów przebiega linia kolejowa nr 212 relacji Lipusz — Korzybie (dł. 72,1 km) ze stacją kolejową w Bytowie. Linia na odcinku Bytów — Lipusz (dł. 24,2 km) jest użytkowana okresowo do przewozów towarowych. Obsługą zajmuje się prywatny przewoźnik. Regularny ruch pasażerski został na tym odcinku wstrzymany w 1999 r. Natomiast odcinek Bytów — Korzybie od 1991 r. nie jest użytkowany i obecnie nie jest także przejezdny.

Gmina Bytów posiada czynny dworzec autobusowy, z którego odjeżdżają codziennie autobusy do głównych miast województwa i całej Polski. Głównym podmiotem oferującym usługi transportu pasażerskiego jest Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Bytowie S.A. Firma zapewnia liczne połączenia lokalne oraz dalekobieżne (m.in. z Warszawą, Krakowem, Łodzią, Poznaniem czy Bydgoszczą). Usługi zbiorowego transportu pasażerskiego świadczy także 4 mniejszych przewoźników.

Bezpłatna komunikacja miejska w Bytowie została uruchomiona w ramach projektu pn. „Budowa węzła transportu zbiorowego w Bytowie” Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020.

Komunikacja miejska w Gminie Bytów funkcjonuje od 1 czerwca 2021 roku i zasięgiem obejmuje miasto Bytów i część Rzepnicy. Zakupiono 3 nowe autobusy miejskie, nazwane „Byciobusami”, z których każdy może przewieźć około 90 pasażerów (miejsca stojące i siedzące), należące do Gminy Bytów i oddane w najem Operatorowi. Miejskie autobusy są w biało-zielonych barwach nawiązujących do logo Bytów miasto na Kaszubach. Na nich można odnaleźć charakterystyczne dla miasta budowle: zamek, most, kościół św. Katarzyny, cerkiew oraz wizerunek maskotki gminy Bytów – Bycia.

Od 3 grudnia 2021 r. w autobusach komunikacji miejskiej w Bytowie funkcjonuje system monitoringu wizyjnego w celu zwiększenia bezpieczeństwa pasażerów komunikacji miejskiej.

Usługę w zakresie publicznego transportu zbiorowego na terenie gminy świadczy Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Bytowie Spółka Akcyjna, na dwóch podstawowych liniach komunikacji autobusowej wraz z ich modyfikacjami jak niżej:

- Linia nr 1 – trasa podstawowa w kierunku SP nr 2 na ulicy Domańskiego;
- Linia 1A – trasa przez ulicę Przemysławą, Wybickiego i Lęborską;
- Linia 1B – trasa przez Rzepnicę i Jezioriki;
- Linia nr 2 – trasa podstawowa w kierunku SP nr 2 na ulicy Domańskiego;
- Linia nr 2A – trasa przez ulicę Lęborską, Wybickiego i Przemysławą;
- Linia nr 2B – trasa przez Jezioriki i Rzepnicę.

Umowa z Operatorem zawarta jest na czas określony, tj. 79 miesięcy od dnia 01.06.2021 r. do 31.12.2027 roku.

Autobusy komunikacji miejskiej obsługują obecnie 41 przystanków na wszystkich trasach komunikacyjnych oraz Dworzec. W celu zapewnienia pełnej obsługi pasażerów, w sytuacjach awaryjnych, gdy jeden autobus zostaje wyłączony z ruchu, obsługę pasażerów zapewnia autobus zastępczy Operatora. Jest to pojazd spełniający kryteria zawarte w umowie.

W dzień powszedni autobusy realizują 62 kursy - ok. 492 km, w sobotę 36 kursów - ok. 284 km, zaś w niedzielę i święta realizują 25 kursów, ok. 185 km, co w przeliczeniu na jeden miesiąc daje średnio około 12 500 km, a rocznie 150 000 km.

W dzień powszedni pierwszy kurs rozpoczyna się o godzinie 5:20 na linii numer 1A w kierunku ulic Przemysłowej, Wybickiego i Lęborskiej, kończy zaś późnym wieczorem o godzinie 23:06 na Dworcu. W sobotę zaś można skorzystać z komunikacji miejskiej od godziny 5:35 (linia nr 2A) do godziny 22:25 (linia numer 2). Natomiast w niedzielę i święta pierwszy kurs rozpoczyna się o godzinie 7:30 (linia numer 1), a kończy o godzinie 20:06 na linii numer 1. W niedziele i święta wyłączone są z obsługi linie numer 1A i 2A. Każdy kurs autobusowy rozpoczyna się i kończy na przystanku Dworzec.

Gmina Bytów wdrożyła również system dynamicznej informacji pasażerskiej w komunikacji miejskiej w gminie Bytów, działający w oparciu o serwis internetowy kiedyPrzyjedzie.pl. Dzięki niemu pasażerowie uzyskują dostęp do rzeczywistych odjazdów autobusów z dowolnego przystanku w całej sieci komunikacyjnej.

Od 02 stycznia 2024 r. wprowadzono dodatkowo cztery linie komunikacji miejskiej:

- Linia nr 3 – trasa podstawowa w kierunku Mądrzechowa (Kościół, ulica Brylantowa, ulica Zbożowa) przez ulicę Styp-Rekowskiego, Domańskiego;
- Linia nr 3A – trasa uzupełniająca w kierunku Mądrzechowa przez ulicę Wojska Polskiego, Sikorskiego, Gdańską, Przemysłową;
- Linia nr 3B – trasa uzupełniająca w kierunku Mądrzechowa przez ulicę Przemysłową, Gdańską, Wojska Polskiego;
- Linia nr 4 – trasa w kierunku Udorpie/Leśna i Udorpie/Miastecka przez ulice: Drzymały, Kwiatową, Tartaczną.

Powyższe linie obsługuje autobus miejski Operatora, spełniający wymogi i dostosowany wizerunkiem do gminnych „Byciobusów” obsługujących linie nr 1 linie nr 2.

Umowa z Operatorem została zawarta na czas określony od 02.01.2024 r. do 31.12.2024 r. (aneks do umowy z 2021 r.) oraz od 02.01.2025 r. do 31.12.2027 r. (umowa zawarta na podstawie ogłoszonego przetargu).

W dzień powszedni oraz w sobotę autobus realizuje 12 kursów tj. 132 km dziennie, co w przeliczeniu na jeden miesiąc daje średnio ok. 3300 km, a rocznie ok. 40.000 km. W niedzielę autobus nie kursuje na powyższych liniach.

Środowisko przyrodnicze

Gleby

Na obszarze Gminy Bytów dominują zwarte obszary utworów czwartorzędowych – osady plejstoceńskie (głównie piaski, gliny i ropy) oraz osady holocenne. Największy obszar zajmują gleby bielcowe z niewielką koncentracją gleb brunatnych i torfowych. Przeważają użytki gruntowe niższych klas bonitacyjnych (większość arealu należy do IV i V klasy).

Klimat

Na klimat Gminy Bytów istotny wpływ ma niewielka odległość od Morza Bałtyckiego (ok. 70 km). Pogoda kształtowana jest przez masy powietrza kontynentalnego przeciwstawiające się wpływom niżów atlantyckich. Klimat gminy jest stosunkowo chłodny – średnie temperatury wynoszą odpowiednio: 1,6°C w styczniu, 6,0°C w kwietniu, 16,7°C w lipcu, 8,6°C w październiku. Średnia opadów w ciągu roku wynosi 700 mm.

Wody powierzchniowe

Na wody powierzchniowe Gminy Bytów składają się:

- rzeka Bytowa – lewobrzeżny dopływ rzeki Słupi, wypływający z jeziora Gromadzkiego. Długość rzeki na terenie gminy wynosi 22,6 km.
- rzeka Boruja – lewobrzeżny dopływ rzeki Bytowej wypływający z jeziora Boruja Duża. Długość rzeki na terenie gminy wynosi 11,8 km.
- 47 jezior o całkowitej powierzchni 591,52 ha i objętości wody 313 232 tys. m³.

Charakterystycznym elementem krajobrazu gminy Bytów są licznie występujące jeziora – głównie rynnowe i wytopiskowe, które powstały w skutek erozji terenu przez wody polodowcowe. Największym jeziorem na terenie Gminy jest jezioro Jeleń o powierzchni 88,9 ha i maksymalnej głębokości 33,2 m. Na terenie Gminy położonych jest 12 jezior lobeliowych, będących niezwykle cennym walorem przyrodniczym. Porośnięte są przez rzadko spotykaną roślinę – lobelię jeziorną. Na terenie Polski uznana została za gatunek narażony na wyginięcie i objęta ochroną gatunkową.

Lesistość

Lasy stanowią ok. 40% powierzchni Gminy Bytów, co jest wartością stosunkowo niską w porównaniu do lesistości powiatu bytowskiego (54%). Największa koncentracja lasów występuje na południu Gminy, w okolicach miejscowości Niezabyszewo, Sierzno i Rekowo, natomiast najmniejsza koncentracja terenów leśnych jest w okolicach miasta Bytowa. Prowadzona przez lata gospodarka leśna

i urbanistyczna, a także warunki klimatyczne i glebowe spowodowały, że w drzewostanie przeważają buki, sosny oraz świerki.

Ochrona środowiska naturalnego

Środowisko naturalne to niewątpliwy atut Gminy Bytów. Położenie na obszarze Pojezierza Bytowskiego, charakteryzującego się największą koncentracją torfowisk wysokich, przejściowych i jezior lobeliowych w Polsce, tworzy atrakcyjny przyrodniczo mikroklimat. Zagęszczenie torfowisk kotłowych wynoszące 1 torfowisko na 0,6 km² należy do najwyższych, nie tylko w obszarze Polski, ale też całej Europy. Na terenie Gminy Bytów znajduje się 12 jezior lobeliowych, co stanowi niemal dziesiątą część wszystkich zbiorników wodnych tego typu w Polsce. Niezwykle wysoka koncentracja torfowisk oraz oligotroficznym i mezotroficznym jezior stawia Gminę Bytów wśród obszarów o najwyższych walorach przyrodniczych kraju. Stąd też istnieje silnie rozbudowany system obszarów chronionych.

Strategiczne kierunki rozwoju gminy Bytów

Strategiczne kierunki rozwoju Gminy Bytów wyznaczone zostały w oparciu o Strategię Rozwoju Gminy Bytów na lata 2015-2025 z perspektywą do 2030 roku (aktualizacja w 2021 r.) opracowaną przez Urząd Miasta Bytowa, a także o inne kluczowe dokumenty strategiczne szczebla lokalnego i ponadlokalnego. Szczególne znaczenie mają: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Bytów na lata 2021-2025 opracowana w 2021 roku przez MOPS Bytów, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Bytowskiego na lata 2021-2027 przygotowana przez PCPR Bytów w 2020 roku, a także dokument Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Bytowa z 2024 roku opracowanej przez Urząd Miasta Bytowa. Analiza tych źródeł pozwoliła na wskazanie spójnej wizji rozwoju Gminy w perspektywie nadchodzących lat.

Kierunki rozwoju

1. Poprawa jakości życia mieszkańców i rozwój kapitału społecznego

Jednym z najważniejszych priorytetów Gminy Bytów jest podnoszenie jakości życia jej mieszkańców poprzez wzmacnianie dostępności i jakości usług społecznych. W szczególności dotyczy to opieki nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi i rodzinami wymagającymi wsparcia, a także rozwoju oferty edukacyjnej, kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej. Powiatowa oraz Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych podkreślają konieczność przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i aktywizacji mieszkańców (PCPR Bytów 2020, MOPS Bytów 2021). Działania te są komplementarne wobec zapisów aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Bytów (UM Bytów 2021), która w części społecznej wskazuje na konieczność zwiększania dostępu do wysokiej jakości usług publicznych, w tym zdrowotnych i opiekuńczych.

2. Rozwój infrastruktury i mobilności

Drugim strategicznym kierunkiem jest rozwój infrastruktury technicznej i transportowej. Gmina stawia na modernizację dróg lokalnych, poprawę dostępności komunikacyjnej oraz rozwój transportu publicznego, co znalazło swoje odzwierciedlenie w dokumentach ZIT MOF Bytowa (Strategia ZIT, 2024). Ważnym elementem pozostaje również dalsza rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej, kanalizacji deszczowej oraz infrastruktury energetycznej (Strategia Rozwoju Gminy Bytów, 2021).

3. Zrównoważone gospodarowanie środowiskiem i adaptacja do zmian klimatu

Bytów dysponuje cennymi walorami przyrodniczymi, takimi jak jeziora lobeliowe, lasy i obszary Natura 2000. Ochrona środowiska naturalnego oraz działania na rzecz adaptacji do zmian klimatu stanowią jeden z filarów strategicznych rozwoju Gminy.

Priorytetem jest przeciwdziałanie skutkom ekstremalnych zjawisk pogodowych, takich jak ulew czy podtopienia, a także promowanie odnawialnych źródeł energii i poprawa efektywności

energetycznej. Te kierunki wyraźnie wskazuje zarówno Strategia Rozwoju Gminy Bytów (2021), jak i dokument ZIT MOF Bytowa (2024).

4. Rozwój gospodarczy, przedsiębiorczości i rynku pracy

Rozwój lokalnej gospodarki oraz wspieranie przedsiębiorczości stanowią kolejny strategiczny cel gminy. Aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Bytów (2021) zakłada przygotowanie i udostępnianie terenów inwestycyjnych, wspieranie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, a także rozwój turystyki i przetwórstwa rolno-spożywczego. Dodatkowo Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Bytowskiego (PCPR, 2020) wskazuje na konieczność aktywizacji zawodowej mieszkańców i integracji osób zagrożonych marginalizacją, co jest zbieżne z lokalnymi potrzebami rynku pracy.

5. Ład przestrzenny i rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich

Ważnym kierunkiem rozwoju pozostaje kształtowanie ładu przestrzennego oraz rewitalizacja zdegradowanych obszarów. Strategia Rozwoju Gminy Bytów (2021) akcentuje konieczność równomiernego rozwoju części miejskiej i wiejskiej Gminy, dbałości o przestrzeń publiczną oraz ochronę dziedzictwa kulturowego. Z kolei Strategia ZIT MOF Bytowa (2024) uwzględnia działania rewitalizacyjne i rozwojowe w wymiarze ponadlokalnym, co sprzyja spójności przestrzennej i funkcjonalnej całego obszaru.

6. Wzmocnienie sprawności zarządzania i współpracy instytucjonalnej

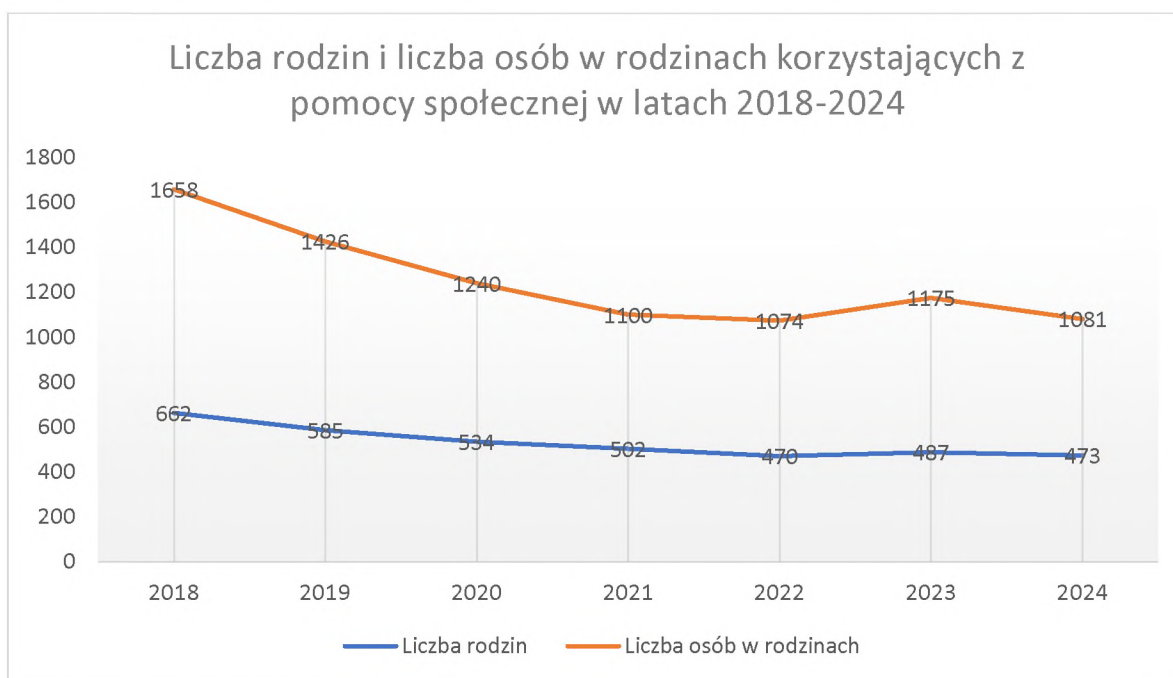
Ostatnim strategicznym kierunkiem rozwoju jest wzmocnianie zdolności instytucjonalnych i współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego. Strategia Rozwoju Gminy Bytów (2021) przewiduje wprowadzenie systemu monitoringu i ewaluacji celów, zwiększenie udziału mieszkańców w procesach decyzyjnych oraz intensyfikację działań na rzecz pozyskiwania środków zewnętrznych. Szczególną rolę w tym zakresie pełni mechanizm Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, który łączy działania gminy Bytów z innymi jednostkami samorządowymi w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego (Strategia ZIT, 2024).

Realizacja powyższych kierunków napotyka na istotne wyzwania, takie jak niekorzystne trendy demograficzne (starzenie się społeczeństwa, ujemny przyrost naturalny), ograniczone możliwości finansowe samorządu, czy też niedostateczna dostępność komunikacyjna wynikająca z braku połączeń kolejowych (Strategia Rozwoju Gminy Bytów, 2021). Istotnym problemem jest także ryzyko związane ze zmianami klimatycznymi i konieczność zabezpieczenia gminy przed skutkami ekstremalnych zjawisk pogodowych. Należy pamiętać, że wszystkie te kierunki rozwoju Gminy Bytów skupiają się na równowadze pomiędzy rozwojem społecznym, gospodarczym, przestrzennym i środowiskowym. Dzięki integracji działań w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego, a także współpracy z powiatem i instytucjami społecznymi, wspólnota może skutecznie realizować swoją wizję rozwoju. Kluczowym wyzwaniem pozostaje jednak zapewnienie stabilnego finansowania i konsekwentne wdrażanie zaplanowanych przedsięwzięć.

Klienci pomocy społecznej Gminy Bytów w kontekście problemów społecznych

Analiza danych dotyczących klientów pomocy społecznej w Gminie Bytów pozwala nie tylko na diagnozę najważniejszych problemów społecznych, lecz także na identyfikację trendów i zmian w strukturze potrzeb mieszkańców. Poniżej zaprezentowano analizę z lat 2023-2024 z uwzględnieniem najczęściej występujących problemów: ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności, problemów uzależnień, przemocy domowej, bezdomności oraz trudności opiekuńczo-wychowawczych.

W latach 2018-2024 zaobserwowano wyraźny spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej. W 2018 roku pomoc otrzymywało 1 658 osób, podczas gdy w 2024 roku liczba ta wyniosła 1 081. Spadek ten odzwierciedlał częściową poprawę sytuacji dochodowej mieszkańców, ale również zmiany w systemie świadczeń rodzinnych i socjalnych, które ograniczyły potrzebę korzystania z klasycznej pomocy społecznej. W 2024 roku 4,61% mieszkańców Gminy było klientami MOPS.

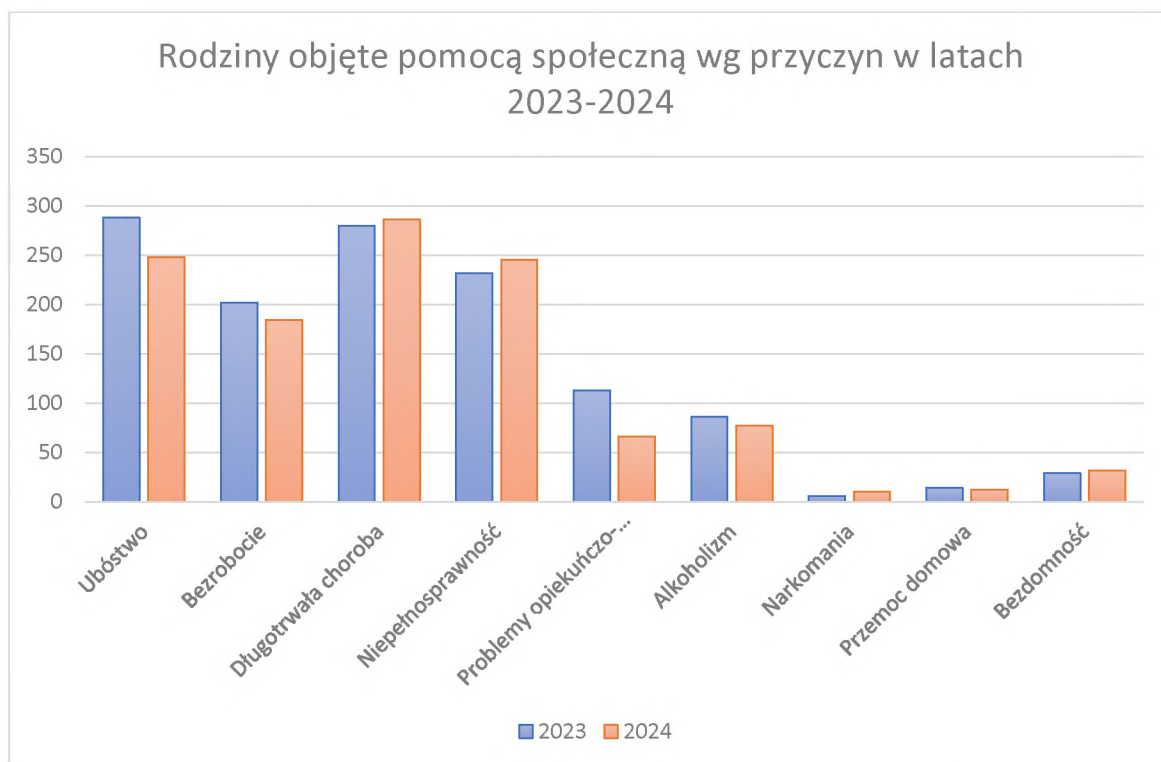
źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Oceny zasobów pomocy społecznej Gminy Bytów za 2024 rok

Struktura przyczyn korzystania z pomocy społecznej

Analiza danych za lata 2023–2024 pokazała istotne zmiany w strukturze przyczyn korzystania z pomocy. Choć zmalała liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa, bezrobocia czy problemów wychowawczych, zwiększyła się liczba osób wymagających pomocy ze względu na niepełnosprawność i choroby przewlekłe. Poniższa tabela przedstawia szczegółowe dane porównawcze.

Przyczyna	Rodziny 2023	Rodziny 2024	Zmiana %	Osoby 2023	Osoby 2024
Ubóstwo	288	248	-13.9	641	479
Bezrobocie	202	184	-8.9	522	448
Długotrwała choroba	280	286	2.1	573	589
Niepełnosprawność	232	245	5.6	483	493
Problemy opiekuńczo-wychowawcze	113	66	-41.6	466	245
Alkoholizm	86	77	-10.5	208	187
Narkomania	6	10	66.7	12	23
Przemoc domowa	14	12	-14.3	28	22
Bezdomność	29	32	10.3	45	40

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ocena zasobów pomocy społecznej Gminy Bytów za 2024 rok

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ocena zasobów pomocy społecznej Gminy Bytów za 2024 rok

Najważniejsze obszary problemowe

1. Ubóstwo i bezrobocie pozostają jednymi z głównych przyczyn korzystania z pomocy społecznej, choć w 2024 roku odnotowano spadek liczby rodzin dotkniętych tymi problemami (ubóstwo – 248 rodzin, bezrobocie – 184 rodziny). Stopa bezrobocia w Gminie wyniosła 8,7%, co stanowi wartość wyższą niż średnia krajowa.
2. Rosnąca liczba klientów MOPS wymaga wsparcia z powodu niepełnosprawności (245 rodzin) oraz długotrwałej choroby (286 rodzin). Wzrost ten wiąże się z procesem starzenia się społeczeństwa oraz wydłużaniem się życia. W odpowiedzi na te potrzeby w Gminie rozwinięto programy opiekuńcze, m.in. „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”.
3. Problemy uzależnień pozostają poważnym wyzwaniem społecznym. W 2024 roku alkoholizm dotyczył 77 rodzin, a narkomania – 10 rodzin. Choć skala problemu narkomanii jest mniejsza, obserwuje się jej wzrost w porównaniu do roku 2023.
4. Przemoc domowa, jako powód objęcia pomocą społeczną wystąpiła w 12 rodzinach. W Gminie działa Zespół Interdyscyplinarny oraz stosowana jest procedura Niebieskiej Karty, które mają na celu ochronę ofiar przemocy i wsparcie w wychodzeniu z kryzysu.
5. Liczba rodzin dotkniętych problemami opiekuńczo-wychowawczymi spadła w 2024 roku do 66 (z 113 w 2023 roku). Jednak w pieczy zastępczej nadal przebywa 53 dzieci, co wskazuje na istotne wyzwania w obszarze opieki nad dziećmi.
6. Bezdomność dotknęła 32 rodziny, a z ogrzewalni skorzystało 37 osób. W Gminie brakuje schroniska, co ogranicza możliwości długoterminowego wsparcia dla osób bezdomnych.
7. Od 2022 roku istotną grupą klientów MOPS są uchodźcy z Ukrainy. Korzystają oni głównie z programów żywieniowych oraz wsparcia rzeczowego. Brak jednak pełnych danych liczbowych dotyczących tej grupy, co utrudnia planowanie długofalowych działań.

Analiza sytuacji w Gminie Bytów wskazuje, że system pomocy społecznej jest coraz mocniej ukierunkowany na wsparcie osób starszych, przewlekle chorych i niepełnosprawnych. Choć klasyczne problemy, takie jak ubóstwo i bezrobocie, zmniejszyły swoją skalę, pozostają podstawowym powodem udzielania pomocy. Wyzwanie stanowią uzależnienia, bezdomność oraz integracja uchodźców. Kierunek rozwoju pomocy społecznej zmierza ku świadczeniom niepieniężnym – usługom opiekuńczym i specjalistycznym, lepiej odpowiadającym na potrzeby w starzejącym się społeczeństwie. Obserwuje się, że system pomocy społecznej w Gminie Bytów zmienia swój profil. Zmniejsza się liczba rodzin z dziećmi korzystających ze wsparcia, a rośnie udział osób starszych i przewlekle chorych. Wymaga to dostosowania usług i infrastruktury. Utrzymującymi się wyzwaniami są uzależnienia, bezdomność i przemoc domowa. Współpraca instytucjonalna oraz rozwój usług środowiskowych stają się kluczowe dla efektywnego działania w sferze pomocy społecznej.

System pomocy społecznej i ocena dotychczasowych działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Bytów (analiza 2022-2024)

Pomoc społeczna w Gminie Bytów jest elementem polityki lokalnej ukierunkowanej na wspieranie mieszkańców w trudnych sytuacjach życiowych, których nie są w stanie przezwyciężyć samodzielnie. System oparty jest na współdziałaniu jednostek samorządowych, instytucji powiatowych, organizacji pozarządowych, placówek edukacyjnych, ochrony zdrowia oraz parafii. Placówki pomocowe przeważnie zlokalizowane są w Bytowie, co może ograniczać dostępność usług dla mieszkańców okolicznych wsi. Od kilku lat obserwuje się jednak trend lokowania punktów i instytucji pomocowych w mniejszych, peryferyjnych miejscowościach Gminy (światlice wiejskie). Również gminne organizacje pozarządowe lokują swoje inicjatywy w mniejszych miejscowościach. Prężnie działają Koła Gospodyń Wiejskich, które często mają charakter samopomocowy i integrujący lokalną społeczność.

W Bytowie od lat działa: placówka wsparcia dziennego, ogrzewalnia dla osób bezdomnych, punkty wsparcia psychologicznego i terapeutycznego. System pomocy uzupełnia sektor organizacji pozarządowych. System pomocy jest wspierany rządowymi programami operacyjnymi (np. FEPŻ), które zwiększają oddziaływanie instytucji i organizacji o charakterze pomocowym. Tworzy się Zespoły Interdyscyplinarne, które zajmują się przeciwdziałaniem przemocy, szeroko rozumianą interwencją i wsparciem.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bytowie

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bytowie jest centralną instytucją systemu pomocy społecznej w Gminie. Realizuje świadczenia rodzinne i opiekuńcze (zasiłki, świadczenia pielęgnacyjne, dodatki mieszkaniowe), prowadzi pracę socjalną (wsparcie rodzin i osób w kryzysie, mediacje, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia), interwencję kryzysową, usługi opiekuńcze (świadczenia dla osób starszych i niepełnosprawnych, wsparcie środowiskowe) oraz koordynuje lokalne programy rządowe („Opieka wytchnieniowa”, „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnościami”, „Senior+”, „Korpus Wsparcia Seniorów”, „Opieka 75+”) i samorządowe.

Ośrodek odpowiedzialny jest za realizację Gminnego Programu Wspierania Rodziny. W ramach tego programu organizowane jest wsparcie środowiskowe, zatrudniani są asystenci rodziny, prowadzona jest współpraca z sądami i szkołami. MOPS odpowiedzialny jest za realizację Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej – koordynuje działania Zespołu Interdyscyplinarnego, organizuje grupy wsparcia dla osób doznających przemocy, włączony jest w procedurę „Niebieskie Karty”.

Placówka włączona jest w Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wspiera osoby uzależnione, kieruje na leczenie odwykowe, kontroluje punkty sprzedaży alkoholu, prowadzi działania edukacyjne i profilaktyczne w szkołach. Prowadzi placówkę wsparcia dziennego, światlice, zajęcia terapeutyczne, opiekuńcze. Współpracuje z organizacjami pomocowymi.

MOPS współpracuje z lokalnymi organizacjami pozarządowymi zlecając im realizację zadań publicznych z zakresu pomocy społecznej np. prowadzenie Dziennego Domu „Senior+”, prowadzenie Środowiskowego Domu Samopomocy, prowadzenie dystrybucji żywności i działań o charakterze włączenia społecznego (FEPŻ), Świadczenie Specjalistycznych Usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi wynikającymi ze szczególnego rodzaju schorzenia ze spektrum autyzmu. Ośrodek kooperuje również z placówkami zdrowia, placówkami edukacyjnymi (przedszkola, szkoły, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy), poradnią psychologiczno-pedagogiczną oraz innymi jednostkami pomocowymi szczebla gminnego np. CIS i powiatowego np. PCPR.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Bytowie pełni centralną rolę nie tylko jako dostawca świadczeń pieniężnych, lecz jako koordynator i wdrożeniowiec programów pomocowych. Działalność tej jednostki charakteryzuje się stałym rozszerzaniem oferty usług opiekuńczych, specjalistycznych, asystenckich, wdrażaniem opieki wytchnieniowej oraz wsparciem i integracją grup szczególnie narażonych na wykluczenie społeczne np. seniorzy, osoby chore psychicznie. MOPS skutecznie pozyskuje środki zewnętrzne zarówno rządowe, jak i unijne na realizację programów specjalistycznych oraz elastycznie reaguje na nowe wyzwania – np. potrzeby wynikające z pandemii, kryzysu zdrowotnego, kryzysu migracyjnego, oraz problemy związane z kosztami życia (inflacją, ubóstwem energetycznym).

Centrum Integracji Społecznej

Centrum Integracji w Bytowie jest wyspecjalizowaną jednostką reintegracji społeczno-zawodowej, oferującą wsparcie osobom długotrwale bezrobotnym, uzależnionym, bezdomnym czy po opuszczeniu zakładów karnych. Zakres działalności ośrodka obejmuje reintegrację społeczną – zajęcia motywacyjne, pomoc psychologiczną, warsztaty umiejętności społecznych, reintegrację zawodową – szkolenia zawodowe, warsztaty praktyczne, staże i przygotowanie do powrotu na rynek pracy oraz usługi społeczne – m.in. wsparcie dla seniorów i osób niepełnosprawnych, realizowane we współpracy z MOPS.

Placówki wsparcia dziennego i świetlice opiekuńcze, poradnia psychologiczno-pedagogiczna

Ważnym elementem systemu pomocy społecznej w Gminie Bytów są placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży. Najważniejsze z nich to Placówka Wsparcia Dziennego w Bytowie, świetlica opiekuńcza w Gostkowie (oferuje pomoc edukacyjną, zajęcia profilaktyczne, wsparcie wychowawcze) oraz świetlica w Niezabyszewie (organizuje zajęcia terapeutyczne, korekcyjno-kompensacyjne i logopedyczne). Placówki te pełnią funkcję opiekuńczą, profilaktyczną i wychowawczą, zmniejszając ryzyko wykluczenia dzieci i młodzieży. Wsparcie pedagogiczne, terapeutyczne i psychologiczne świadczy poradnia psychologiczno-pedagogiczna, która opiniuje i orzeka o potrzebach dzieci zagrożonych wykluczeniem lub niepełnosprawnością.

Współpraca z systemem ochrony zdrowia

Gmina Bytów dysponuje rozbudowaną infrastrukturą zdrowotną. Najważniejsze instytucje to Szpital Powiatu Bytowskiego, który zapewnia świadczenia zdrowotne, diagnostykę i leczenie oraz działający w jego strukturach Zakład Opiekuńczo-Leczniczy gwarantujący opiekę długoterminową dla osób przewlekle chorych i niesamodzielnych. Na terenie Gminy Bytów działa 28 podmiotów leczniczych, w tym 8 Podstawowej Opieki Zdrowotnej. System ochrony zdrowia jest wspierany przez organizacje pozarządowe, które realizują projekty prozdrowotne, profilaktyczne i edukacyjne np. Fundacja Szpitala Powiatu Bytowskiego „Zdrowie Nasze”, która organizuje rehabilitację stacjonarną i domową dla osób niesamodzielnych; Stowarzyszenie Amazonek organizująca m.in. „Marsz Różowej Wstążeczki”. W ramach struktury Szpitala Powiatu Bytowskiego funkcjonuje Hospicjum Domowe, zapewniające opiekę paliatywno-hospicyjną dla pacjentów w terminalnej fazie choroby w ich własnych domach.

Współpraca MOPS i CIS z systemem ochrony zdrowia obejmuje kierowanie pacjentów do ZOL, pomoc w uzyskaniu świadczeń oraz organizację wspólnych programów profilaktycznych. Instytucje zdrowia współpracują przy diagnozie problemów zdrowotnych i psychospołecznych, w szczególności w przypadku uzależnień i przemocy domowej.

Dom Pomocy Społecznej

Na terenie Gminy Bytów działa Dom Pomocy Społecznej w Dąbiu, który zapewnia całodobową opiekę osobom starszym, przewlekle chorym oraz niepełnosprawnym. DPS stanowi ważne ogniwo w systemie opieki długoterminowej. Nową inicjatywą jest Dzienny Dom Senior+ w Bytowie, który powstał w ramach rządowego programu „Senior+”. Oferuje on zajęcia aktywizacyjne, pielęgnacyjne i integracyjne niepełnosprawnym i seniorom od poniedziałku do piątku w ustalonych godzinach.

Placówki edukacyjne

Przedszkola, szkoły podstawowe i średnie współpracują z MOPS przy identyfikacji uczniów wymagających wsparcia socjalnego, organizacji dożywiania dzieci oraz zajęć profilaktycznych. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy pełni kluczową rolę w pracy z dziećmi niepełnosprawnymi — oferuje edukację specjalną, terapię logopedyczną, zajęcia rehabilitacyjne i wspiera rodziny w procesie opieki. Szkoły to miejsca ważnej interwencji profilaktycznej, wsparcia edukacyjnego i psychologicznego oraz włączenia społecznego dzieci i młodzieży, zwłaszcza tych z deficytami i niepełnosprawnością.

Organizacje pozarządowe

Bytowski III sektor zajmuje się wsparciem osób zagrożonych wykluczeniem, dotkniętych chorobą, niepełnosprawnością, kryzysem. Organizacje pomagają finansowo i rzeczowo, redystrybuują żywność, organizują zajęcia integracyjne i terapeutyczne, prowadzą zbiórki charytatywne. Na lokalną sieć organizacji pozarządowych, która uzupełnia, a może bardziej dopełnia instytucjonalną pomoc społeczną składają się:

- **Fundacja „Dogonić świat” (Studzienice)** – wsparcie dzieci z niepełnosprawnościami;
- **Stowarzyszenie 4 Pory Życia** – działania prozdrowotne i kulturalne;
- **Fundacja Rodziny Gierszewskich** – wsparcie rodzin i inicjatywy lokalne;
- **Fundacja „RADEMENES”** – opieka nad dziećmi z domów dziecka i działania edukacyjne;
- **Stowarzyszenie „Błękitna Wróżka”** – działania terapeutyczne dla dzieci;
- **PTZN Oddział w Bytowie** – profilaktyka narkomanii;
- **Stowarzyszenie Kobiet na Rzecz Kobiet i Rodziny** – wsparcie psychologiczne i edukacyjne;
- **Towarzystwo Przyjaciół Wilna i Grodna** – działania kulturalne i integracyjne;
- **Stowarzyszenie „Jesteśmy”** – wsparcie osób niepełnosprawnych, prowadzenie WTZ;
- **Stowarzyszenie „Osiem”** – pomoc osobom uzależnionym i terminalnie chorym;
- **Związek Inwalidów Wojennych RP, Związek Kombatantów RP** – wsparcie środowisk kombatanckich;
- **Fundacja „Sprawni Inaczej” (oddział w Bytowie)** – wsparcie osób niepełnosprawnych;
- **Fundacja Rozwoju Lokalnego „Parasol”** – rozwój kapitału społecznego;
- **Stowarzyszenie Amazonki w Bytowie** – wsparcie kobiet po chorobie nowotworowej;
- **Fundacja Szpitala Powiatu Bytowskiego „Zdrowie Nasze”** – programy zdrowotne;
- **Fundacja JP II** – działania wychowawcze i edukacyjne;
- **Polski Związek Niewidomych, Koło w Bytowie** – wsparcie osób z dysfunkcją wzroku;
- **Caritas przy Parafii św. Filipa Neri** – pomoc żywnościowa, wsparcie materialne, działalność charytatywna;
- **Caritas przy Parafii św. Katarzyny** – pomoc żywnościowa, wsparcie materialne, działalność charytatywna;
- **Bytowskie Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci Specjalnej Troski „Tęcza”** – wsparcie dzieci niepełnosprawnych i ich rodzin;
- **Stowarzyszenie seniorzybytów.pl** – organizacja skupiająca seniorów, prowadząca działania integracyjne, edukacyjne i prozdrowotne;
- **Stowarzyszenie „Pomóż Mi”** – prowadzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży;
- **Stowarzyszenie Miłośników i Animatorów Kultury Bazuny** - działania na rzecz rozwoju i promocji kultury oraz tradycji regionu.

Organizacje prowadzą projekty rehabilitacyjne, świetlice, zajęcia terapeutyczne, usługi opiekuńcze i rekreacyjne dla dzieci i rodzin, osób z niepełnosprawnością, seniorów oraz migrantów. Parafie i Zespoły Caritas prowadzą lokalne akcje pomocowe, inicjatywy wsparcia oraz promują wolontariat. Stosunkowo wysoka aktywność parafialna jest istotnym komponentem kapitału społecznego Gminy.

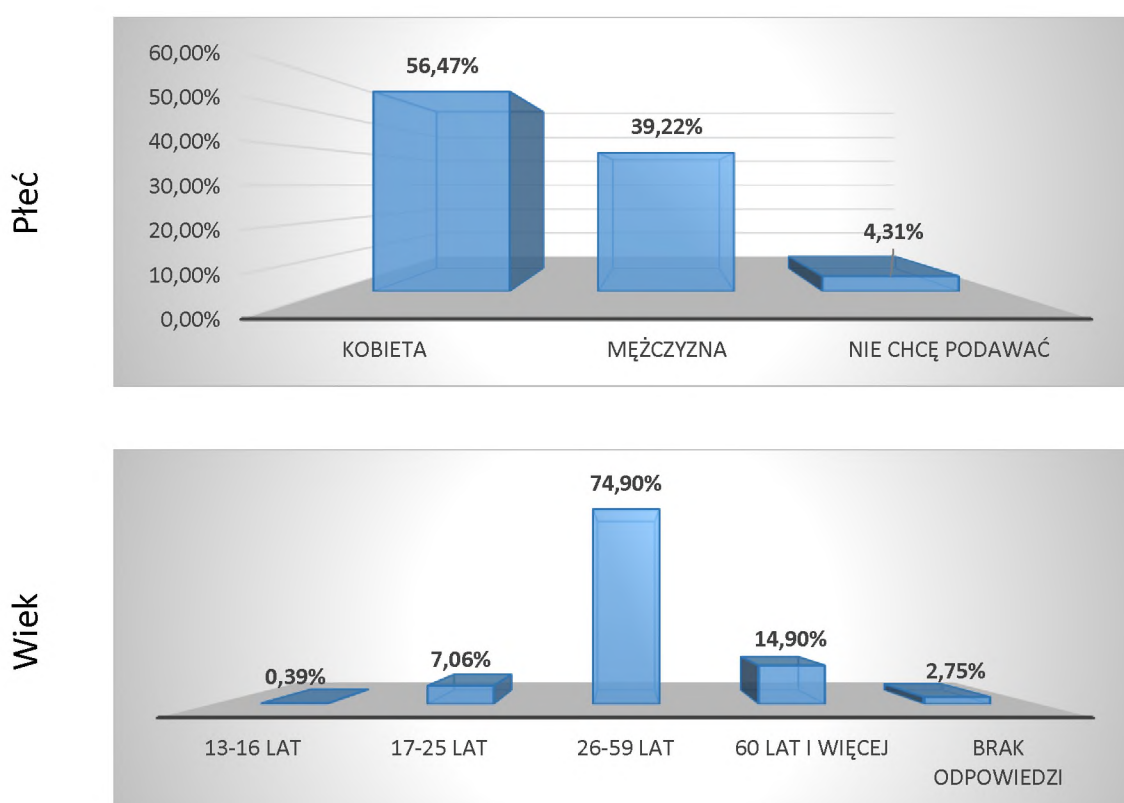
System pomocy społecznej w Gminie Bytów opiera się na dobrze rozbudowanym katalogu usług świadczonych przez instytucje i silnej współpracy z lokalnymi liderami społecznymi. Dane statystyczne z raportów i ocen pomocy społecznej za lata 2022-2024 pokazują umiarkowaną stabilność w zakresie oferowanego wsparcia (zmniejsza się liczba klientów MOPS) oraz klarowny obraz problemów społecznych. Ubóstwo, długotrwała, ciężka choroba z uwzględnieniem starości, niepełnosprawność i dysfunkcja w rodzinie pozostają głównymi wyzwaniami systemu pomocy społecznej.

3. Badanie ankietowe

W miesiącach VII-VIII 2025 roku prowadzone było badanie ankietowe wśród mieszkańców Gminy Bytów. Ankieta składała się 14 pytań (12 zamkniętych, 2 otwartych) i dotyczyła skali problemów społecznych, jakości życia oraz rodzajów preferowanych interwencji. W badaniu wykorzystano różne kanały dystrybucji. Ankieta papierowa była dostępna w siedzibie MOPS oraz w Urzędzie Miasta. Formularz był dystrybuowany przez pracowników socjalnych. Ankieta w wersji elektronicznej dostępna była na stronie internetowej MOPS.

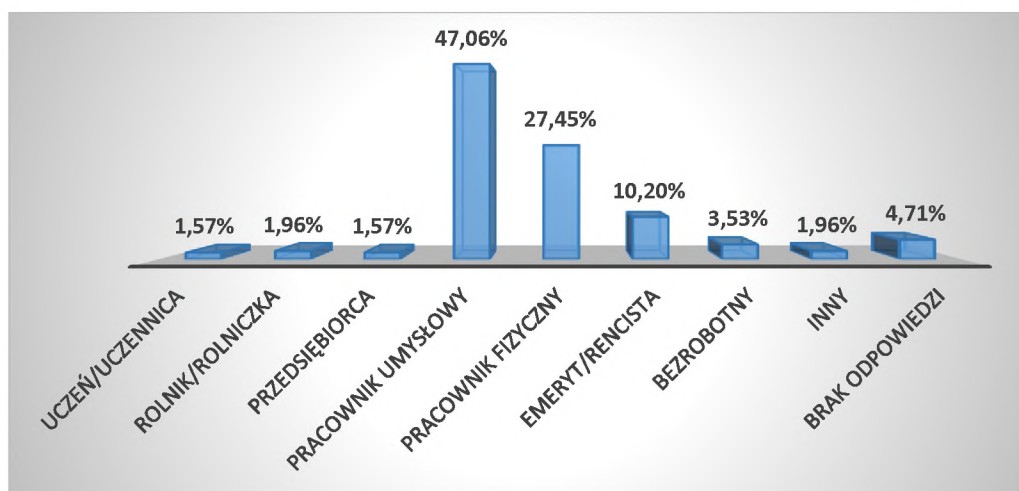
W badaniu udział wzięło **255 osób** (144 kobiet, 100 mężczyzn, 11 osób nie wskazało płci), z czego **165 osób wypełniło formularz w formie papierowej** (84 kobiety, 82 mężczyzn, 9 osób nie wskazało płci), a **80 w wersji elektronicznej** (60 kobiet, 18 mężczyzn, 2 nie wskazało płci).

Metryczka

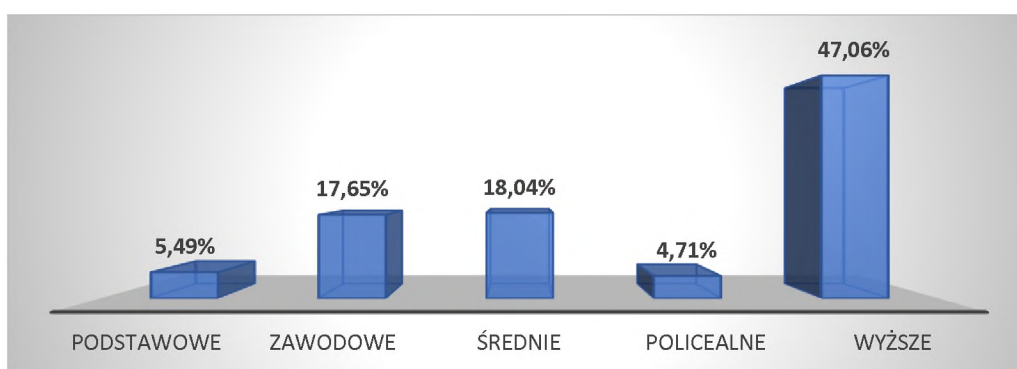

Najbardziej dominującą grupą respondentów są osoby w wieku produkcyjnym 26-59 lat – 191 osób. Daje to możliwość obiektywnej oceny problemów społecznych, gdyż większość z nich nie dotyczy tej grupy wiekowej np. starość, przewlekła choroba, niepełnosprawność. Grupa ta generuje dochody Gminy, płaci podatki i w sposób aktywny chce decydować o kierunkach interwencji wspólnoty.

Zawód

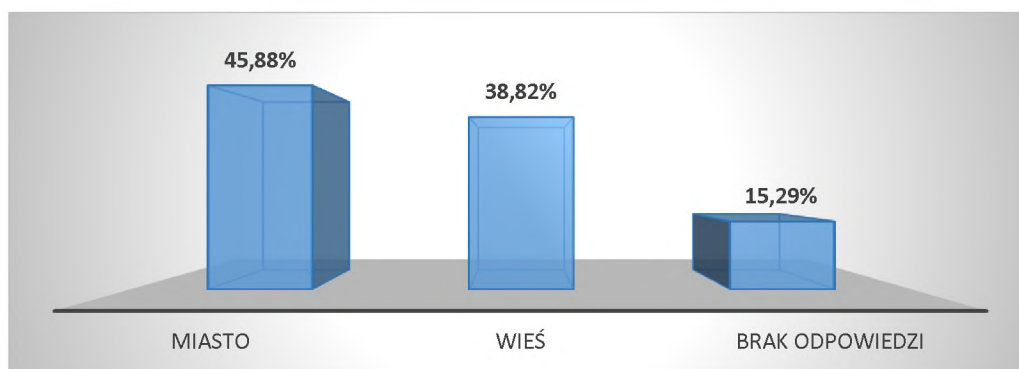

Wykształcenie

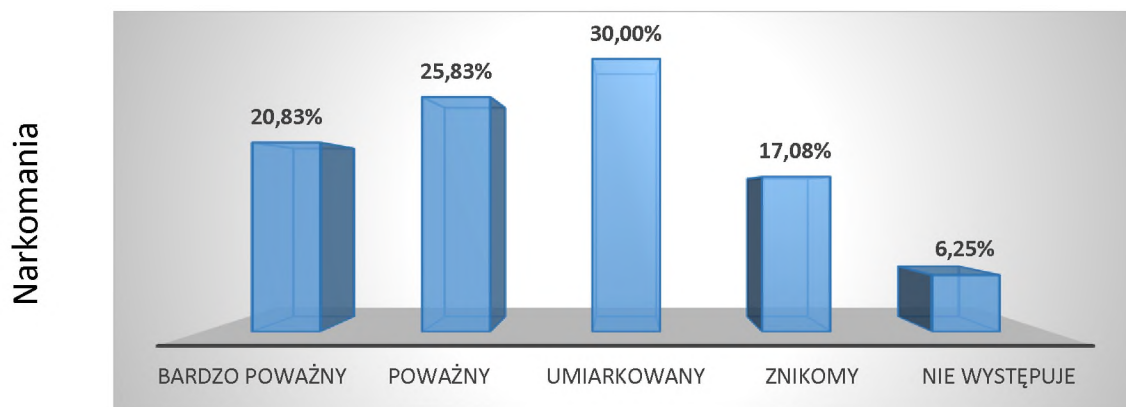
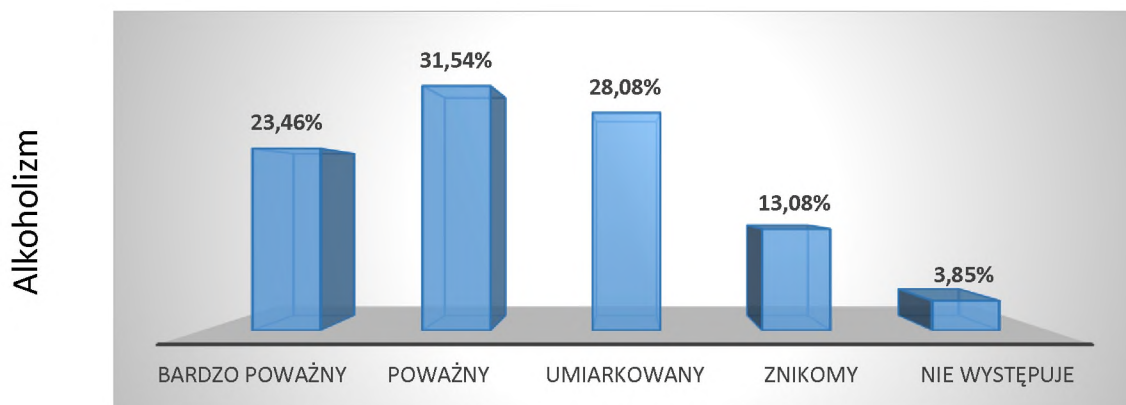
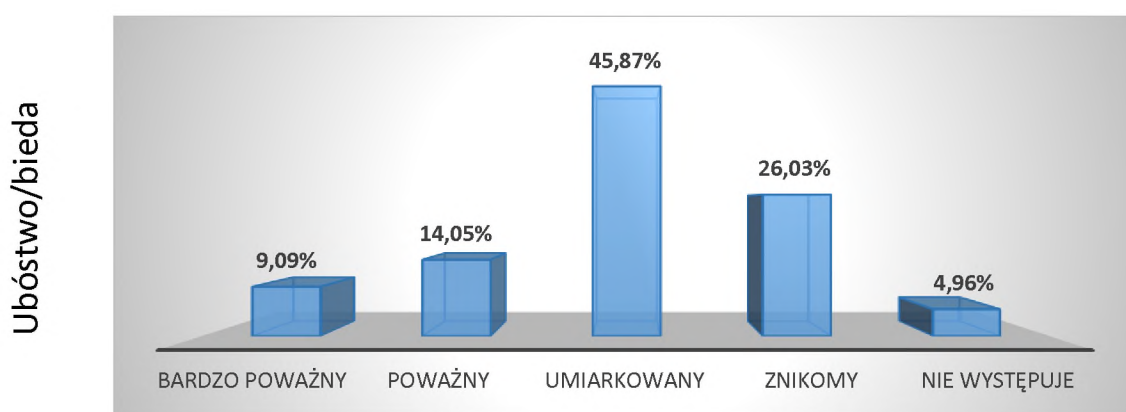
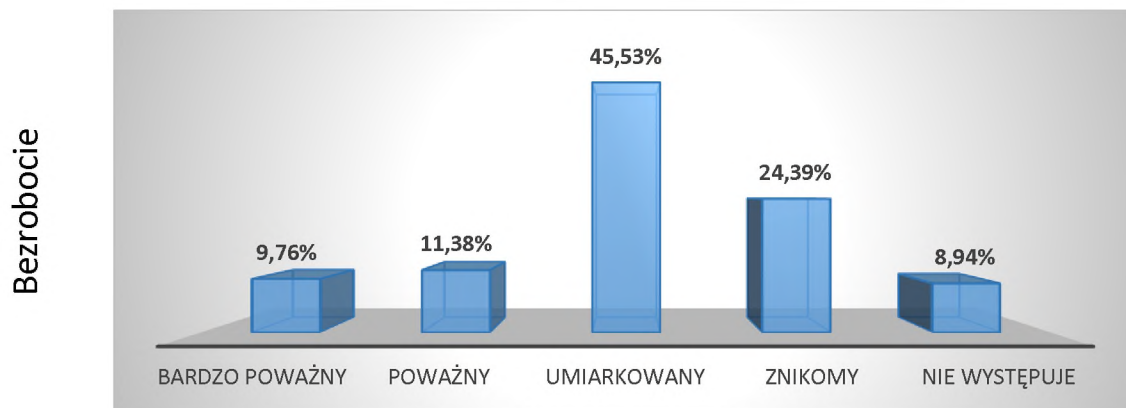
Dominującą grupą respondentów są pracownicy umysłowi z wykształceniem wyższym – 122 osoby. Wynika z tego, że najbardziej aktywną grupą lokalnej społeczności są osoby wykształcone, wykorzystujące swój potencjał intelektualny w pracy zawodowej. Osoby, te angażują się w partycypację, włączają się w lokalne inicjatywy lub kreują działania oddolne.

Miejsce zamieszkania

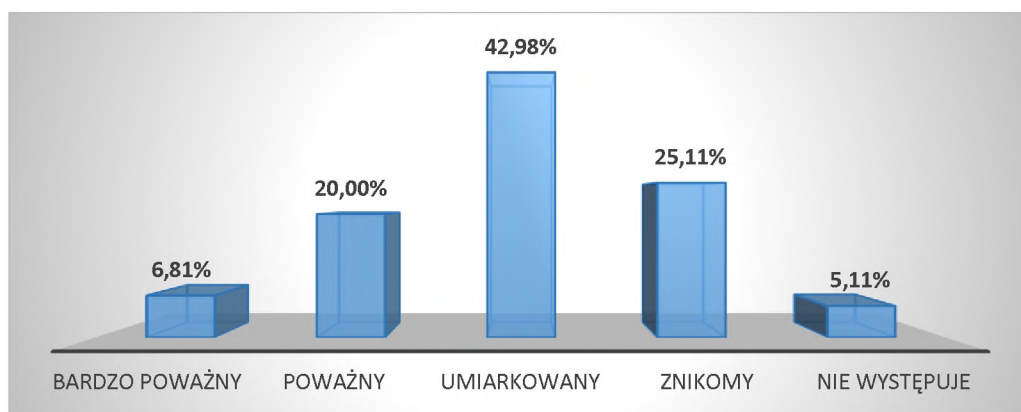

W badaniu ankietowym nieznacznie przeważali mieszkańcy Miasta Bytowa (117 osób). Wieś jako miejsce zamieszkania wskazało 99 osób.

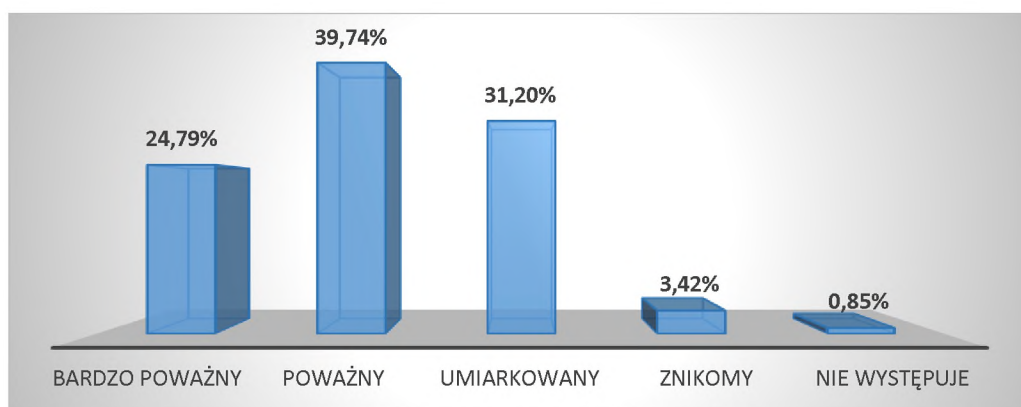
1. Jak ocenia Pan/Pani istotność wymienionych problemów społecznych w swoim miejscu zamieszkania?

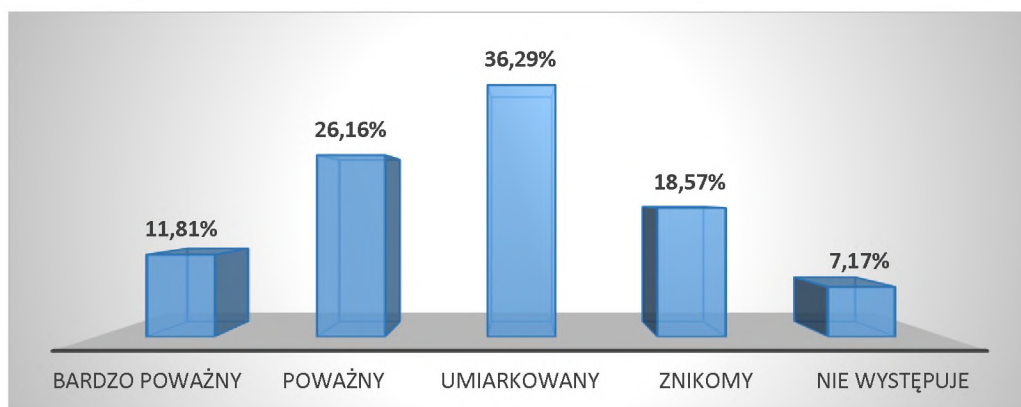
Przestępczość

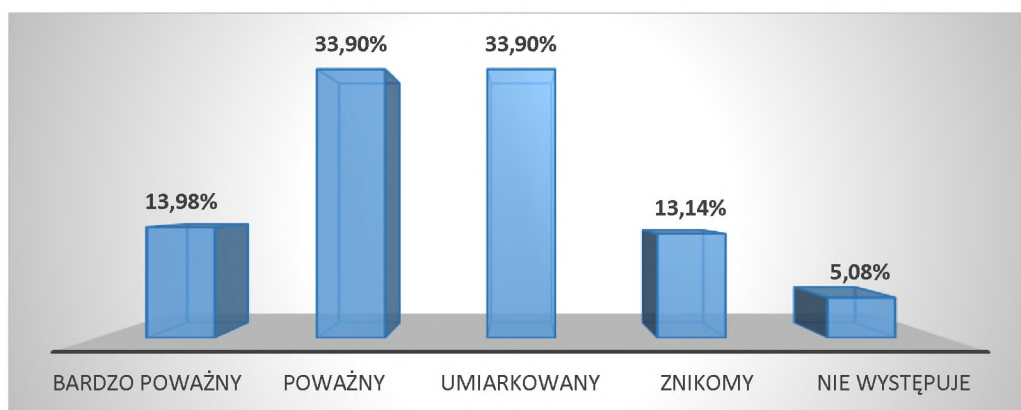
Starzenie się społeczeństwa

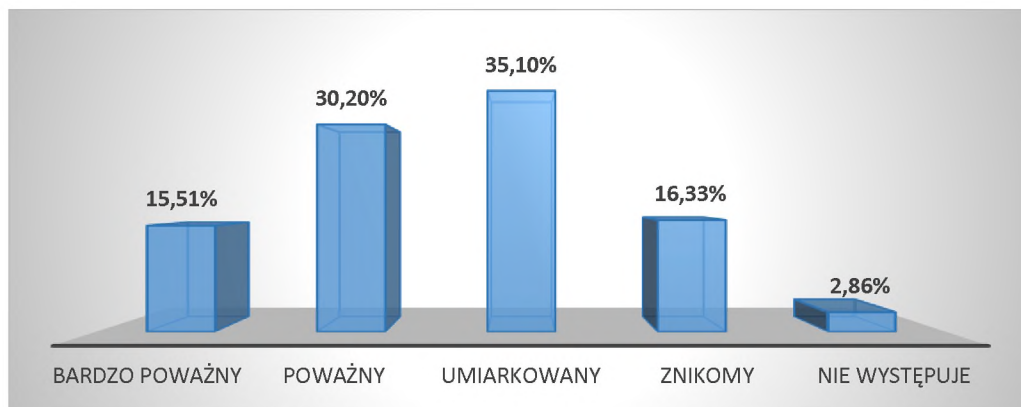
Przemoc w rodzinie

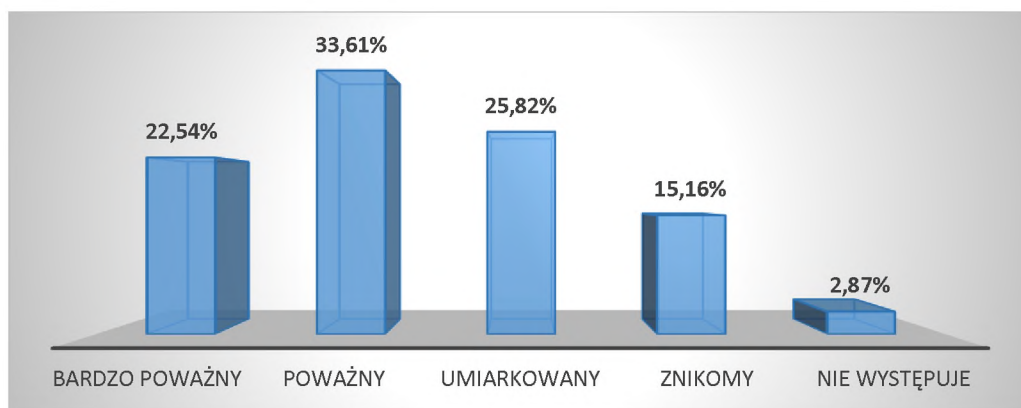
Trudności wychowawcze

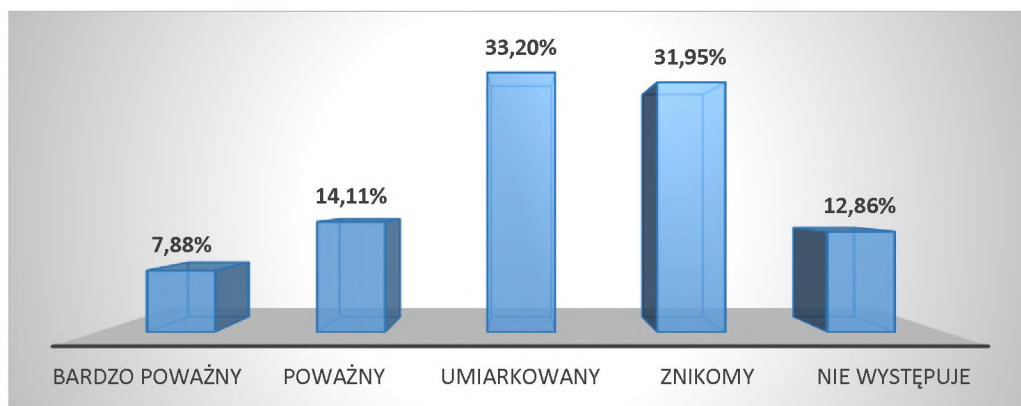
Niepełnosprawność

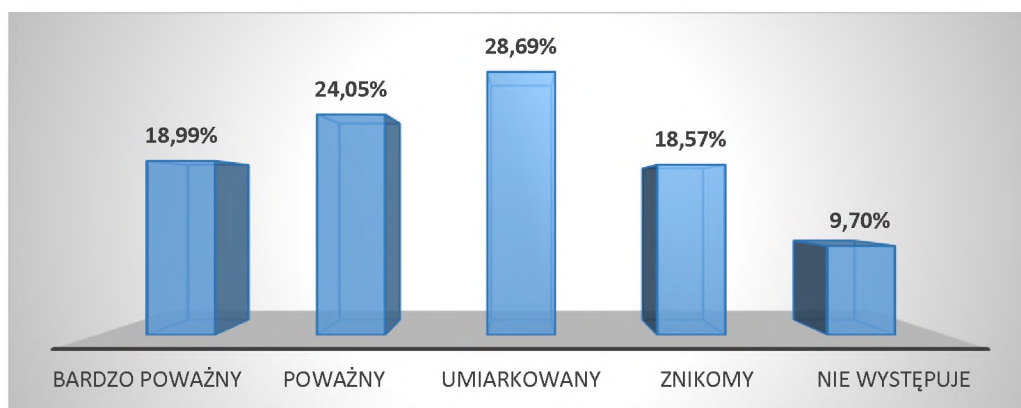
Problemy zdrowia psychicznego

Bezdomność

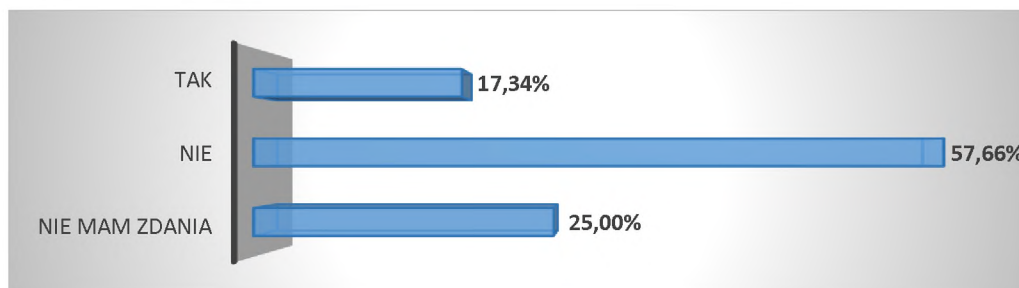
Problemy integracji cudzoziemców/ imigrantów

W opinii respondentów najbardziej poważnymi problemami społecznymi występującymi na terenie Gminy Bytów są: **starzenie się społeczności** (63 osoby), **alkoholizm** (60 osób), **narkomania** (53 osoby), **problemy zdrowia psychicznego** (51 osób). Poważnymi problemami są starzenie się społeczeństwa (101 osób), problemy zdrowia psychicznego (86 osób), **przemoc domowa** (86 osób) oraz **niepełnosprawność** (77 osób).

Umiarkowane problemy społeczne w opinii respondentów to ubóstwo (117 osób), bezrobocie (116 osób), przestępczość (109 osób), niepełnosprawność (89 osób) oraz trudności wychowawcze (86 osób). Niepokojące jest to, że aż 17,27% badanych (44 osoby) uznało, że problemy społeczne w Gminie Bytów są znikome, a blisko 6 % (15 osób) uważa, że problemy nie występują. W opinii respondentów znikoma jest bezdomność 31,95% tj. 81 wskazań, ubóstwo 26,03 % - 66 osób, przestępczość 25,11% - 64 osób, oraz bezrobocie 24,39% - 62 osoby. Według ankietowanych na terenie Gminy Bytów nie występuje bezdomność 12,86% - 33 osoby, trudności z integracją z cudzoziemcami 9,7% - 25 osób oraz bezrobocie 8,94% - 23 osoby.

2. Czy uważa Pan/Pani, że oferta pomocy osobom niepełnosprawnym (edukacja, rehabilitacja zawodowa i społeczna, asystentura, usługi zdrowotne) świadczona na terenie gminy jest wystarczająca?

3. Jakie problemy społeczne osób z niepełnosprawnością uważa Pan /Pani za najważniejsze na terenie gminy?

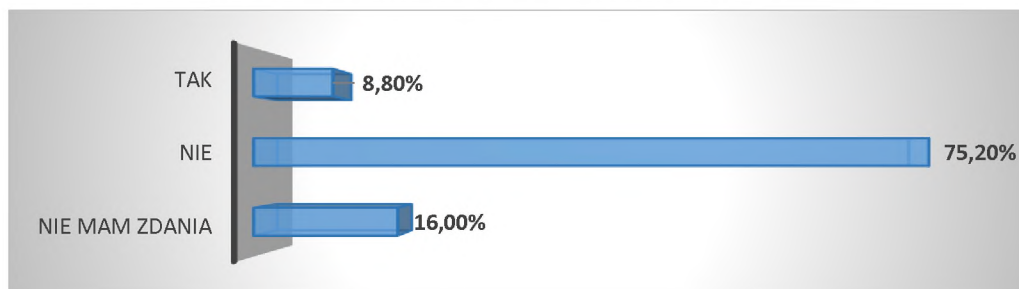

Inne:

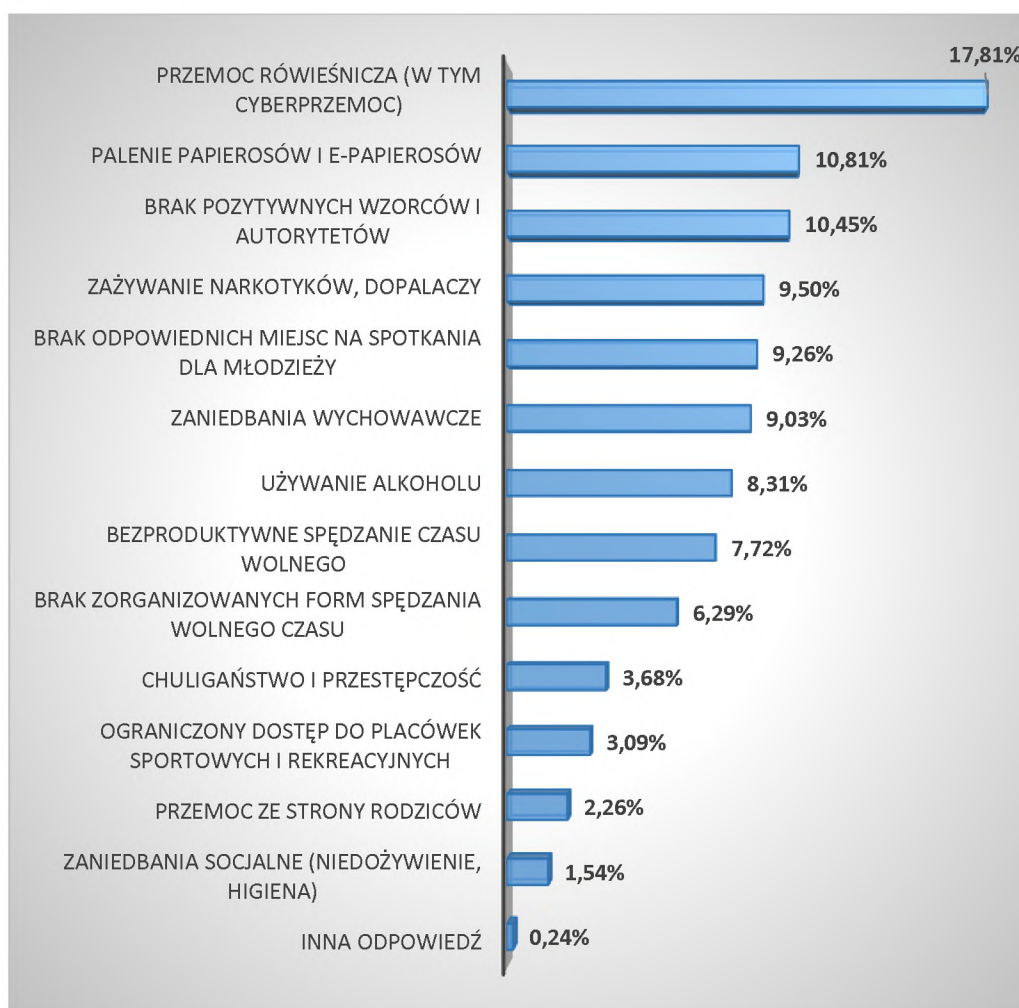
- za małe wsparcie.

142 ankietowanych (55,66%) uznało, że oferta pomocy osobom z niepełnosprawnością w Gminie Bytów jest niewystarczająca. Głównymi problemami niepełnosprawnych są: utrudniony dostęp do usług medycznych i rehabilitacyjnych (22,33% tj. 57 osób), utrudniony dostęp do usług opiekuńczo-pielęgniacyjnych (15,36% tj. 39 osób) oraz brak wsparcia dla rodzin i opiekunów osób zależnych (11,38% tj. 29 osób). Niepokojące jest, że 25% respondentów tj. 64 osoby nie ma zdania lub nie interesuje się tym problemem społecznym. Możliwe, że jest to grupa osób, której problem niepełnosprawności nie dotyczy.

4. Czy uważa Pan/Pani, że działania na rzecz dzieci i młodzieży (edukacja, profilaktyka zdrowotna, rozwój pasji i zainteresowań) świadczone na terenie gminy są wystarczające?

5. Jakie problemy społeczne dzieci i młodzieży uważa Pan /Pani za najważniejsze na terenie gminy?

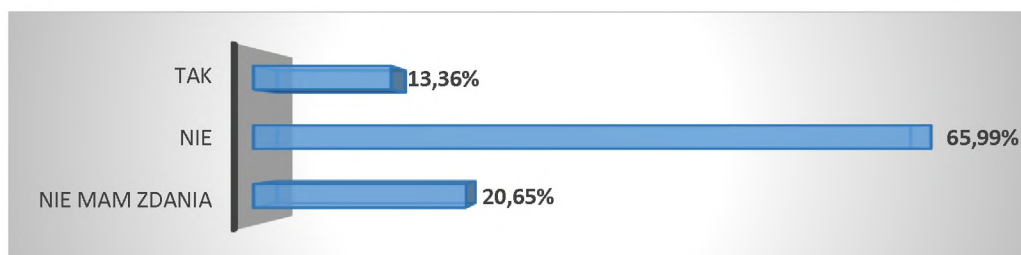

Inne:

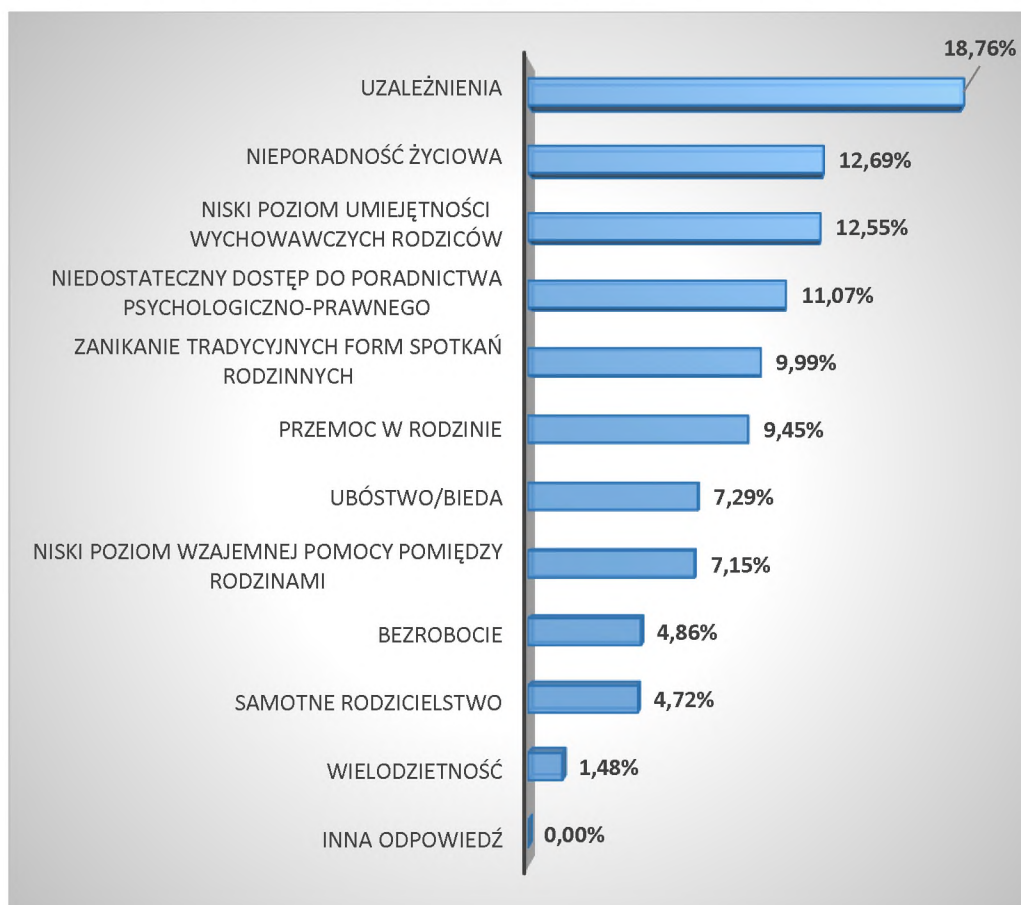
- Nadużywanie telefonu i Internetu, fonoholizm, sieciolizm, zawężony repertuar form spędzania wolnego czasu – przesiadywanie na ławeczkach i skrolowanie zawartości telefonu, przesypianie wolnego czasu, przejażdżki samochodami bez konkretnego celu, spotkania młodzieży nocami na parkingach i stacjach paliwowych;
- niski poziom nauczania w szkołach

192 badanych (75,2%) uznało, że oferta wspierania dzieci i młodzieży w Gminie Bytów jest niewystarczająca. Głównymi problemami tej grupy są: przemoc rówieśnicza i cyberprzemoc (17,81% tj. 45 osób), palenie papierosów i e-papierosów (10,81% tj. 28 osób) oraz brak pozytywnych wzorców (10,45% tj. 26 osób). Niepokojące jest, że problemy używek wybrzmiały w badaniu wielokrotnie. W opinii ankietowanych dzieci i młodzieży nadużywają narkotyków (9,5% - 24 badanych) oraz piją alkohol (8,31 % - 21 badanych). 16% respondentów 41 osób nie zajmuje się w ogóle problemami dzieci i młodzieży.

6. Czy uważa Pan/Pani, że działania na rzecz rodziny i jej ochrony (wsparcie finansowe, poradnictwo specjalistyczne, profilaktyka zdrowotna, aktywizacja) świadczone na terenie gminy są wystarczające?

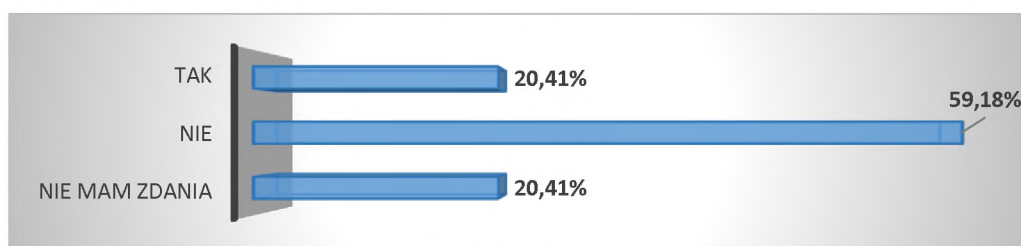

7. Jakie problemy społeczne rodzin uważa Pan /Pani za najważniejsze na terenie gminy?

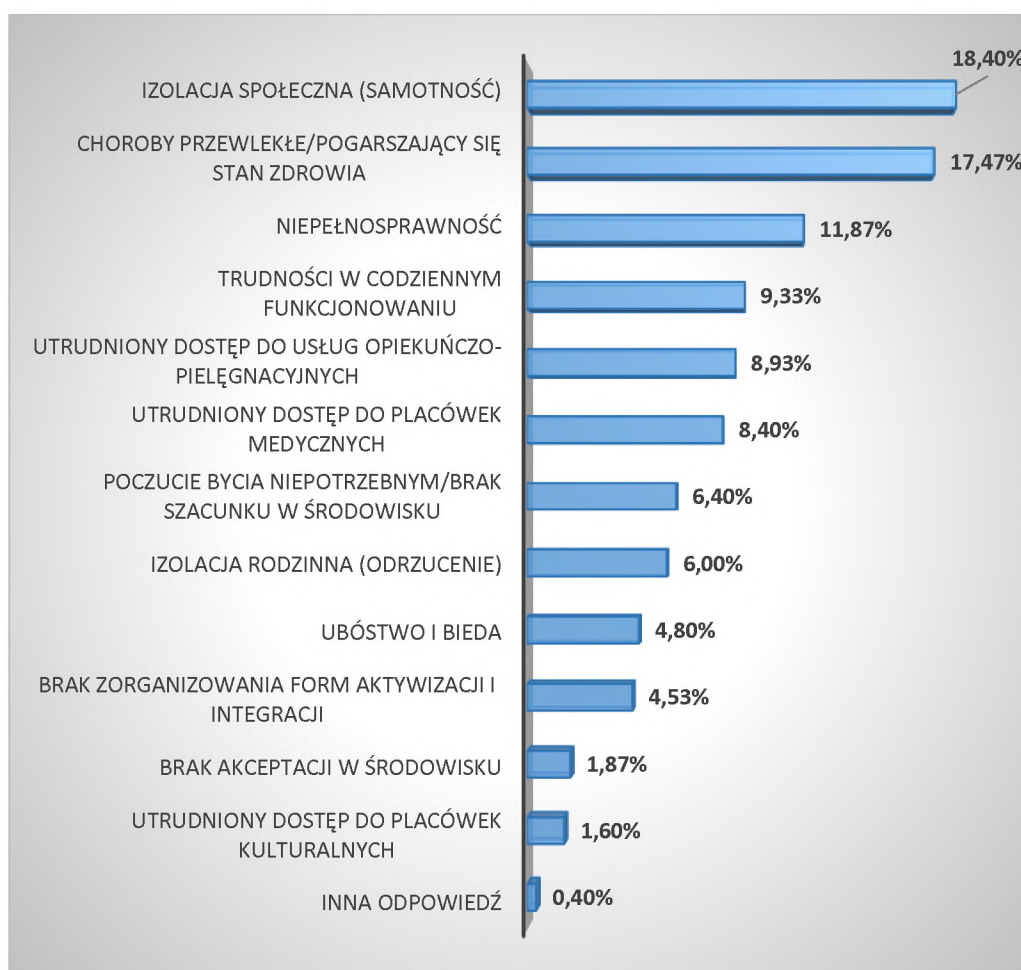

168 badanych (65,99%) uznało, że działania na rzecz rodziny i jej ochrony w Gminie Bytów jest niewystarczająca. Głównymi problemami tej grupy są: uzależnienia (18,76% tj. 48 osób), nieporadność życiowa (12,69% tj. 32 osób). Nieporadność życiowa i niski poziom umiejętności wychowawczych połączony z brakiem dostępu do poradnictwa psychologiczno-prawnego (11,7% czyli 22 osoby) prowadzić może do wykluczenia społecznego i patologii rodziny. 1/5 badanych tj. 53 osoby nie miały zdania w tym obszarze problemowym.

8. Czy uważa Pan/Pani, że oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) świadczona na terenie gminy jest wystarczająca?

9. Jakie problemy społeczne osób starszych uważa Pan /Pani za najważniejsze na terenie gminy?

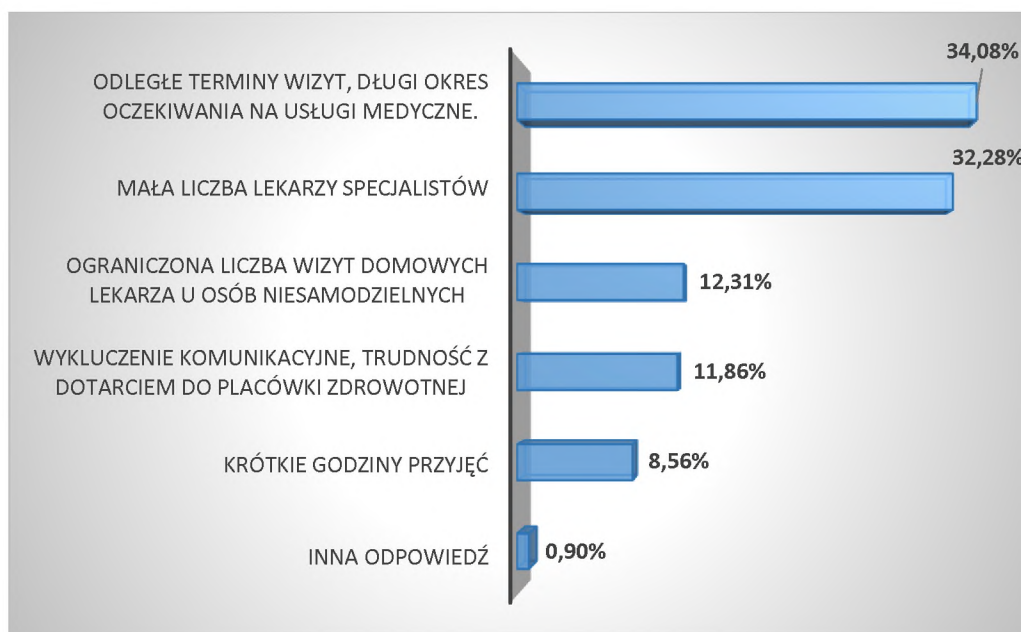

Inne:

- mała oferta form aktywizacji oraz trudność w ich reklamie oraz trafieniu do osób które są mniej otwarte na działania społeczne

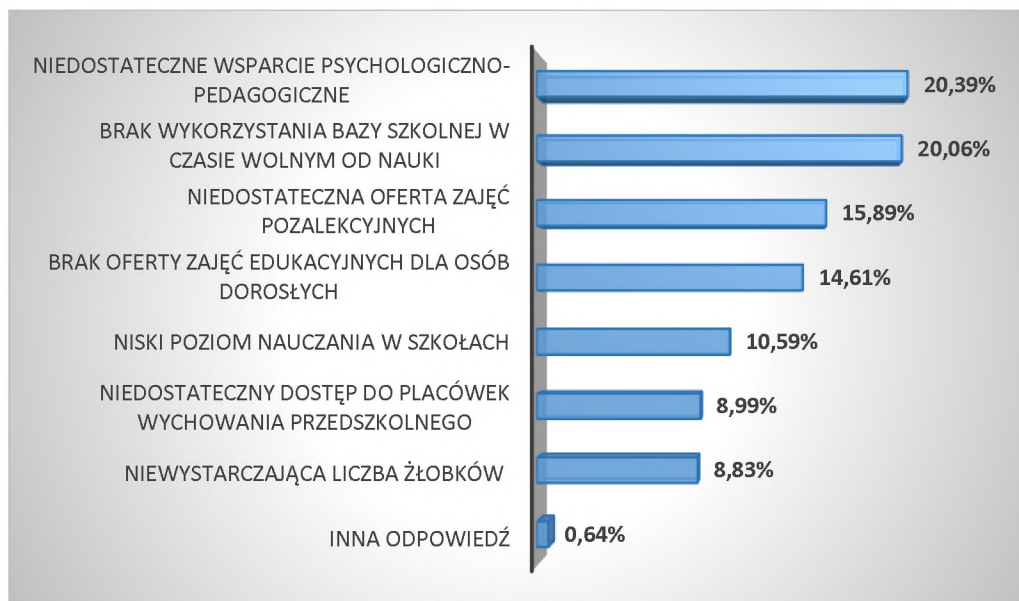
Mimo prowadzonej polityki pro-senioralnej i szeregu projektów skierowanych do osób 65+ aż 151 ankietowanych (59,18%) uznało, że działania na rzecz seniorów w Gminie Bytów są niewystarczające. Głównymi problemami tej grupy są: izolacja społeczna i samotność (18,40% tj. 47 osób) oraz pogarszający się stan zdrowia, choroby przewlekłe (17,41% tj. 44 osoby). 20,41 % badanych tj. 52 osoby nie interesują się problemami osób starszych.

10. Jakie problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej uważa Pan /Pani za najważniejsze na terenie gminy?

Największymi problemami w sektorze zdrowia na terenie Gminy jest utrudniony dostęp do usług medycznych (34,08% - 87 osób) i lekarzy (32,28% - 82 osoby). Jest to o tyle niepokojące zjawisko, że na terenie miasta Bytowa działa Szpital Powiatu Bytowskiego, który oferuje dostęp do leczenia specjalistycznego.

11. Jakie problemy społeczne w obszarze edukacji uważa Pan /Pani za najważniejsze na terenie gminy?

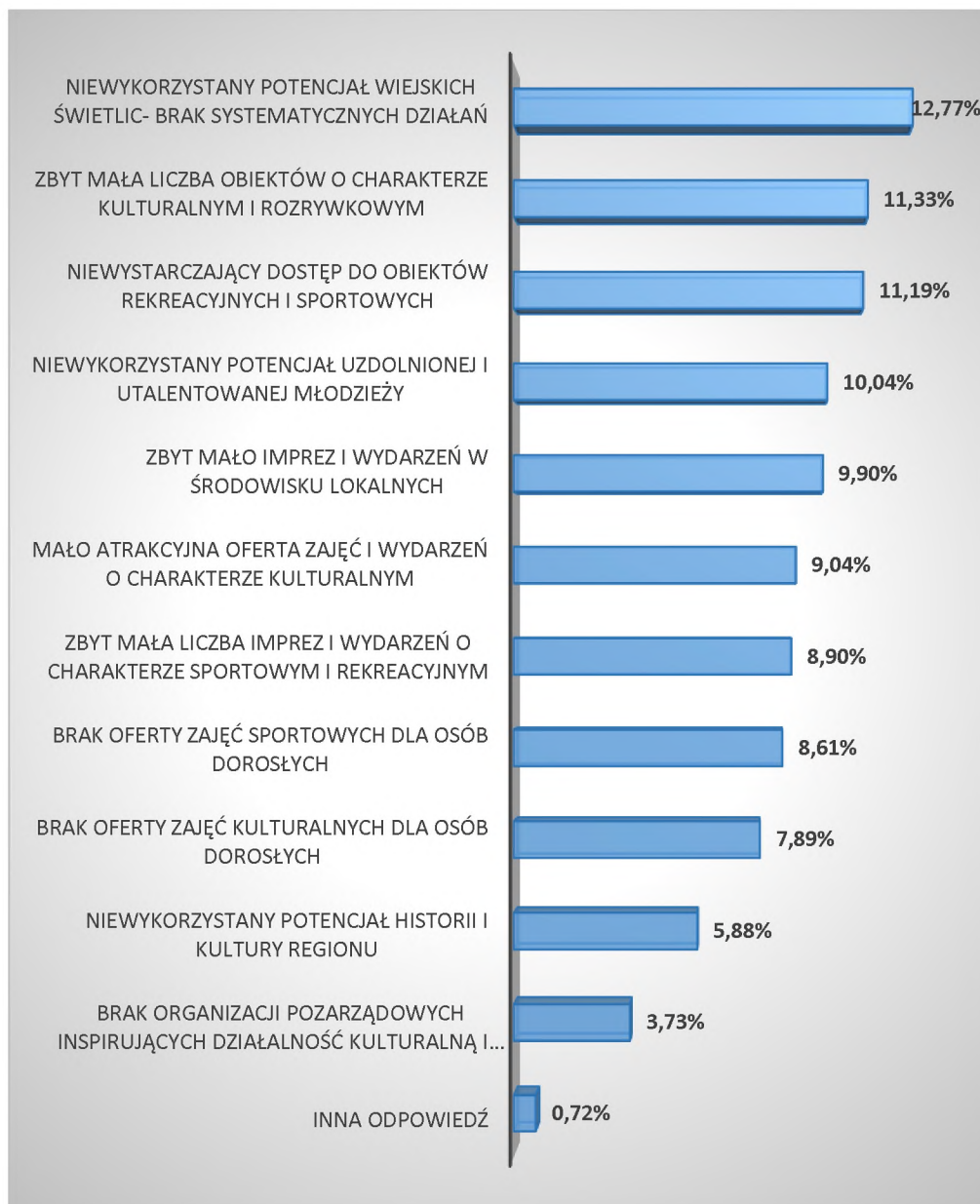

Inne:

- wysokie koszty opieki żłobkowej i przedszkolnej prowadzące do wykluczenia społecznego najmłodszych mieszkańców gminy, a ich rodziców do wykluczenia społeczno-zawodowego;
- drogie przedszkola;
- brak kolei / pociągów.

Największymi bolączkami w sektorze edukacji na terenie Gminy Bytów są niedostateczne wsparcie psychologiczno-pedagogiczne skierowane do dzieci i rodziców (20,39% - 52 respondentów) oraz brak wykorzystania bazy szkolnej do zajęć pozalekcyjnych, animacyjnych i integrujących lokalną społeczność (20,06% - 51 badanych).

12. Jakie problemy społeczne w obszarze sportu i kultury uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? (Prosimy o zaznaczenie 3 odpowiedzi)

Inne:

- ludzie są wygodni i uzależnieni od TV i Internetu, nie korzystają ze sportu i kultury

W sferze sportu, rekreacji i kultury na terenie Gminy Bytów największymi trudnościami są: niewykorzystany potencjał świetlic wiejskich, który widać w braku systematycznych działań i słabej ofercie animacyjno-kulturalnej tych miejsc (20,39% - 52 respondentów).

Ankietowani uważają, że brakuje obiektów o charakterze kulturalno-rozrywkowym (11,33% - 29 osób), a funkcjonujące obiekty rekreacyjno-sportowe są niedostępne dla mieszkańców (11,19% - 28 osób).

42% respondentów wyraziło własne opinie i wnioski w pytaniach otwartych.

13. Jeśli według Pana/Pani pominęliśmy w ankiecie jakiś ważny problem, to proszę go opisać w tym miejscu :

- Moim zdaniem istotnym, a często pomijanym problemem społecznym jest niskie zainteresowanie mieszkańców sprawami samorządu lokalnego. Brakuje przestrzeni i mechanizmów, które realnie wzmacniałyby sprawczość mieszkańców i pokazywały, że ich głos ma znaczenie. Wiele osób nie angażuje się w życie gminy, wsi czy osiedla, ponieważ nie widzą efektów swojego udziału i czują, że decyzje zapadają ponad ich głowami. Taka sytuacja pogłębia poczucie bezsilności i dystansu wobec instytucji publicznych, a w konsekwencji osłabia więzi społeczne i utrudnia wspólne rozwiązywanie lokalnych problemów.
- Porządek na mieście, więcej śmietników!
- Wieś gmina Bytów nie interesuje się wioskami tylko liczy się Bytów. Wioska Pomysk Mały jest daleko za komuną, wstyd
- Brak pomieszczeń dla emerytów na spotkania
- Brak wsparcia dla rodziców małych dzieci, brak dostępu do rehabilitacji dzieci, brak pomocy w pokierowaniu rodzicem dziecka z potrzebami np. WWR
- Zwalczanie alkoholizmu. Głównie w ośrodkach w Bytowie i w Miastku ten temat jest bardzo pobłażliwie traktowany. Nie ma sensownej pomocy. Jedyne co można usłyszeć „jak ktoś sam nie będzie chciał się leczyć to nic się nie zrobi”. Więc jak udowodnić, że alkoholik znęca się nad rodziną np. w sposób psychiczny? Jak rodzina ma mu pomóc?
- Postępująca degradacja środowiska naturalnego
- Integracja z obcokrajowcami [x2]
- Profilaktyka oparta na przykładach, cykliczne warsztaty w szkołach dla wszystkich uczniów, szkolenie nauczycieli
- Coraz częściej zgłaszane są problemy z obcokrajowcami zajmującymi orliki, niedopuszczających dzieci do tych obiektów
- Problemy mieszkaniowe, które dotyczą szczególnie ludzi młodych próbujących się usamodzielnąć, wysokie koszty najmu i czynszu uniemożliwiają samodzielny start w dorosłe życie. Stanowi to też duże obciążenie dla osób, które owdowiały i koszty mieszkaniowe często stają się zbytnim obciążeniem skromnego budżetu.
- Oferta edukacyjna niedostosowana do lokalnego rynku pracy
- Brak dostępu do „publicznej” rehabilitacji dla dzieci, ponieważ są ograniczone i znikome środki finansowe przeznaczone na ten cel przez Starostę
- Słabo rozwinięta sieć ścieżek rowerowych
- Szkoły unikają lub minimalizują organizację wydarzeń integracyjnych i kulturalno-rozrywkowych na terenie szkoły dostępnych dla uczniów.
Dyrektorzy szkół nie podejmują wcale, lub tylko w niewielkim stopniu działań na rzecz ochrony dzieci i młodzieży przed negatywnymi skutkami nadużywania telefonów i Internetu w szkole. Pozorne odkładanie telefonu na niektórych lekcjach, u niektórych nauczycieli jest niewystarczające. Ponadto nauczyciele zbyt często odsyłają dzieci i młodzież w czasie zajęć lekcyjnych do korzystania z Internetu i rozwiązywania zadań on-line.
- Wykluczenie komunikacyjne – brak połączeń kolejowych, a autobusowe są bardzo ograniczone zwłaszcza w wakacje.
- Przemieszczanie się młodych osób, głównie za względu na brak perspektyw w rozwoju zawodowym
- Słaba widoczność z ul. Tartacznej w kierunku ul. Prostej
- Brak komunikacji na ul. Pochyłej, na ul. Kochanowskiego brak ograniczenia prędkości
- Brak przystanku autobusowego na ul. Pochyłej dla komunikacji miejskiej [x2]

- Brak diagnoz w zakresie problemów związanych z cudzoziemcami/imigrantami przebywającymi na terenie Gminy Bytów
- Brak spowalniaczy na jezdni na ul. Pochyłej
- Brak pracy dla kobiet [x4]
- Bezrobocie kobiet po 50 tym roku życia
- Niskie zarobki
- Brak połączenia kolejowego [x4]

14. Jeśli według Pana/Pani warto podjąć inne zadania, inicjatywy na rzecz integracji społecznej mieszkańców, które nie zostały wcześniej wymienione w ankiecie, to proszę wymienić poniżej:

- Warto docenić wprowadzenie platformy konsultacyjnej – to krok w dobrym kierunku. Niestety, jej potencjał jest rzadko wykorzystywany w realnym dialogu z mieszkańcami. Potrzebujemy więcej działań, które pokazują, że urząd to nie zamknięta twierdza, ale miejsce otwarte na głos ludzi. Integracja społeczna może zaczynać się od małych kroków – choćby przez tworzenie przestrzeni do rozmowy i współdecydowania. Dobrym pomysłem byłoby powołanie młodzieżowej rady gminy, która mogłaby stać się pierwszym doświadczeniem dialogu obywatelskiego dla młodych mieszkańców i uczyć ich, że ich głos ma znaczenie.
- Wsparcie, integracja oraz oferta kulturalna i rozrywkowa dla osób z zagranicy pracujących w naszym mieście.
- Zorganizowanie obchodów 11.11. na ulicy 11 Listopada.
- Można by wykorzystać odmienną kulturę, zorganizować jakieś wydarzenie integracyjne choćby przez muzykę [x2]
- Moim zdaniem warto inicjować wydarzenia mające charakter międzypokoleniowy – tego brakuje w Gminie Bytów
- Rewitalizacja i zagospodarowywanie obszaru nad jeziorem „Jeleń”
- Dni otwarte w instytucjach, rękodzieło i warsztaty artystyczne, organizowanie spotkań sąsiedzkich (budowanie relacji, wzajemna pomoc, wspólne spędzanie czasu)
- Różne działania związane z cudzoziemcami/imigrantami i na ich rzecz, służące ich asymilacji oraz integracji społeczności lokalnej i społeczności cudzoziemskiej.
- Pomimo dużej ilości instytucji zajmujących się seniorami to efekt jest znikomy. Nie ma wymiany informacji pomiędzy instytucjami zajmującymi się seniorami. Brak głównego koordynatora.

4. Określenie docelowej grupy wymagającej wsparcia- adresaci strategii

Kluczowym zadaniem władz Gminy Bytów jest zapewnienie wysokiego poziomu życia swoim mieszkańcom, a więc stworzenie możliwości i warunków do rozwoju we wszystkich dziedzinach życia. Na szczególną uwagę zasługują osoby, które z takich czy innych przyczyn samodzielnie nie są w stanie włączyć się w szereg przemian podnoszących warunki życiowe społeczności lokalnej. Specjalistyczne wsparcie tych osób stworzy im szansę do rozwoju, a co za tym idzie przełoży się na spadek liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w Gminie. Zakres zadań związanych ze sferą społeczną oddziałującą na standard życia mieszkańców jest bardzo szeroki. Realizowane one będą poprzez działania dotyczące pomocy społecznej, sportu, rekreacji, turystyki, edukacji, kultury, profilaktyki i opieki zdrowotnej. Zgodnie z powyższym założeniem adresatami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Bytów są:

1. Mieszkańcy Gminy - osoby samotne oraz rodziny, które wymagają pomocy w odzyskaniu sił, wiary w siebie i zdolności do samodzielnego funkcjonowania w środowisku lokalnym.

2. Pracownicy instytucji i organizacji społecznych, wolontariusze i animatorzy działający w sferze pomocy społecznej, którzy dążą do aktywizacji osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem

W celu osiągnięcia celów strategicznych strategii dokonano identyfikacji najważniejszych grup społecznych wśród mieszkańców Gminy wymagających wsparcia w ramach pomocy społecznej.

Są to:

- Osoby długotrwale bezrobotne, zwłaszcza osoby z rodzin dotkniętych podwójnym bezrobociem, bez prawa do zasiłku; oraz kobiety w wieku 40+, należy podjąć działania zmierzające do ponownego włączenia ich w życie Gminy, a zwłaszcza przywrócenia na rynek pracy.

- Osoby z niepełnosprawnością i chore psychicznie - na terenie Gminy należy przeciwdziałać wykluczeniu i marginalizacji społecznej poprzez włączanie w życie społeczno-gospodarcze oraz poszerzanie różnych form wsparcia środowiskowego i ofert pomocy i konsultacji psychologicznych i psychiatrycznych.
- Seniorzy i osoby zależne – zwłaszcza w wieku sędziwym, samotne, szczególnie narażone na marginalizację i wykluczenie społeczne – należy podjąć działania zmierzające do zmiany wizerunku człowieka starego jako jednostki czynnej społecznie oraz poszerzyć formy wsparcia środowiskowego.
- Osoby uzależnione oraz współuzależnione od alkoholu i środków psychoaktywnych – konieczne jest dalsze rozwijanie programów profilaktycznych oraz terapii dla osób i rodzin osób uzależnionych oraz podniesienie świadomości członków rodzin dot. problemu współuzależnienia oraz jego negatywnych skutków.
- Dzieci i młodzież z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz marginalizacją ze szczególnym uwzględnieniem rodzin niewydolnych wychowawczo – należy rozszerzyć oferty świetlic wiejskich oraz wdrażać nowe projekty i programy z zakresu terapii i psychoterapii oraz profilaktyki środowiskowej.

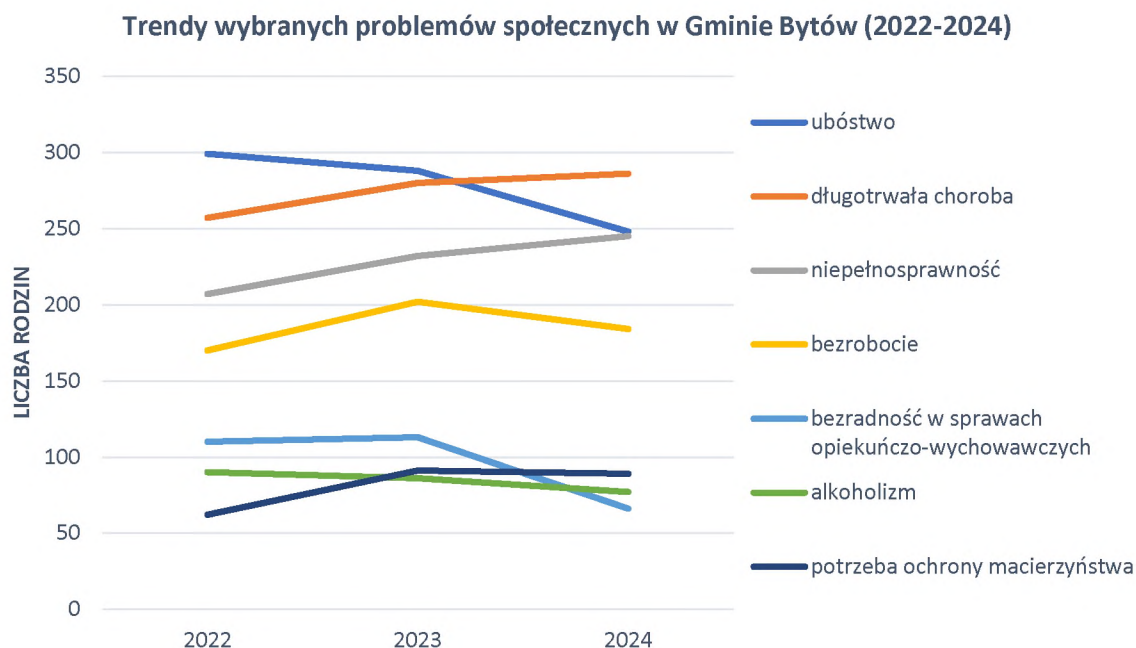
5. Analiza problemów

Tworzenie mapy kluczowych problemów społecznych gwarantuje skuteczność planowania i efektywną realizację późniejszych działań strategicznych. Identyfikacja głównych obszarów zagrożeń oraz wskazanie grup najbardziej narażonych na wykluczenie, marginalizację i utratę samodzielności życiowej zwiększa zakres zaplanowanych interwencji społecznych. Analizie poddane zostały m.in. zjawiska: ubóstwa i bezdomności, długotrwałej lub ciężkiej choroby wraz ze starością, niepełnosprawności, bezrobocia, a także problemy: związane z brakiem umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, uzależnieniami i przemocą domową. Każdy z tych obszarów został opisany pod kątem przyczyn i konsekwencji, ze wskazaniem działań profilaktycznych oraz programów wspierających osoby i rodziny dotknięte trudnościami. Analiza problemów wyznacza priorytety strategiczne, które pozwalają ograniczać skalę negatywnych zjawisk społecznych oraz wzmacniają przyszły system wsparcia mieszkańców Gminy Bytów.

Prace nad analizą były prowadzone metodą „burzy mózgów” w ramach pracy zespołu strategicznego (powołanego zarządzeniem Burmistrza Bytowa). Wszystkie zapisy zostały wypracowane w drodze konsensusu i poddane konsultacjom z całym zespołem. Na tej podstawie opracowano analizę SWOT, stanowiącą niezbędny element do przygotowania niniejszej strategii. Istotnym elementem raportu jest również zwrócenie uwagi na kwestie budowania poczucia bezpieczeństwa społecznego, przeciwdziałania zagrożeniom w przestrzeni publicznej, wspierania integracji nowych mieszkańców (w tym imigrantów) oraz wzmacniania więzi społecznych.

5.1 Określenie głównych obszarów problemowych dla gminy Bytów

Na podstawie danych ilościowych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej (2022, 2023, 2024), które wskazują powody i przyczyny korzystania ze wsparcia MOPS określono najważniejsze problemy społeczne występujące w gminie Bytów. Są to UBÓSTWO (rok 2022 – 299 rodzin/665 osób, 2023 – 288 rodzin/641 osób, 2024 – 248 rodzin/479 osób - tendencja spadkowa), DŁUGOTRWALA LUB CIĘŻKA CHOROBA, w tym STAROŚĆ (rok 2022 – 257 rodzin/516 osób, 2023 – 280 rodzin/573 osoby, 2024 – 286 rodzin/589 osób - tendencja wzrostowa), NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ (rok 2022 – 207 rodzin/418 osób, 2023 – 232 rodziny/483 osoby, 2024 – 245 rodzin/493 osób - tendencja wzrostowa), BEZROBOCIE (rok 2022 – 170 rodzin/426 osób, 2023 – 202 rodziny/522 osoby, 2024 – 184 rodziny/448 osób – trend horyzontalny), BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH (rok 2022 – 110 rodzin/432 osoby, 2023 – 113 rodzin/466 osób, 2024 – 66 rodzin - tendencja spadkowa), ALKOHOLIZM (rok 2022 – 90 rodzin/120 osób, 2023 – 86 rodzin/123 osoby, 2024 – 77 rodzin/104 osoby - tendencja spadkowa), POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA (rok 2022 – 62 rodziny/338 osoby, 2023 – 91 rodzin/481 osób, 2024 – 89 rodzin/441 osób - tendencja wzrostowa).

Dodatkowo do identyfikacji problemów społecznych Gminy zebrano informacje od osób pracujących w instytucjach i organizacjach pomocowych oraz od osób działających lokalnie na rzecz jej mieszkańców. Przeprowadzono badanie ankietowe oraz konsultacje społeczne. Zebrane informacje pozwoliły nakreślić ogólne tendencje i zjawiska uznawane za problemy społeczne. Są to:

O trafności obszarów problemowych może świadczyć fakt, że w trakcie badania ankietowego mieszkańcy wskazali tożsame problemy społeczne w Gminie Bytów. Są to: [1] starzenie się społeczeństwa, [2] uzależnienia oraz [3] niepełnosprawność.

Ubóstwo (w tym bezdomność)

Ubóstwo to nie tylko brak pieniędzy, ale zjawisko, które wpływa na życie w wielu wymiarach – egzystencjalnym, społecznym i instytucjonalnym. To właśnie ono pogłębia podziały między ludźmi, odbiera szansę na zaspokojenie podstawowych potrzeb i często prowadzi do poczucia bezradności czy frustracji. W powszechnym rozumieniu ubóstwo to bieda, niedostatek, brak środków na życie. W praktyce oznacza ono funkcjonowanie poniżej progu dochodowego, który zmienia się w czasie i zależy od warunków społecznych i ekonomicznych. W Gminie Bytów, podobnie jak w innych częściach kraju, ubóstwo często wynika z sytuacji życiowych takich jak bezrobocie, niepełnosprawność fizyczna czy psychiczna, przewlekłe choroby, samotne wychowywanie dzieci, wielodzietność, uzależnienia albo samotność szczególnie dotykająca seniorów z niskimi świadczeniami. Co ważne, problemy te rzadko występują pojedynczo – nakładają się na siebie i sprawiają, że codzienność staje się szczególnie trudna. Ubóstwo łączy się bezpośrednio z wykluczeniem społecznym, które oznacza ograniczenie lub całkowity brak możliwości korzystania z instytucji i usług publicznych, które powinny być dostępne dla wszystkich. Dotyka ono osób żyjących w biedzie, z niskimi kwalifikacjami, niepełnosprawnych, uzależnionych, chorych, a także tych, którzy doświadczają przemocy, agresji czy innych form krzywdzenia.

Do grup najbardziej zagrożonych wykluczeniem należą dzieci i młodzież ze środowisk zaniedbanych, wychowankowie pieczy zastępczej, kobiety samotnie wychowujące dzieci, ofiary przemocy domowej, osoby bezrobotne, przewlekłe chore, niepełnosprawne, seniorzy żyjący samotnie, osoby opuszczające zakłady karne, bezdomni, osoby uzależnione i ich rodziny, a także imigranci, często pracujący bez formalnych umów. Kluczowym czynnikiem pogłębiającym ubóstwo i wykluczenie jest bezrobocie, szczególnie to długotrwałe, kiedy brak pracy trwa ponad rok. Najbardziej narażeni są młodzi bez doświadczenia, osoby niepełnosprawne, osoby bez wykształcenia, kobiety po 40. roku życia oraz osoby starsze, które mają mniejsze szanse na powrót na rynek pracy. Brak zatrudnienia to nie tylko brak dochodu i ograniczony udział w życiu społecznym, ale też ryzyko braku zabezpieczenia na przyszłość – pracy jako źródła ubezpieczenia zdrowotnego i emerytalnego nie zastąpi żadna doraźna pomoc. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej ubóstwo oznacza posiadanie dochodu poniżej kryterium określonego w przepisach, ale w praktyce to coś więcej – to codzienna walka o przetrwanie, która w Gminie Bytów dotyka wiele osób i rodzin. Konsekwencje ubóstwa wpływają na wszystkie aspekty życia. Innymi czynnikami zwiększającymi poziom ubóstwa jest niski poziom wykształcenia i brak odpowiednich kwalifikacji zawodowych, które utrudniają znalezienie dobrze płatnej pracy. Ubóstwo dotyka też osób przewlekłe chorych i niepełnosprawnych, których stan zdrowia i schorzenie generuje dodatkowe koszty, a ogranicza zdolności do pracy zarobkowej.

Gmina Bytów podejmuje różnorodne działania mające na celu wsparcie osób w trudnej sytuacji materialnej. Są to: [1] świadczenia socjalne - osoby w ubóstwie mogą ubiegać się o różne formy pomocy finansowej, takie jak zasiłki rodzinne, zasiłki celowe czy dodatki mieszkaniowe; [2] pomoc w zakresie edukacji - programy stypendialne (stypendia szkolne) i dofinansowanie do podręczników, które pomagają w zapewnieniu odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży; [3] wsparcie w zakresie zatrudnienia - organizowane są kursy zawodowe i szkolenia, które zwiększają szanse na znalezienie pracy; [4] pomoc psychologiczna i doradztwo - osoby w trudnej sytuacji życiowej mogą korzystać z poradnictwa psychologicznego i terapeutycznego.

Bezdomność w Gminie Bytów stanowi istotne wyzwanie społeczne, które jest systematycznie monitorowane i adresowane przez lokalne instytucje. Dzięki współpracy różnych podmiotów, osoby bezdomne mogą liczyć na wsparcie w zakresie schronienia, pomocy społecznej oraz działań prewencyjnych. Na terenie Gminy Bytów działa ogrzewalnia dla osób bezdomnych, zlokalizowana przy ul. Przemysłowej 38. Jest to placówka prowadzona przez MOPS w Bytowie, która w sezonie zimowym (od 1 października do 30 kwietnia) zapewnia schronienie dla osób bezdomnych. W okresie letnim osoby te mogą korzystać z usług schroniska z usługami opiekuńczymi, które znajduje się w Kartuzach (Stowarzyszenie Abstynenckie Kaszuby w Kartuzach ul. Jeziorna 18a, 83-300 Kartuzy).

W Gminie Bytów działa Zespół Interdyscyplinarny, który koordynuje działania na rzecz osób doświadczających przemocy domowej. Zespół ten współpracuje z różnymi instytucjami, w tym z MOPS, policją, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami. Na terenie Gminy świadczone jest nieodpłatne poradnictwo oferujące pomoc prawną i psychologiczną.

Zespół strategiczny zaangażowany w opracowanie dokumentu strategii dokonał identyfikacji największych atutów, zasobów, programów i inicjatyw w danym obszarze problemowym oraz wskazał najistotniejsze braki, deficyty i potrzeby w sferze ubóstwa i bezdomności. Zestawienie nie ma charakteru zamkniętego i nie wyczerpuje wszystkich aspektów, które należy podejmować niwelując lub minimalizując te problemy społeczne.

Atuty, zasoby, programy, inicjatywy	Braki, deficyty, potrzeby
▪ działająca w okresie jesienno-zimowym ogrzewalnia; ▪ podpisane umowy ze schroniskami; ▪ ciepły posiłek, kąpiel, wymiana odzieży; ▪ praca socjalna; ▪ wsparcie CARITAS (odwiedziny, paczki żywnościowe, paczki z odzieżą); ▪ prowadzenie profilaktyki uzależnień, w tym spotkania w ogrzewalni;	▪ nie wdraża się założeń projektu First House (najpierw mieszkanie); ▪ deficyt mieszkań socjalnych; ▪ brak cyklicznych szkoleń z zarządzania budżetem domowym; ▪ zbyt małe środki dla NGO w ramach konkursów grantowych; ▪ brak szafy społecznej; ▪ konieczność edukacji społeczeństwa w zakresie postrzegania osób bezdomnych.

-
- organizacja corocznej Wigilii dla osób bezdomnych, samotnych i niepełnosprawnych;
 - organizacja świątecznych paczek żywnościowych;
 - pomoc psychologiczna i prawna;
 - uczestnictwo w zajęciach CIS, PSU, pracach interwencyjnych;
 - działalność GKRPA;
 - wsparcie usługowe AOOzN, UO, SUO, OW, sąsiedzkie usługi opiekuńcze;
 - dystrybucja i pomoc żywnościowa FEPŻ 2021-2027;
 - organizacja Punktu Humanitarnego dla obywateli Ukrainy;
 - działanie lodówki społecznej;
 - zbiórki do puszek, festyny na rzecz obywateli Ukrainy.
-

Długotrwała i przewlekła choroba ze szczególnym uwzględnieniem starości

Długotrwała choroba, nazywana też przewlekłą, to jedna z najczęstszych przyczyn trudnej sytuacji życiowej wielu osób i rodzin w Gminie Bytów. Choć najczęściej dotyczy seniorów, nie omija również ludzi w średnim wieku czy nawet młodych.

Choroba przewlekła to stan, który utrzymuje się przez długi czas i najczęściej nie ustępuje, prowadząc do stopniowego pogorszenia sprawności, nieodwracalnych zmian w organizmie i konsekwencji psychicznych oraz społecznych. Osoby zmagające się z takim problemem wymagają zwykle stałej opieki lekarskiej, pielęgniarstwa i rehabilitacyjnej. W Polsce główne zagrożenia zdrowotne to choroby układu krążenia i nowotwory, które odpowiadają aż za trzy czwarte zgonów.

Do najczęstszych schorzeń kardiologicznych należą choroba wieńcowa, nadciśnienie i zawał serca, a choroby nowotworowe od lat notują wzrost, powodując śmierć około 80 tysięcy osób rocznie. Przyczyną tego są problemy systemowe – utrudniony dostęp do opieki lekarskiej- podstawowej i specjalistycznej oraz badań, niechęć do profilaktyki zdrowotnej oraz złe nawyki.

W Gminie Bytów, podobnie jak w całym kraju, starzenie się społeczeństwa sprawia, że problem przewlekłych chorób staje się coraz bardziej widoczny. Rosnący odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym pokazuje, jak ważne jest podejmowanie działań wspierających seniorów, szczególnie w zakresie aktywizacji fizycznej, psychicznej i społecznej. Kluczowe cele to utrzymanie jak najdłużej sprawności i samodzielności, poprawa bezpieczeństwa, dostęp do edukacji i integracji międzypokoleniowej oraz wykorzystanie doświadczenia i aktywności osób starszych w życiu Gminy. Problemy, z jakimi najczęściej mierzą się seniorzy to samotność, pogorszenie zdrowia i sprawności, trudna sytuacja materialna i życie w ubóstwie, niskie emerytury lub ich brak, utrata pozycji społecznej

po zakończeniu pracy zawodowej, trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego i załatwianiu spraw urzędowych, izolacja od rodziny, brak pomysłów na organizację codzienności, a także kłopot z nadążaniem za szybkim rozwojem technologicznym. Do tego dochodzi lęk przed śmiercią czy stratą bliskich. Te wyzwania powodują, że system pomocy społecznej musi stale poszerzać swoją ofertę. Jedną z najczęściej przyznawanych form wsparcia są usługi opiekuńcze i specjalistyczne, szczególnie dla osób samotnych, które bez tej pomocy nie są w stanie funkcjonować samodzielnie. Dzięki opiece świadczonej w miejscu zamieszkania seniorzy nie muszą rezygnować z mieszkania i życia w otoczeniu, które znają i w którym funkcjonują. Jednak niekorzystne zmiany demograficzne i przemiany w strukturze rodzin sprawiają, że coraz więcej osób starszych i przewlekle chorych wymaga opieki instytucjonalnej, co przekłada się na rosnące wydatki Gminy w tym obszarze. Zwiększa to też zapotrzebowanie na liczbę miejsc w instytucjonalnych placówkach opiekuńczych.

W Gminie Bytów realizowane są liczne inicjatywy wspierające seniorów, które mają na celu poprawę jakości ich życia, aktywizację społeczną oraz zapewnienie wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Gmina prowadzi Dzienny Dom „Senior+”, który oferuje szeroki wachlarz usług dla osób powyżej 60. roku życia, nieaktywnych zawodowo, samodzielnych lub wymagających częściowej pomocy w codziennym życiu. Programem realizowanym od lat jest również program „Korpus Wsparcia Seniorów”, który dostarcza sąsiedzkich usług opiekuńczych i usług opieki na odległość (teleopieka). MOPS w Bytowie realizuje międzysektorowe projekty senioralne (Senio-RITA) oraz współpracuje z Bytowską Radą Seniorów i organizacjami pozarządowymi (Seniorzy Bytów, Fundacja Sprawni Inaczej, Stowarzyszenia), które działają na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem ze względu na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność.

Fundacja Sprawni Inaczej prowadzi Dzienny Dom „Senior+” w Bytowie, oferując seniorom wsparcie w zakresie rehabilitacji, terapii zajęciowej oraz organizując różnorodne zajęcia aktywizujące. Na terenie Bytowa działa też Centrum Integracji Społecznej, które oferuje różnorodne formy aktywizacji społecznej i zawodowej.

Gmina Bytów podejmuje szereg działań na rzecz seniorów, oferując im wsparcie w zakresie aktywizacji społecznej, opieki, rehabilitacji oraz integracji międzypokoleniowej. Dzięki współpracy MOPS, organizacji pozarządowych oraz innych instytucji publicznych, seniorzy w Bytowie mają dostęp do szerokiej gamy usług dostosowanych do ich potrzeb. Instytucje i organizacje dzięki projektom dofinansowanym z zewnętrznych źródeł proponują seniorom różnorodne zajęcia, wspierają aktywność i budują więzi z młodszymi pokoleniami.

Zespół strategiczny opracowujący strategię dokonał analizy największych atutów, zasobów, programów i inicjatyw realizowanych na rzecz osób przewlekle chorych i seniorów oraz wskazał najistotniejsze braki, deficyty i potrzeby w tym obszarze.

Atuty, zasoby, programy, inicjatywy	Braki, deficyty, potrzeby
▪ działalność stowarzyszeń działających na rzecz środowiska seniorów, ze szczególnym uwzględnieniem SeniorzyBytów.pl (działalność Banku Żywności poza systemem MOPS, integracja, spotkania, wyjazdy, kawiarenka seniora) oraz CARITAS (organizacja pomocy osobom starszym i schorowanym); ▪ działalność Dziennego Domu Senior+- edukacja, integracja społeczna, kulturalna, pomoc socjalna; ▪ aktywna działalność Rady Seniorów (głos emerytów, integracja seniorów, inicjowanie działań); ▪ wsparcie MOPS w zakresie organizacji usług asystenckich, opiekuńczych, sąsiedzkich, wytnieniowych; ▪ działalność ZOL, DPS; ▪ działalność Kół Gospodyń Wiejskich.	▪ brak Centrum Opiekuńczo- Mieszkaniowego; ▪ brak grup wsparcia dla osób chorych przewlekle (RZS, stwardnienie rozsiane, Alzheimer, depresja, choroby psychiczne) i ich opiekunów/rodzin; ▪ brak nowoczesnego Zakładu Opiekuńczo- Leczniczego z większą liczbą miejsc i udogodnieniami dla osób z ograniczoną mobilnością; ▪ brak dowozów dla osób niemobilnych i wykluczonych komunikacyjnie; ▪ rozbudowanie asystentury, usług sąsiedzkich i opiekuńczych; ▪ zwiększenie kontroli nad jakością usług instytucjonalnych i środowiskowych; ▪ powołanie Uniwersytetu Trzeciego Wieku; ▪ upowszechnienie działań Sygnalistów w celu zwiększenia odpowiedzialności społecznej; ▪ edukacja w zakresie przeciwdziałania obojętności i społecznej zmiany do osób zależnych; ▪ zwiększenie liczby Klubów Seniora- na terenie miasta Bytów i wsi gminnych; ▪ zwiększenie dostępności świetlic wiejskich dla seniorów; ▪ uruchomienie Punktu Wsparcia psychologiczno- psychiatrycznego dla osób przewlekle chorych i starszych.

Niepełnosprawność

Niepełnosprawność w rozumieniu prawnym to trwała lub czasowa niezdolność do pełnienia ról społecznych z powodu długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w tym często niezdolność do pracy. Dziś jednak rozumiemy ją szerzej – nie tylko jako stan zdrowia, ale także efekt barier, które stawia przed osobami z niepełnosprawnością otoczenie: bariery architektoniczne, ekonomiczne, społeczne czy mentalne. To właśnie one często w równym stopniu, co sama choroba czy dysfunkcja, utrudniają samodzielne życie, edukację, zatrudnienie czy uczestnictwo w lokalnej społeczności. Dlatego polityka społeczna w Gminie Bytów powinna nie tylko zapewniać wsparcie finansowe i opiekę, ale też aktywnie działać na rzecz równości szans, dostępności i przeciwdziałania dyskryminacji, tak aby osoby z niepełnosprawnościami mogły w pełni korzystać z przysługujących im praw. Osoby z niepełnosprawnościami to bardzo zróżnicowana grupa – jedni potrzebują niewielkich udogodnień, by normalnie funkcjonować, inni wymagają stałej opieki i pomocy w codziennym życiu. Szczególnej troski wymagają osoby o złożonej, wielorakiej niepełnosprawności, które są w dużym stopniu zależne od wsparcia otoczenia, a także ich rodziny, które często ponoszą ogromny ciężar opiekuńczy. Dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami potrzebują dostępu do nowoczesnej rehabilitacji, edukacji dostosowanej do ich możliwości i szans na pełne uczestnictwo w życiu społecznym. Brak odpowiedniego wsparcia prowadzi do izolacji i marginalizacji, a to z kolei zamyka drogę do aktywnego życia dorosłego. Usamodzielnianie dorosłych osób niepełnosprawnych pozostawia wiele do życzenia. Brak systemowych rozwiązań w zakresie mieszkalnictwa wspomaganego, opieki i asysty oraz aktywizacji zawodowej.

Niepełnosprawność wciąż bywa powiązana z ograniczonym dostępem do edukacji i niskim poziomem wykształcenia, co bezpośrednio przekłada się na trudności w znalezieniu pracy. Tymczasem zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami to nie tylko forma wsparcia, ale przede wszystkim sposób na wykorzystanie ich potencjału, kompetencji i doświadczeń. Rehabilitacja społeczna i zawodowa powinna być jednym z priorytetów – tak, aby osoby te mogły zachować samodzielność, niezależność finansową i poczucie własnej wartości.

W Gminie Bytów podejmowane są różne działania na rzecz integracji i aktywizacji osób niepełnosprawnych – zarówno poprzez instytucje publiczne, jak i organizacje pozarządowe. To właśnie one odgrywają szczególnie ważną rolę, oferując projekty, programy i zajęcia, które pozwalają osobom z niepełnosprawnościami przełamywać bariery, rozwijać pasję, zdobywać nowe umiejętności i uczestniczyć w życiu lokalnej społeczności. Kluczowe znaczenie ma tu również współpraca z rodzinami, które potrzebują wsparcia emocjonalnego, organizacyjnego i finansowego w codziennych obowiązkach opiekuńczych.

Niepełnosprawność nie musi oznaczać wykluczenia. Warunkiem jest jednak konsekwentne tworzenie środowiska przyjaznego i dostępnego – od architektury, przez transport, po edukację i kulturę.

Gmina Bytów, angażując się w projekty i programy integracyjne, pokazuje, że lokalna polityka społeczna może realnie wpływać na jakość życia osób niepełnosprawnych, dając im poczucie, że są pełnoprawnymi członkami wspólnoty i że ich głos, potrzeby oraz marzenia są równie ważne jak wszystkich innych mieszkańców.

Zespół strategiczny dokonał identyfikacji atutów, zasobów i inicjatyw oraz braków i potrzeb w zakresie działań na rzecz osób niepełnosprawnych i ich otoczenia na terenie Gminy Bytów.

Atuty, zasoby, programy, inicjatywy	Braki, deficyty, potrzeby
▪ działalność MOPS i PCPR; ▪ sprawnie funkcjonujące przedszkola integracyjne i klasy integracyjne w szkołach; ▪ kształcenie w SOSW Bytów (podstawowe i zawodowe); ▪ sprawnie działające WTZ i ŚDS; ▪ DPS w Dąbiu; ▪ specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób zaburzonych psychicznie i dzieci ze spektrum autyzmu; ▪ działający program asystentury osób niepełnosprawnych, opieki wytchnieniowej, usług pielęgnacyjno-opiekuńczych; ▪ rehabilitacja domowa (Avenir) i dział rehabilitacji ambulatoryjnej; ▪ działalność wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego przy PCPR; ▪ sprawnie działające stowarzyszenia i fundacje zajmujące się osobami niepełnosprawnymi i ich otoczeniem.	▪ niewystarczająca liczba miejsc w ośrodkach wsparcia; ▪ zbyt długi czas oczekiwania na diagnozę; ▪ brak edukacji opiekunów i rodziców; ▪ brak grup wsparcia; ▪ niewystarczające środki dla NGO, brak długofalowego finansowania projektów społecznych; ▪ niedostateczna edukacja rówieśników i otoczenia osób niepełnosprawnych; ▪ niemożność samodzielnego dotarcia osób niepełnosprawnych do instytucji i placówek – bariery architektoniczne, brak tłumaczy języka migowego, miejsc obsługi osób ze specjalnymi potrzebami; ▪ wykluczenie komunikacyjne osób niepełnosprawnych; ▪ niewystarczający dostęp do specjalistów; ▪ brak programów profilaktyki zdrowotnej i ciągłej rehabilitacji osób niepełnosprawnych; ▪ brak mieszkalnictwa wspieranego; ▪ konieczność sieciowania i wspólnego planowania usług przez instytucje i organizacje pomocowe.

Bezrobocie

W Gminie Bytów bezrobocie stanowi istotne wyzwanie społeczno-ekonomiczne, które wpływa zarówno na codzienne życie mieszkańców, jak i na potrzebę wsparcia ze strony instytucji publicznych i organizacji pozarządowych. Zjawisko to jest monitorowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Powiatowy Urząd Pracy w Bytowie, które prowadzą działania mające na celu aktywizację osób

pozostających bez pracy. Dane z tych instytucji za lata 2022-2024 wskazują zmiany spadkowe w liczbie rodzin i osób objętych pomocą społeczną wynikającą z bezrobocia.

Pomoc udzielana przez MOPS obejmuje świadczenia pieniężne i pomoc rzeczową. MOPS zawiera kontrakty socjalne, które dają możliwość uczestnictwa w aktywizacji zawodowej (prace społeczno-użyteczne, szkolenia, kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe). Bezrobotni są kierowani do reintegracji społeczno-zawodowej w Centrum Integracji Społecznej.

Osoby bezrobotne mogą również korzystać ze staży, prac społeczno-użytecznych i prac interwencyjnych organizowanych we współpracy z PUP-em co pozwala na zdobycie doświadczenia zawodowego i zwiększenie szans na znalezienie zatrudnienia. Powiatowy Urząd Pracy prowadzi rejestrację osób bezrobotnych zarówno osobiście, jak i online, a także realizuje programy aktywizacyjne, w tym finansowane szkolenia, kursy zawodowe, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz specjalne programy wsparcia grup zagrożonych wykluczeniem (np. „Między Pokoleniami – wsparcie dla pracujących i seniorów”).

Oprócz instytucji publicznych, osoby bezrobotne w Gminie Bytów mogą liczyć na wsparcie organizacji pozarządowych, które działają na rzecz tych osób poprzez organizowanie szkoleń, warsztatów oraz doradztwa zawodowego i wsparcia psychologicznego. Organizacje te współpracują z MOPS i PUP, co pozwala na kompleksowe wsparcie mieszkańców Gminy w trudnej sytuacji życiowej.

Na terenie Gminy Bytów obserwuje się długotrwałe bezrobocie, które skutkuje niedopasowaniem kwalifikacji do potrzeb rynku. Dlatego kluczowe jest dalsze monitorowanie sytuacji na rynku pracy, rozwijanie programów szkoleniowych i aktywizacyjnych oraz współpraca między instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi i sektorem prywatnym. Skuteczne przeciwdziałanie bezrobociu wymaga systematycznego wspierania osób pozostających bez pracy, tworzenia nowych miejsc zatrudnienia oraz zwiększania szans na samodzielność zawodową i finansową mieszkańców.

Zespół strategiczny pracujący nad Strategią określił największe atuty, zasoby i programy w zakresie bezrobocia oraz wskazał najistotniejsze braki, deficyty i potrzeby w tym obszarze.

Atuty, zasoby, programy, inicjatywy	Braki, deficyty, potrzeby
▪ programy na rzecz promocji zatrudnienia ze środków FP, EFS+ i PFRON; ▪ sprawnie organizowane są prace interwencyjne, roboty publiczne, staże, prace społeczno-użyteczne, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej; ▪ szeroki wachlarz szkoleń dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy;	▪ brak ofert pracy dla pracowników wykwalifikowanych; ▪ niedostateczna ilość pracowników odpowiedzialna za pracę z klientem (doradców ds. zatrudnienia); ▪ brak ofert pracy – pracodawcy mają własną politykę zatrudnienia, którą realizują przez własne działy HR;

▪ pomoc dla pracodawców – doposażenie do stanowiska pracy; ▪ finansowanie studiów podyplomowych, bony na kształcenie; ▪ finansowanie kosztów opieki nad dzieckiem, dojazdu do pracy; ▪ aktywizacja osób wychodzących z uzależnienia i bezdomności.	▪ ograniczona liczba godzin doradztwa zawodowego w szkołach podstawowych i średnich; ▪ niedostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy; ▪ problemy komunikacyjne i transportowe (ograniczona komunikacja publiczna); ▪ rejestracja w PUP tylko dla ubezpieczenia; ▪ konieczność stworzenia punktu informacyjnego dla przedsiębiorców poza siedzibą PUP – bycie bliżej pracodawców i pracowników.
---	--

Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych

Bezradność wynikająca z kryzysów w rodzinie często prowadzi do problemów z pełnieniem ról społecznych i wychowawczych. Objawia się to trudnościami rodziców w opiece nad dziećmi, a także postawą młodych, którzy łamią normy i zasady współżycia – od agresji po ucieczki w grupy rówieśnicze i konflikty z prawem. Kluczowe jest jak najwcześniejsze wsparcie rodziny, które pomoże odbudować zdrowe relacje i wzmocni kompetencje rodzicielskie. Działania profilaktyczne i ochronne dają szansę, że kryzys nie przerodzi się w trwałą dysfunkcję. W Gminie Bytów duża część klientów pomocy społecznej to rodziny z problemami opiekuńczo-wychowawczymi. Ich trudności rzadko ograniczają się tylko do kwestii wychowania – często łączą się z uzależnieniami, przemocą domową, kryzysami małżeńskimi, niestabilnością finansową czy brakiem umiejętności w prowadzeniu gospodarstwa domowego. W efekcie dzieci częściej doświadczają niepowodzeń szkolnych, przejawiają zachowania buntownicze i agresywne, a rodzice zamiast wspierać – albo stawiają im zbyt wysokie wymagania, albo całkowicie tracą zainteresowanie ich sytuacją.

Rodzina jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem wychowawczym. To w niej dziecko uczy się wartości, norm i relacji społecznych. Dlatego atmosfera domowa, poziom wykształcenia rodziców, warunki materialne i stabilność więzi rodzinnych mają ogromne znaczenie dla rozwoju. Niestety, w wielu rodzinach korzystających z pomocy MOPS struktura ta bywa zaburzona – brak formalizacji związków, rozpad pożycia, częste zmiany partnerów czy przemoc sprawiają, że dzieci tracą poczucie bezpieczeństwa. Brakuje dobrych wzorców komunikacji, umiejętności radzenia sobie ze stresem i okazywania uwagi. W takich warunkach dzieci często szukają akceptacji poza domem, dołączają do grup rówieśniczych czy subkultur, zaczynają wagarować, uciekać z domu, a niekiedy popadają w konflikt z prawem.

Problemy wychowawcze, przemoc w rodzinie czy konflikty pokoleniowe często skutkują umieszczeniem dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych lub resocjalizacyjnych. Dorosłe ofiary przemocy szukają natomiast schronienia i pomocy w organizacjach i instytucjach wsparcia.

Rodzina dysfunkcyjna nie realizuje swoich podstawowych zadań – nie zapewnia bezpieczeństwa i opieki, nie zaspokaja potrzeb materialnych i emocjonalnych, nie przekazuje właściwych wzorców społecznych. W takiej sytuacji niezwykle ważna jest rola instytucji pomocowych, które towarzyszą rodzinom w kryzysie na wielu etapach- udzielają porad i informacji, prowadzą pracę socjalną, terapeutyczną, umożliwiają dostęp do specjalistów oraz monitorują sytuację dzieci. Wszystkie te działania mają jeden cel: wzmocnić rodzinę, przywrócić jej zdolność do prawidłowego funkcjonowania i zapewnić dzieciom bezpieczne warunki do życia i rozwoju.

Zespół strategiczny zaangażowany w opracowanie strategii dokonał identyfikacji największych atutów, zasobów, programów i inicjatyw w zakresie wsparcia rodziny oraz wskazał najistotniejsze braki, deficyty i potrzeby w tym obszarze.

Atuty, zasoby, programy, inicjatywy	Braki, deficyty, potrzeby
▪ sprawne opracowywanie diagnoz dla dzieci – opinie i orzeczenia, wydawanie orzeczeń WWR i KS; ▪ prowadzenie Szkoły dla Rodzica, konsultacje dla rodziców; ▪ prowadzenie terapii logopedycznej, pedagogicznej, psychologicznej, terapii SI; ▪ konsultacje psychologiczne; ▪ wsparcie asystenta rodziny/praca socjalna z rodziną; ▪ prowadzenie grup wsparcia; ▪ warsztaty z zakresu pozytywnej dyscypliny; ▪ pomoc finansowa dla rodzin; ▪ organizacja festynów rodzinnych, festynów tematycznych np. Dzień rodzicielstwa zastępczego; ▪ organizowanie dni otwartych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych; ▪ funkcjonowanie świetlic socjoterapeutycznych; ▪ prowadzenie programów profilaktycznych; ▪ prowadzenie terapii wspierających rozwój społeczny dzieci i młodzieży np. TUS; ▪ działalność III sektora - organizacji i fundacji	▪ utrudniony dostęp do specjalistów, diagnozy, terapii; ▪ brak spójnej informacji gdzie można uzyskać pomoc; ▪ brak motywacji rodziców do zmiany; ▪ ukrywanie problemów w rodzinie; ▪ brak miejsc do realizacji zaleceń terapeutycznych; ▪ zbyt mała ilość programów edukacyjnych i terapeutycznych; ▪ zbyt mało specjalistów w instytucjach i szkołach; ▪ konieczność podnoszenia świadomości i wiedzy rodziców nt. komunikacji i rozumienia emocji dzieci; ▪ konieczność organizacji cyklicznych spotkań z rodzicami; ▪ zwiększenie liczby etatów dla psychologów i pedagogów w szkołach i przedszkolach.

Uzależnienia

Uzależnienia to zjawisko, które – podobnie jak ubóstwo czy bezdomność – ma wielowymiarowy charakter i dotyka zarówno jednostki, jak i całe rodziny. Obejmują one zarówno uzależnienia od substancji psychoaktywnych (alkohol, narkotyki, leki), jak i uzależnienia behawioralne (hazard, Internet, gry komputerowe, zakupy).

Problem ten prowadzi do poważnych konsekwencji zdrowotnych, psychicznych i społecznych, ograniczając możliwości normalnego funkcjonowania oraz pogłębiając ryzyko wykluczenia społecznego.

W Gminie Bytów, podobnie jak w wielu innych samorządach, uzależnienia często łączą się z innymi trudnościami życiowymi – ubóstwem, bezrobociem, bezdomnością czy przemocą domową. Szczególnie narażone są osoby młode, które poszukując akceptacji rówieśników, łatwo ulegają presji otoczenia, a także dorośli borykający się z bezrobociem, problemami rodzinnymi lub chorobami. Uzależnienia nie dotyczą jednak tylko osób bez perspektyw – dotyczą także ludzi aktywnych zawodowo, którzy nie radzą sobie ze stresem i codziennymi wymaganiami.

Skutki uzależnień obejmują: [1] pogorszenie stanu zdrowia i zwiększoną zachorowalność, [2] rozpad więzi rodzinnych i zaniedbanie dzieci, [3] przemoc domową i konflikty społeczne, [4] obniżenie aktywności zawodowej i zwiększone ryzyko bezrobocia, [5] wzrost przestępczości i wykroczeń związanych z alkoholem czy narkotykami.

W Gminie Bytów funkcjonują instytucje i programy, których celem jest przeciwdziałanie uzależnieniom i wspieranie osób dotkniętych tym problemem. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi działania profilaktyczne, edukacyjne i terapeutyczne, skierowane zarówno do osób uzależnionych, jak i ich rodzin. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wspiera osoby nadużywające alkoholu, kieruje je na leczenie odwykowe oraz współpracuje z sądami i innymi instytucjami. W Bytowie świadczone jest poradnictwo psychologiczne i terapeutyczne, w tym programy wsparcia dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem uzależnień. Organizowane są warsztaty, zajęcia profilaktyczne w szkołach oraz kampanie informacyjne, które mają na celu uświadamianie mieszkańców o skutkach nadużywania alkoholu i narkotyków. Kluczowe działania obejmują profilaktykę i edukację (programy w szkołach, kampanie społeczne, działania skierowane do młodzieży i rodziców) oraz leczenie i terapię (wsparcie psychologiczne, terapia uzależnień, współpraca z placówkami odwykowymi). Wspiera się rodziny osób uzależnionych (grupy wsparcia, poradnictwo i pomoc socjalna) oraz prowadzi reintegrację społeczną (programy aktywizacji zawodowej i społecznej dla osób wychodzących z uzależnień). Dzięki tym działaniom Gmina Bytów stara się nie tylko reagować na skutki uzależnień, ale także zapobiegać ich powstawaniu. Istotne jest budowanie

lokalnej świadomości i tworzenie warunków, w których mieszkańcy – zwłaszcza dzieci i młodzież – będą miały dostęp do bezpiecznych i konstruktywnych form spędzania wolnego czasu, a osoby uzależnione realną szansę na powrót do zdrowia i normalnego życia.

Zespół pracujący nad strategią dokonał identyfikacji największych zasobów i inicjatyw w zakresie uzależnień oraz wskazał najistotniejsze braki i deficyty.

Atuty, zasoby, programy, inicjatywy	Braki, deficyty, potrzeby
▪ realizacja programów rekomendowanych; ▪ prowadzenie Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego GKRPA; ▪ poradnictwo prawne i terapeutyczne; ▪ działanie grup samopomocowych; ▪ działalność świetlic (opiekuńczych i wsparcia dziennego); ▪ dofinansowanie działań profilaktycznych w szkołach; ▪ organizacja akcji - Stop Pijanym Kierowcom, Święto Rodziny; ▪ działanie PTZN, SORPY, CIS-u.	▪ brak specjalistów – terapeutów uzależnień, psychologów, psychiatrów; ▪ brak spójnej, całościowej oferty wsparcia, która by określała zakres pomocy jaki świadczą placówki gminne; ▪ brak gminnego/lokalnego telefonu zaufania; ▪ konieczność utworzenia Centrum Integracji Rodziny, która promowałaby alternatywne spędzanie wolnego czasu wraz z infrastrukturą sportową i specjalistami; ▪ organizacja zajęć o tematyce sportowej, artystycznej, kulturalnej, regionalnej; ▪ realizowanie w każdej szkole cyklicznych szkoleń i zajęć warsztatowych dotyczących emocji, asertywności, stawiania granic, własnej wartości; ▪ ścisła współpraca i organizacja spotkań między przedstawicielami Urzędu, a pedagogami, nauczycielami i terapeutami nt. prowadzenia działań profilaktycznych; ▪ utworzenie Punktu Konsultacyjnego dla osób poszukujących pomocy – problemy w rodzinie, wychowawcze; ▪ wzmocnienie działań GKRPA i PPP; ▪ aktywizacja Młodzieżowej Rady Miasta

Przemoc domowa

Przemoc domowa to jedno z najpoważniejszych zjawisk społecznych, które niszczy życie rodzin i całych społeczności. Obejmuje różne formy krzywdzenia – od fizycznej, przez psychiczną i seksualną, aż po ekonomiczną czy zaniedbanie. Każda z tych form prowadzi do cierpienia ofiar, utraty poczucia bezpieczeństwa i godności, a także do rozbijania więzi rodzinnych. W Gminie Bytów problem przemocy domowej, podobnie jak w innych częściach kraju, ma charakter złożony i często łączy się z innymi trudnościami, takimi jak ubóstwo, bezrobocie czy uzależnienia. Ofiarami przemocy są najczęściej kobiety i dzieci, ale także osoby starsze i niepełnosprawne, które mają ograniczone możliwości obrony

i szukania pomocy. Skutki doświadczania przemocy są niezwykle dotkliwe – obejmują nie tylko urazy fizyczne, lecz także długotrwałe problemy psychiczne, takie jak lęki, depresja czy poczucie bezradności. W przypadku dzieci przemoc prowadzi do zaburzeń emocjonalnych, trudności w nauce i powielania wzorców agresji w dorosłym życiu. Długotrwałe życie w środowisku przemocowym sprzyja izolacji i wykluczeniu społecznemu, co dodatkowo pogłębia problemy rodzin.

Na terenie Gminy Bytów funkcjonują instytucje i mechanizmy wsparcia, które mają przeciwdziałać przemocy i pomagać ofiarom. Szczególną rolę pełni Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w którego skład wchodzi przedstawiciele MOPS, GKRPA, oświaty, policji, ochrony zdrowia oraz organizacji pozarządowych. Zespół ten prowadzi procedurę „Niebieskiej Karty”, która pozwala formalnie zidentyfikować przypadki przemocy i objąć ofiary systematyczną pomocą. Dzięki współpracy różnych instytucji możliwe jest nie tylko monitorowanie sytuacji rodzin dotkniętych przemocą, ale także podejmowanie działań wobec sprawców. Ofiary przemocy mogą liczyć na wsparcie psychologiczne, prawne i socjalne. W przypadkach szczególnego zagrożenia osoby dotknięte przemocą są kierowane do specjalistycznych ośrodków wsparcia poza Bytówem.

Równolegle prowadzone są programy profilaktyczne, szczególnie w szkołach, które uczą dzieci i młodzież, jak radzić sobie z agresją, budować zdrowe relacje i rozwiązywać konflikty bez przemocy. Ważnym elementem lokalnych działań jest także praca ze sprawcami, którzy mogą zostać objęci programami korekcyjno-edukacyjnymi, mającymi na celu zmianę ich zachowań i ograniczenie ryzyka dalszego krzywdzenia bliskich.

W ostatnich latach coraz większego znaczenia nabierają nowe formy przemocy, które dotyczą zwłaszcza dzieci i młodzież. Coraz częściej obserwuje się przemoc rówieśniczą, objawiającą się agresją fizyczną i psychiczną w grupach szkolnych oraz środowiskach młodzieżowych. Wraz z rozwojem technologii pojawiły się także przemoc w sieci, hejt i stalking, które potrafią być równie dotkliwe jak przemoc bezpośrednia. Obraźliwe komentarze, nękanie online czy publiczne upokarzanie w mediach społecznościowych powodują silne cierpienie psychiczne, często prowadząc do kryzysów emocjonalnych, depresji, a nawet prób samobójczych. Problem ten dotyczy również Gminy Bytów, gdzie młodzi ludzie są narażeni na zagrożenia wynikające z powszechnego korzystania z Internetu i mediów społecznościowych. Gmina realizuje profilaktykę cyberprzemocy – prowadzone są zajęcia edukacyjne w szkołach, kampanie społeczne oraz warsztaty dla rodziców i nauczycieli, które uczą, jak rozpoznawać symptomy zagrożenia i skutecznie reagować. Istotnym elementem jest też rozwój lokalnego poradnictwa psychologicznego, które wspiera dzieci i młodzież w kryzysach psychicznych wynikających z przemocy zarówno w rodzinie, jak i w środowisku rówieśniczym.

Przeciwdziałanie przemocy opiera się więc nie tylko na pomocy interwencyjnej, ale także na działaniach profilaktycznych, edukacyjnych i społecznych. Współpraca instytucji publicznych, organizacji pozarządowych oraz społeczności lokalnej pozwala tworzyć sieć wsparcia, która odpowiada na problemy przemocy domowej, ale także na wyzwania związane z dynamicznie zmieniającą się rzeczywistością społeczną i cyfrową. Dzięki temu możliwe jest skuteczniejsze ograniczanie zjawiska przemocy, zapewnienie ofiarom poczucia bezpieczeństwa i tworzenie warunków sprzyjających zdrowemu rozwojowi mieszkańców Gminy.

Zespół strategiczny pracujący nad dokumentem Strategii przedstawił największe gminne atuty i zasoby w zakresie przeciwdziałania przemocy oraz wskazał najistotniejsze braki, deficyty i potrzeby w tym obszarze.

Atuty, zasoby, programy, inicjatywy	Braki, deficyty, potrzeby
▪ aktywnie działające grupy wsparcia dla osób doświadczających przemocy; ▪ warsztaty dla dzieci i rodziców; ▪ działalność profilaktyczna w szkołach; ▪ realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych; ▪ poradnictwo psychologiczne, prawne; ▪ sieć świetlic socjoterapeutycznych; ▪ pomoc socjalna – finansowa i rzeczowa; ▪ konsultacje ze specjalistami ds. przeciwdziałania przemocy; ▪ działalność edukacyjna; ▪ praca Zespołu Interdyscyplinarnego; ▪ szkolenie dla służb.	▪ - uboga oferta działań zwiększających kompetencje opiekuńczo-wychowawcze; ▪ uboga oferta poradnictwa rodzicielskiego; ▪ brak stałej oferty pomocowej; ▪ brak oferty rozwijającej kompetencje emocjonalne, społeczne u osób dorosłych i dzieci; ▪ brak pokoju/mieszkania interwencyjnego dla ofiar przemocy; ▪ niski poziom wiedzy nt. zjawiska przemocy domowej, pracy przedstawicieli służb.; ▪ niski poziom wiedzy i świadomości społecznej nt. zjawiska przemocy domowej; ▪ zwiększenie dostępności do szkoleń w zakresie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych; ▪ większa dostępność do poradnictwa rodzinnego; ▪ stworzenie stałej oferty pomocowej; ▪ stworzenie oferty edukacyjno-rozwojowej dla dorosłych i dzieci, które będą rozwijać kompetencje emocjonalno-społeczne; ▪ organizacja pokoju/mieszkań wspomaganych; ▪ utworzenie mieszkań interwencyjnych; ▪ poszerzenie oferty edukacyjnej dla służb i instytucji

Niski poziom bezpieczeństwa mieszkańców

Bezpieczeństwo mieszkańców jest jednym z kluczowych warunków prawidłowego funkcjonowania społeczności lokalnej. W Gminie Bytów obserwuje się zjawiska, które obniżają poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców – należą do nich przestępczość, akty wandalizmu, zakłócanie porządku

publicznego, przemoc rówieśnicza, cyberprzemoc oraz nieprzestrzeganie zasad współżycia społecznego. Niski poziom bezpieczeństwa wpływa na codzienne życie mieszkańców, prowadząc do poczucia zagrożenia, ograniczenia aktywności w przestrzeni publicznej oraz obniżenia jakości życia. Osoby starsze, samotne oraz rodziny z dziećmi są szczególnie narażone na poczucie niepewności.

Brak odpowiedniego nadzoru w miejscach publicznych, ograniczona obecność służb porządkowych w niektórych rejonach oraz zjawiska przestępczości i agresji rówieśniczej zwiększają ryzyko konfliktów i izolacji społecznej.

W odpowiedzi na te problemy Gmina Bytów podejmuje różnorodne działania mające na celu poprawę bezpieczeństwa mieszkańców. Policja monitoruje zagrożenia, prowadzi patrole oraz interweniuje w przypadku naruszeń porządku. MOPS i GKRPA współpracują z instytucjami edukacyjnymi i organizacjami pozarządowymi w zakresie profilaktyki zachowań agresywnych, przeciwdziałania cyberprzemocy i edukacji młodzieży w zakresie bezpieczeństwa. Dodatkowo organizowane są wydarzenia integracyjne, spotkania sąsiedzkie i działania wolontariackie, które zwiększają poczucie wspólnoty i ograniczają ryzyko występowania zachowań aspołecznych.

Zespół strategiczny pracujący nad strategią dokonał analizy największych atutów, zasobów, programów i inicjatyw w zakresie wzmocnienia bezpieczeństwa mieszkańców oraz wskazał najistotniejsze braki, deficyty i potrzeby w tym obszarze.

Atuty, zasoby, programy, inicjatywy	Braki, deficyty, potrzeby
▪ organizacja spotkań edukacyjnych i profilaktycznych w placówkach oświatowych, realizacja projektów typu: bezpieczna droga, bezpieczny wypoczynek, czym jest cyberprzemoc (inicjatywy skierowane do dzieci i młodzieży); ▪ organizacja spotkań profilaktyczno-edukacyjnych dla grup szczególnie narażonych (seniorzy, uchodźcy, kobiety); ▪ świadczenie nieodpłatnej pomocy prawnej przez instytucje pomocowe i organizacje pozarządowe; ▪ organizacja imprez i festynów przez służby prewencyjne, dni otwartych - Noc Sądów; ▪ prowadzenie mediacji; ▪ organizacja stoisk profilaktycznych i informacyjnych na festynach i imprezach miejskich.	▪ konieczność zwiększenie monitoringu miasta i niwelowanie miejsc niebezpiecznych; ▪ dostępność do Sądu dla osób niepełnosprawnych; ▪ poprawa doświetlenia miejsc rekreacji, ścieżek rowerowych; ▪ brak patroli policji (pieszych); ▪ zwiększenie środków dla edukatorów w zakresie bezpieczeństwa, profilaktyki i zdrowia.

Brak spójności społecznej

Brak spójności społecznej w Gminie Bytów objawia się osłabieniem więzi międzyludzkich, ograniczoną solidarnością sąsiedzką oraz niskim poziomem zaangażowania w życie wspólnoty lokalnej. Zjawisko to jest szczególnie widoczne w grupach osób starszych, samotnych, rodzin w trudnej sytuacji materialnej, a także wśród migrantów, którzy często napotykają bariery językowe, kulturowe i administracyjne. Osoby te mogą doświadczać izolacji, trudności w integracji oraz ograniczonego dostępu do usług publicznych, co dodatkowo osłabia spójność społeczną całej gminy.

Brak silnych więzi społecznych sprzyja powstawaniu konfliktów, marginalizacji i poczuciu wykluczenia, a także utrudnia wspólne rozwiązywanie problemów lokalnych. Migranci, choć stanowią niewielką część społeczności, często doświadczają trudności w nawiązywaniu relacji z sąsiadami i uczestniczeniu w życiu społecznym, co wymaga dodatkowego wsparcia integracyjnego.

W Gminie Bytów rozwijane są inicjatywy mające na celu wzmocnienie spójności społecznej i integrację mieszkańców. Organizowane są spotkania sąsiedzkie, wydarzenia kulturalne i sportowe oraz działania wolontariackie, które angażują różne grupy wiekowe i społeczne. Szczególną uwagę przykładają się do programów wspierających seniorów, rodziny w trudnej sytuacji oraz migrantów – poprzez edukację, kursy językowe, wsparcie socjalne i inicjatywy integracyjne. W szkołach prowadzone są również programy edukacyjne uczące współpracy, tolerancji i odpowiedzialności społecznej.

Dalsze działania na rzecz spójności społecznej wymagają kontynuacji inicjatyw integracyjnych, rozwijania programów edukacyjnych i zwiększenia udziału mieszkańców w życiu lokalnej wspólnoty. Kluczowe jest również wzmocnienie współpracy między instytucjami publicznymi, a organizacjami pozarządowymi, aby tworzyć przestrzeń sprzyjającą współpracy, solidarności i poczuciu bezpieczeństwa w całej gminie.

5.2 Mapa interesariuszy

Zespół strategiczny zaangażowany w opracowanie dokumentu dokonał identyfikacji najistotniejszych interesariuszy zaangażowanych w procesy społeczne i ich najbardziej istotnych oddziaływań dla każdego obszaru problemowego. Zestawienie nie ma charakteru zamkniętego i nie wyczerpuje wszystkich aspektów, które należy podejmować niwelując lub minimalizując wskazane problemy społeczne.

OBSZAR PROBLEMOWY		INTERESARIUSZE
UBÓSTWO I BEZDOMNOŚĆ	Główni beneficjenci:	MOPS, noclegownie, schroniska, organizacje pozarządowe, PCPR, kuratorzy sądowi, streetworkerzy, placówki interwencyjne, Kościoły i wspólnoty religijne, instytucje rynku pracy.
	⇒ osoby w kryzysie bezdomności; ⇒ osoby samotne z niskim dochodem/świadczeniem ⇒ rodziny z problemami ⇒ rodziny migrantów	• MOPS w Bytowie — świadczenia pieniężne i rzeczowe, ogrzewalnia, pomoc dla osób potrzebujących, usługi opiekuńcze, streetworking; • PCPR w Bytowie — koordynacja pomocy, wsparcie formalne; • Organizacje pozarządowe działające w Bytowie – wsparcie żywnościowe, rzeczowe, doradztwo, szkolenia, terapia, edukacja, integracja, wolontariat; • Biblioteka Miejska/Bytowskie Centrum Kultury — realizacja działań społecznych, edukacja, integracja; • Schroniska, noclegownie, ogrzewalnia- zapewnienie schronienia i podstawowych potrzeb; • Gmina/samorząd- tworzenie programów lokalnych, finansowanie; • Kościoły i wspólnoty – pomoc charytatywna, integracja społeczna.
DŁUGOTRWAŁA I PRZEWLEKŁA CHOROBA/STAROŚĆ	Główni beneficjenci:	MOPS, PCPR, ZUS, NFZ, szpitale, przychodnie, pielęgniarki środowiskowe, hospicja, DPS-y, domy seniora, Rada Seniorów, organizacje pacjenckie, wolontariat opiekuńczy, rodzina i opiekunowie.
	⇒ osoby 60+; ⇒ każda osoba ze zdiagnozowaną, nieuleczalną chorobą; ⇒ osoby z otoczenia osoby chorej ⇒ osoby z otoczenia seniora.	• DPS, domy seniora — długoterminowa opieka instytucjonalna; • NFZ, ZUS- finansowanie świadczeń zdrowotnych i emerytalnych; • Pielęgniarki środowiskowe – opieka medyczna w domu pacjenta; • Hospicja/ZOL w Bytowie — opieka medyczna, paliatywna; • MOPS — organizacja usług opiekuńczych, wsparcie materialne/pomoc rzeczowa; • ŚDS/placówki rehabilitacyjne – organizacja zajęć terapeutycznych, aktywizacyjnych, usprawnianie, rehabilitacja zdrowotna, społeczna; • Szpitale/przychodnie lokalne (medycyna ambulatoryjna, lekarze rodzinni);

OBSZAR PROBLEMOWY	INTERESARIUSZE
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	• Organizacje samopomocowe/pacjenckie - wsparcie informacyjne/grupy wsparcia; • Rada Seniorów – reprezentacja środowiska seniorów/organ legislacyjno-doradczy.
	MOPS, PCPR, PFRON, warsztaty terapii zajęciowej, środowiskowe domy samopomocy, organizacje osób z niepełnosprawnościami, szkoły integracyjne, szkoły specjalne, pracodawcy i zakłady pracy chronionej, lekarze specjaliści, rehabilitanci. Główni beneficjenci: ⇒ osoby niepełnosprawne; ⇒ rodzice, opiekunowie osób niepełnosprawnych; ⇒ otoczenia niepełnosprawnych: pracodawcy, rówieśnicy. • PCPR — orzekanie o niepełnosprawności, wsparcie rehabilitacji społecznej, prowadzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, programy rehabilitacyjne, pomoc w transporcie; • PFRON (oddział pomorski) — dotacje, finansowanie sprzętu, rehabilitacji i usług wspierających; • MOPS – wsparcie osób niepełnosprawnych i ich rodzin poprzez organizację asystentury i opieki wychowawczej, świadczenia dla osób z niepełnosprawnościami; • WTZ/ŚDS w Bytowie – aktywizacja społeczna, terapia zajęciowa, prowadzenie zajęć rehabilitacyjnych i logopedycznych; • SOSW Bytów/Szkoły integracyjne — edukacja, rehabilitacja dzieci i młodzieży; • Organizacje pozarządowe – reprezentacja, pomoc psychologiczna, grupy wsparcia.
BEZROBOCIE	MOPS, powiatowe urzędy pracy, agencje zatrudnienia, organizacje pozarządowe wspierające aktywizację, lokalni przedsiębiorcy, izby gospodarcze, centra integracji społecznej. Główni beneficjenci: ⇒ młodzież do 30 r.ż.; ⇒ osoby po 50 r.ż.; ⇒ kobiety; ⇒ niepełnosprawni; ⇒ osoby samotnie wychowujące dzieci; ⇒ osoby w kryzysie; ⇒ imigranci.
	• PUP – pośrednictwo pracy, szkolenia, dotacje na działalność; • CIS w Bytowie — reintegracja, aktywizacja zawodowa; • MOPS — pomoc w aktywności społecznej i zawodowej, ewentualne formy wsparcia (programy, szkolenia), doradztwo zawodowe, pomoc psychologiczna; • NGO – kursy, doradztwo zawodowe, programy integracji zawodowej; • Pracodawcy lokalni – miejsca pracy, praktyki, współpraca z urzędami; • Gmina/Samorząd – programy wspierające lokalny rynek pracy.

OBSZAR PROBLEMOWY	INTERESARIUSZE
BEZRADNOŚĆ W KWESTIACH OPIEKUŃCZYCH	MOPS, asystenci rodziny, PCPR, szkoły i przedszkola, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, kuratorzy sądowi, sądy rodzinne, organizacje wspierające rodziny, świetlice środowiskowe, NGO. Główni beneficjenci: ⇒ rodziny ⇒ młodzież ⇒ otoczenie - pracodawcy, pracownicy instytucji • MOPS — asysta rodziny, poradnictwo rodzinne; • PCPR — opieka nad rodziną, piecza zastępcza, wsparcie w przypadku opiekunów nieformalnych; • Szkoły i przedszkola — wczesne rozpoznawanie problemów, wsparcie edukacyjne, poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne; • Poradnia psychologiczno-pedagogiczne — diagnostyka, terapia i wsparcie dla dzieci i rodziców • Sądy rodzinne, kuratorzy — nadzór prawny, interwencje w rodzinach; • NGO — programy dla rodzin, warsztaty wychowawcze.
UZALEŻNIENIA	MOPS, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, poradnie leczenia uzależnień, szpitale i oddziały terapii, grupy samopomocowe (AA, Al, Anon), policja, szkoły, streetworkerzy, NGO zajmujące się profilaktyką. Główni beneficjenci: ⇒ osoby uzależnione; ⇒ rodziny osób uzależnionych; ⇒ dzieci i młodzież; ⇒ otoczenie - pracodawcy, pracownicy instytucji, nauczyciele • Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bytowie — profilaktyka, interwencje, działania profilaktyczne; • MOPS — programy wsparcia, interwencja, kierowanie do terapii, wsparcie socjalne • Poradnie leczenia uzależnień — terapia indywidualna i grupowa; • Organizacje pozarządowe prowadzące grupy wsparcia / działalność profilaktyczną; • Policja — reagowanie w przypadkach związanych z przemocą lub uzależnieniami; • Szpitale / oddziały leczenia uzależnień — leczenie stacjonarne; • Grupy samopomocowe (AA, Al-Anon) — wsparcie środowiskowe; • NGO — kampanie, edukacja młodzieży.
PRZEMOC DOMOWA	MOPS, PCPR, policja, sądy, kuratorzy, zespoły interdyscyplinarne ds. przemocy, ośrodki interwencji kryzysowej, Niebieska Linia, szkoły i przedszkola, służba zdrowia, organizacje pozarządowe wspierające ofiary przemocy, domy samotnej matki. Główni beneficjenci: ⇒ rodziny; ⇒ otoczenie - pracodawcy, pracownicy instytucji. • MOPS — Zespół Interdyscyplinarny ds. przemocy, działania pomocowe, wsparcie psychologiczne, wsparcie ofiar; • Policja — reagowanie, interwencje kryzysowe, procedura NK; • Sądy/Prokuratura Rejonowa — ochrona prawna ofiar, ściganie sprawców;

OBSZAR PROBLEMOWY	INTERESARIUSZE
	• Punkt Konsultacyjno-Informacyjny GKRPA – wsparcie w zakresie interwencji, poradnictwa; • Ośrodki interwencji kryzysowej – natychmiastowa pomoc, schronienie; • Poradnia psychologiczno-pedagogiczna – pomoc psychologiczno-psychoterapeutyczna; • NGO – pomoc psychologiczna, schroniska dla ofiar przemocy; • Szkoły, przedszkola – wczesne wykrywanie przemocy wobec dzieci i wśród dzieci.
NISKI POZIOM BEZPIECZEŃSTWA MIESZKAŃCÓW	Główni beneficjenci: ⇒ osoby starsze; ⇒ dzieci i młodzież; ⇒ mieszkańcy, gdzie infrastruktura techniczna i monitoring są mniej rozwinięte. Policja, Straż Pożarna, Prokuratura Rejonowa, Sąd, Urząd Miasta, MOPS, szkoły i przedszkola, organizacje pozarządowe. • Policja – działania prewencyjne, patrole, reagowanie na przestępstwa i wykroczenia; • Sąd/Prokuratura Rejonowa – ochrona prawna ofiar, ściganie sprawców; • Urząd Miasta – inwestycje w monitoring i oświetlenie; • Straż Pożarna – kontrola porządku publicznego, reagowanie na sytuacje nadzwyczajne; • Szkoły i instytucje oświatowe – profilaktyka i edukacja dot. bezp.; • Organizacje społeczne – projekty lokalne wzmacniają poczucie bezpieczeństwa i wspólnoty; • MOPS – działania pomocowe.
BRAK SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ	Główni beneficjenci: ⇒ cudzoziemcy; ⇒ dzieci młodzież; ⇒ dorośli w wieku produkcyjnym. MOPS, Urząd Miasta, szkoły i przedszkola, organizacje pozarządowe, lokalne grupy inicjatywne. • MOPS – działania pomocowe, wsparcie psychologiczne, wsparcie osób w kryzysach życiowych; • Urząd Miasta – projekty integracyjne, konsultacje społeczne; • Poradnia psychologiczno-pedagogiczna – pomoc psychologiczna i psychoterapeutyczna; • NGO – wspieranie aktywności obywatelskiej, budowanie więzi między mieszkańcami; • Szkoły, przedszkola – wczesne wykrywanie przemocy wobec dzieci i wśród dzieci.

6. Analiza SWOT

SWOT jest podstawowym narzędziem analitycznym, wykorzystywanym w procesie planowania strategicznego. Technika polega na posegregowaniu posiadanych informacji na cztery kategorie czynników tj. mocnych i słabych stron oraz przeciwstawienie im możliwych przyszłych szans i zagrożeń. Analiza SWOT umożliwia syntetyczne ujęcie pozytywnych i negatywnych cech danego zjawiska społecznego oraz wskazuje możliwe czynniki zewnętrzne, które mogą wywrzeć znaczący wpływ na rozwój tego problemu. SWOT został opracowany w oparciu o wnioski z diagnozy i badania ankietowego. Wykorzystano również informacje zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Bytów do 2030, Raportach o Stanie Gminy za lata 2022-2024, Ocenach Zasobów Pomocy Społecznej MOPS za lata 2022,2023, 2024 oraz sprawozdaniach z działalności OPS za lata 2022-2024. Analiza uwzględnia również zapisy, które powstały podczas pracy zespołu strategicznego.

MOCNE STRONY (S=STRENGTHS)	1. Spójność strategiczna i mechanizmy planistyczne — Gmina posiada zaktualizowaną strategię rozwoju (z perspektywą do 2030) oraz dotychczasowe programy społeczno-strategiczne, co ułatwia integrowanie działań i finansowanie.
	2. Funkcjonujące struktury społeczne i administracyjne — obecność aktywnego MOPS i udokumentowane sprawozdania oraz oceny zasobów wskazują na dostępność bazy instytucjonalnej do realizacji usług społecznych.
	3. Doświadczenie w prowadzeniu działań wielosektorowych — dotychczasowe strategie i procedury były opracowywane w trybie partycypacyjnym (zespoły powołane zarządzeniem Burmistrza), co sprzyja koordynacji i konsensusowi między interesariuszami.
	4. Istniejące programy wsparcia rodzin i profilaktyki — MOPS realizuje programy wspierania rodziny, profilaktyki uzależnień i pomoc socjalną (dostępne raporty i sprawozdania).
	5. Powiązanie z politykami regionalnymi i krajowymi — dokumenty gminne są spójne z dokumentami szczebla wyższego (strategia wojewódzka/ krajowa), co zwiększa szanse na dostęp do środków zewnętrznych.
SŁABE STRONY	1. Ograniczone zasoby finansowe i kadrowe w MOPS — sprawozdania i oceny zasobów wskazują na ograniczenia budżetowe i presję na personel przy rosnących potrzebach usług społecznych. (MOPS — roczne oceny zasobów/sprawozdania).

SZANSE (O=OPPORTUNITIES)

2. **Fragmentaryczność działań i lokalne braki usług specjalistycznych** — braki w zintegrowanych usługach (np. mieszkania wspierane, zespoły interdyscyplinarne na większą skalę, programy akcji kryzysowych dla bezdomnych).
3. **Niedostateczne monitorowanie i systemy danych w zakresie problemów społecznych** — choć raporty istnieją, potrzeba lepszego systemu monitoringu efektów interwencji i aktualizacji danych demograficznych/behawioralnych.
4. **Ryzyko utrwalenia długotrwałego ubóstwa i bezdomności** — przy ograniczonych miejscach wsparcia i barierach w aktywizacji zawodowej, istnieje ryzyko reprodukcji wykluczenia. (diagnoza w strategii i raportach).

1. **Finansowanie zewnętrzne i programy regionalne/krajowe 2021-2027/po 2027** — perspektywa funduszy UE i programów krajowych stwarza możliwość dofinansowania mieszkań wspieranych, programów aktywizacji zawodowej, opieki długoterminowej.
2. **Wzrost świadomości społecznej i partnerstw lokalnych** — potencjał współpracy NGO, podmiotów prywatnych i inicjatyw obywatelskich (możliwość rozwinięcia działań wolontariatu i partnerstw społecznych).
3. **Rozwój usług zdrowotnych i telemedycyny** — dla osób z chorobą przewlekłą i starszych możliwość integrowania usług zdrowotnych z opieką społeczną (mniej hospitalizacji, lepsze wsparcie środowiskowe).
4. **Możliwość rozbudowy usług aktywizacji zawodowej** — programy szkoleniowe i wsparcie pracodawców (lokalna strategia rozwoju gospodarki może wspierać zatrudnienie).

ZAGROŻENIA (T=THREATS)

1. **Zmiana demograficzna** — starzenie się społeczeństwa — rosnące potrzeby opieki długoterminowej i większe obciążenie systemu pomocy społecznej
2. **Ryzyko ograniczeń w finansowaniu po 2027 lub konkurencja o środki** — niewystarczające środki mogą ograniczyć skalę działań prewencyjnych i interwencyjnych
3. **Wzrost problemów z mieszkaniami (dostępność i cena)** — pogorszenie dostępności mieszkań wspieranych lub socjalnych zwiększy skalę bezdomności.
4. **Nasilenie problemów z uzależnieniami i przemocą domową w warunkach kryzysów ekonomicznych** — kryzysy gospodarcze i społeczne zwiększają zapotrzebowanie na pomoc kryzysową i specjalistyczne usługi.

6.1 Analiza SWOT- najważniejsze zagadnienia w ujęciu obszarów problemowych

SWOT w ujęciu obszarów problemowych w sposób szczególny zwraca uwagę na czynniki, które w największym stopniu wpływają na rozwój i funkcjonowanie danego problemu, stanowiąc zarówno źródło przewagi danego problemu, jak i potencjalnych barier rozwojowych. Wyróżnienie kluczowych zagadnień pozwala nie tylko na trafniejsze rozpoznanie priorytetów strategicznych, lecz także na bardziej świadome planowanie działań naprawczych i rozwojowych.

Ubóstwo (w tym bezdomność)

Mocne strony	Słabe strony
Istnienie programów wsparcia socjalnego i doświadczenie MOPS w prowadzeniu programów pomocowych.	Ograniczona baza mieszkań socjalnych oraz wspieranych. Niewystarczająca integracja pomocy z aktywizacją zawodową.
Dostęp do funduszy zewnętrznych na rozwój mieszkań wspieranych, programów reintegracji zawodowej.	Wzrost kosztów mieszkaniowych, presja inflacyjna, powroty do kraju po długotrwałej emigracji, ograniczenia budżetowe — ryzyko zwiększenia skali bezdomności.
Szanse	Zagrożenia

Długotrwała/ciężka choroba i starość

Mocne strony	Słabe strony
Funkcjonująca baza MOPS i doświadczenie we współpracy z instytucjami zdrowia publicznego.	Niedostateczna opieka długoterminowa w środowisku lokalnym, braki w usługach środowiskowych i mobilnej opiece.
Rozwój usług zdalnych/telemedycyny, programów opieki środowiskowej i modeli opieki mieszanej (medyczno-społecznej).	Demografia — wzrost liczby osób starszych zwiększy popyt na usługi i obciąży budżet.
Szanse	Zagrożenia

Niepełnosprawność

Mocne strony	Słabe strony
Funkcjonujące inicjatywy wsparcia i dostępność części usług edukacyjnych oraz socjalnych.	Bariery infrastrukturalne i ograniczona oferta aktywizacji zawodowej dla osób niepełnosprawnych.
Programy aktywizacyjne, dostęp do środków PFRON/UE na likwidację barier oraz wsparcie zatrudnienia.	Pogorszenie dostępności usług (finansowanie, kadry) oraz utrzymujące się bariery transportu publicznego.
Szanse	Zagrożenia

Bezrobocie

Mocne strony	Słabe strony
Powiązanie strategii gminnej z polityką regionalną sprzyja integracji działań na rzecz zatrudnienia.	Ograniczone lokalne możliwości zatrudnienia dla osób długotrwale bezrobotnych; konieczność większej liczby programów przekwalifikowania.
Programy aktywizacji finansowane z zewnątrz (szkolenia, subsydia dla pracodawców).	Spowolnienie gospodarcze zmniejszające popyt na pracę; migracje zarobkowe (odpływ siły roboczej).
Szanse	Zagrożenia

Bezradność opiekuńczo-wychowawcza, uzależnienia, przemoc domowa

Mocne strony	Słabe strony
Istniejące programy profilaktyczne i wsparcia rodzin oraz sprawozdania aktywności MOPS.	Ograniczona oferta usług specjalistycznych (terapia uzależnień, miejsca dla ofiar przemocy, całodobowe wsparcie kryzysowe).
Możliwość wzmocnienia współpracy z NGO, rozwinięcia zespołów interdyscyplinarnych i centrów wsparcia.	Wzrost problemów rodzinnych w sytuacji pogorszenia sytuacji ekonomicznej i osłabienia sieci wsparcia.
Szanse	Zagrożenia

Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców/wzmocnienie spójności społecznej/integracja

Mocne strony	Słabe strony
Strategia rozwoju wskazuje na potrzebę spójności i bezpieczeństwa; istnieją inicjatywy lokalne.	Deficyty w działaniach komunikacyjnych i partycypacyjnych dla części mieszkańców; brak skoordynowanych programów integracyjnych dla migrantów.
Projekty rewitalizacyjne, programy integracji lokalnej, aktywizacja mieszkańców (programy wspierania rodziny, inicjatywy społeczne).	Narastające nierówności przestrzenne i społeczno-ekonomiczne mogą osłabić spójność i zwiększyć percepcję zagrożeń.
Szanse	Zagrożenia

6.2 Korelacja SWOT z celami strategicznymi i operacyjnymi

Analiza SWOT stanowi kluczowy element procesu planowania strategicznego, umożliwiającą całościową ocenę uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych w obszarze polityki społecznej Gminy Bytów. Dzięki identyfikacji mocnych i słabych stron oraz wskazaniu szans i zagrożeń w otoczeniu możliwe jest wyodrębnienie najważniejszych problemów społecznych, a następnie sformułowanie adekwatnych kierunków działań. Szczegółowy opis poszczególnych kategorii SWOT pozwala nie tylko uchwycić aktualny potencjał i ograniczenia Gminy, lecz także wskazać realne możliwości rozwoju i obszary ryzyka. Wnioski operacyjne wynikające z analizy stanowią podstawę do budowania spójnych, praktycznych rozwiązań, natomiast przykładowe działania przekładają ogólne ustalenia na konkretne inicjatywy, które mogą być wdrażane w latach 2026-2032.

Poniżej prezentowany jest SWOT wraz ze szczegółowym opisem, wstępnym wnioskiem operacyjnym oraz przykładowymi działaniami.

MOCNE STRONY

1. Spójność strategiczna i mechanizmy planistyczne

Opis:

Gmina Bytów posiada zaktualizowane dokumenty strategiczne, co daje solidną bazę do budowy kolejnego dokumentu. Istnieją już doświadczenia w zakresie monitoringu i wdrażania działań społecznych.

Wniosek operacyjny:

Nową strategię należy ściśle powiązać z dokumentami rozwojowymi gminy, aby zwiększyć spójność i skuteczność.

Przykładowe działania:

- opracowanie zintegrowanego systemu wskaźników spójnych z dokumentami gminnymi,
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych
- cykliczne raportowanie postępów Radzie Miejskiej.

2. Funkcjonujące struktury społeczne i administracyjne

Opis:

MOPS w Bytowie posiada stabilne kadry i doświadczenie w realizacji programów socjalnych i profilaktycznych.

Wniosek operacyjny:

Warto wzmacniać potencjał instytucji pomocowych poprzez szkolenia i wsparcie kadrowe, aby sprostać rosnącym potrzebom.

Przykładowe działania:

- szkolenia specjalistyczne (praca z osobami bezdomnymi, uzależnionymi, seniorami),
- rozwój usług asystenckich i środowiskowych.

3. Doświadczenie w prowadzeniu działań partycypacyjnych

Opis:

Dotychczasowe strategie powstawały metodą burzy mózgów w zespołach strategicznych powoływanych przez Burmistrza.

Wniosek operacyjny:

Kontynuować partycypacyjne podejście, aby dokument miał społeczny mandat i odpowiadał realnym potrzebom mieszkańców.

Przykładowe działania:

- cykl konsultacji społecznych z mieszkańcami i NGO,
- warsztaty tematyczne dla grup zagrożonych wykluczeniem.

4. Istniejące programy wsparcia rodzin i profilaktyki

Opis:

Gmina realizuje Gminny Program Wspierania Rodziny, profilaktykę uzależnień, programy dla młodzieży.

Wniosek operacyjny:

Rozszerzyć i powiązać programy z nową strategią, aby uniknąć dublowania działań.

Przykładowe działania:

- integracja programów profilaktyki z programami edukacyjnymi w szkołach,
- rozwój świetlic środowiskowych i klubów młodzieżowych.

5. Powiązanie z politykami regionalnymi i krajowymi

Opis:

Dokumenty gminne są spójne z politykami województwa i strategią krajową, co ułatwia pozyskiwanie środków.

Wniosek operacyjny:

Zwiększyć wykorzystanie funduszy UE i programów krajowych do finansowania usług społecznych.

Przykładowe działania:

- przygotowanie projektów w ramach funduszy EFS+,
- współpraca z powiatem i województwem przy projektach zdrowotnych i opiekuńczych.

SŁABE STRONY

1. Ograniczone zasoby finansowe i kadrowe MOPS

Opis:

Pomimo zaangażowania, środki finansowe i liczba pracowników są niewystarczające wobec rosnących potrzeb.

Wniosek operacyjny:

Wprowadzić plan stopniowego zwiększania nakładów i etatów.

Przykładowe działania:

- aplikowanie o dodatkowe środki zewnętrzne,
- tworzenie stanowisk asystenta rodziny, opiekuna środowiskowego.

2. Fragmentaryczność działań i brak niektórych usług specjalistycznych

Opis:

W Bytowie nadal brakuje m.in. mieszkań wspieranych czy całodobowego centrum kryzysowego.

Wniosek operacyjny:

Rozwijać brakujące formy wsparcia, we współpracy z NGO i powiatem.

Przykładowe działania:

- stworzenie mieszkań treningowych,
- utworzenie punktu całodobowej interwencji kryzysowej.

3. Niedostateczne monitorowanie efektów działań

Opis:

Raporty koncentrują się na wydatkach i liczbie świadczeń, mniej na efektach społecznych.

Wniosek operacyjny:

Wprowadzić system mierników rezultatów.

Przykładowe działania:

- system ewaluacji programów,
- ankiety i badania jakości życia mieszkańców.

4. Ryzyko utrwalenia długotrwałego ubóstwa i bezdomności

Opis:

Pomoc materialna nie zawsze prowadzi do trwałego wyjścia z kryzysu.

Wniosek operacyjny:

Zwiększyć nacisk na aktywizację zawodową i integrację społeczną.

Przykładowe działania:

- projekty reintegracji społecznej,
- program „housing first” dla osób bezdomnych.

SZANSE

1. Dostęp do funduszy zewnętrznych

Opis:

Nowa perspektywa UE oraz krajowe programy dają szansę na rozwój infrastruktury i usług społecznych.

Wniosek operacyjny:

Aktywnie aplikować o środki zewnętrzne.

Przykładowe działania:

- projekty unijne na mieszkania wspierane,
- programy z EFS+ na aktywizację bezrobotnych

2. Wzrost świadomości społecznej i partnerstw

Opis:

Coraz większa aktywność NGO i mieszkańców stwarza potencjał do działań partnerskich.

Wniosek operacyjny:

Rozwijać współpracę międzysektorową.

Przykładowe działania:

- partnerstwa lokalne OPS – NGO – szkoły,
- programy wolontariatu.

3. Rozwój usług zdrowotnych i teleopieki

Opis:

Nowe technologie i programy zdrowotne mogą wspierać seniorów i osoby chore.

Wniosek operacyjny:

Zintegrować opiekę społeczną z teleopieką.

Przykładowe działania:

- wdrożenie systemu telemedycyny,
- system „opieka na odległość” dla seniorów.

4. Rozbudowa programów aktywizacji zawodowej

Opis:

Rynek pracy i programy rządowe sprzyjają działaniom aktywizacyjnym.

Wniosek operacyjny:

Rozszerzyć ofertę dla bezrobotnych i osób niepełnosprawnych.

Przykładowe działania:

- kursy zawodowe dla młodzieży i dorosłych,
- programy subsydiowanego zatrudnienia.

ZAGROŻENIA

1. Starzenie się społeczeństwa

Opis:

Zwiększają się potrzeby opiekuńcze i zdrowotne osób starszych.

Wniosek operacyjny:

Rozbudować opiekę długoterminową i środowiskową:

Przykładowe działania:

- dzienne domy opieki,
- program wsparcia opiekunów nieformalnych.

2. Ryzyko ograniczeń finansowych

Opis:

Zależność od funduszy zewnętrznych może utrudniać stabilne planowanie.

Wniosek operacyjny:

Zabezpieczyć finansowanie własne i planować wariantowo.

Przykładowe działania:

- rezerwa budżetowa na działania społeczne,
- wieloletnie umowy z NGO.

3. Pogorszenie dostępności mieszkań

Opis:

Wzrost cen i brak nowych lokali może nasilić problem bezdomności.

Wniosek operacyjny:

Wdrażać politykę mieszkaniową wspierającą grupy zagrożone.

Przykładowe działania:

- rozwój budownictwa komunalnego,
- adaptacja pustostanów na cele społeczne.

4. Nasilenie problemów społecznych w kryzysach ekonomicznych

Opis:

Kryzysy powodują wzrost uzależnień, przemocy domowej, bezrobocia.

Wniosek operacyjny:

Wzmocnić profilaktykę i system szybkiej interwencji.

Przykładowe działania:

- telefon zaufania całodobowy,
- programy interwencyjne dla rodzin w kryzysie.

6.3 Macierz SWOT

Macierz SWOT to tabela strategiczna, w której każdy element SWOT został powiązany z odpowiednim celem strategicznym, celami operacyjnymi, przykładowymi działaniami oraz propozycją wskaźników realizacji.

Obszar SWOT	Cel strategiczny	Cele operacyjne	Przykładowe działania	Wskaźniki realizacji
Ubóstwo i bezdomność	Ograniczenie ubóstwa i przeciwdziałanie bezdomności	1. Rozwój polityki mieszkaniowej 2. Wsparcie rodzin w kryzysie finansowym 3. Programy aktywizacji społeczno-zawodowej	▪ Budowa mieszkań komunalnych i treningowych ▪ Doradztwo finansowe i socjalne dla rodzin ▪ Programy reintegracji zawodowej	▪ Liczba nowych mieszkań wspieranych ▪ Liczba rodzin objętych doradztwem ▪ Liczba osób uczestniczących w programach aktywizacyjnych
Długotrwała/ ciężka choroba i starość	Rozwój systemu wsparcia dla osób starszych i przewlekle chorych	1. Tworzenie dziennych domów opieki i klubów seniora 2. Wdrożenie teleopieki i mobilnej pomocy środowiskowej 3. Program wsparcia opiekunów nieformalnych	▪ Dzienny dom opieki środowiskowej ▪ Opaski teleopieki i monitoring seniorów ▪ Grupy wsparcia dla opiekunów	▪ Liczba seniorów objętych usługami ▪ Liczba opiekunów uczestniczących w programach ▪ Liczba interwencji realizowanych w systemie teleopieki
Niepełnosprawność	Zwiększenie samodzielności i integracji społecznej osób z niepełnosprawnościami	1. Zapewnienie dostępu do edukacji, transportu i usług publicznych 2. Rozwój usług asystenckich i mieszkań wspieranych 3. Programy aktywizacji zawodowej	▪ Adaptacja infrastruktury publicznej ▪ Asystentura osobista ▪ Kursy i staże zawodowe dla osób niepełnosprawnych	▪ Liczba miejsc przystosowanych dla osób niepełnosprawnych ▪ Liczba osób korzystających z asystentury ▪ Liczba uczestników programów aktywizacyjnych
Bezrobocie	Wzrost zatrudnienia i aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych	1. Rozwój lokalnych programów szkoleniowych i przekwalifikowania 2. Wsparcie przedsiębiorczości i zatrudnienia subsydiowanego 3. Programy dla młodzieży wchodzącej na rynek pracy	▪ Kursy zawodowe ▪ Subsydiowane miejsca pracy ▪ Programy doradztwa zawodowego dla młodzieży	▪ Liczba osób przeszkolonych ▪ Liczba nowych miejsc pracy utworzonych w ramach programów ▪ Liczba młodych osób uczestniczących w programach

Bezradność opiekuńczo-wychowawcza, uzależnienia, przemoc domowa	Wzmocnienie rodzin i przeciwdziałanie przemocy oraz uzależnieniom	1. Punkt interwencji kryzysowej i całodobowa infolinia 2. Rozwój asystentury i terapii rodzinnej 3. Programy profilaktyki uzależnień	▪ Telefon zaufania całodobowy ▪ Terapia rodzin i asystentura rodzin ▪ Programy edukacyjne w szkołach i społecznościach lokalnych	▪ Liczba interwencji kryzysowych ▪ Liczba rodzin objętych asystenturą ▪ Liczba uczestników programów profilaktycznych
Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców	Podniesienie poziomu bezpieczeństwa i budowanie zaufania społecznego	1. Programy streetworkerów i monitoring miejsc publicznych 2. Współpraca OPS–policja–szkoły 3. Edukacja mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa	▪ Patrole społeczne i streetworkerzy ▪ Spotkania edukacyjne z policją i szkołami ▪ Kampanie informacyjne	▪ Liczba patroli/działań streetworkerów ▪ Liczba spotkań edukacyjnych ▪ Wyniki ankiet poczucia bezpieczeństwa mieszkańców
Wzmacnianie spójności społecznej mieszkańców	Integracja społeczna i rozwój wspólnot lokalnych	1. Rozwój centrów integracji społecznej i kulturalnej 2. Programy integracji dla imigrantów i nowych mieszkańców 3. Wsparcie wolontariatu i inicjatyw obywatelskich	▪ Centra integracji społecznej ▪ Projekty integracyjne dla imigrantów ▪ Platformy współpracy NGO i wolontariatu	▪ Liczba uczestników programów integracyjnych ▪ Liczba działań wolontariackich ▪ Liczba współpracujących NGO i partnerstw lokalnych

6.4 Rekomendacje strategiczne wynikające ze SWOT

1. Wzmocnić system mieszkań wspieranych i mieszkalnictwa socjalnego

Priorytet: zmniejszenie ryzyka bezdomności poprzez rozwój mieszkań treningowych/wspieranych, łącząc wsparcie mieszkaniowe z aktywizacją zawodową i poradnictwem. (Ubóstwo / Bezdomność).

2. Rozwijać zintegrowane usługi medyczno-społeczne dla osób starszych i chorych

Priorytet: inwestycja w opiekę środowiskową, usługi społeczne, teleopiekę, opiekunów środowiskowych i koordynację z opieką zdrowotną. (Długotrwała choroba / Starość).

3. Rozszerzyć ofertę aktywizacji zawodowej i programów przekwalifikowania

Priorytet: programy ukierunkowane dla długotrwale bezrobotnych, osób niepełnosprawnych i ich opiekunów (elastyczne formy zatrudnienia). (Bezrobocie / Niepełnosprawność).

4. Rozwijać centra wsparcia i programy przeciwdziałania przemocy/uzależnieniom

Priorytet: miejsca dla ofiar przemocy, dostęp do terapii uzależnień, zespoły szybkiego reagowania. (Bezradność, Uzależnienia, Przemoc).

5. Wzmocnić działania integracyjne i programy wzmacniania spójności społecznej

Priorytet: projekty lokalne angażujące mieszkańców, inicjatywy międzykulturowe dla nowo przybyłych, kampanie komunikacyjne budujące zaufanie. (Spójność / Bezpieczeństwo).

6. Aktywnie pozyskiwać środki zewnętrzne oraz planować stabilne finansowanie długoterminowe

Priorytet: wykorzystanie mechanizmów strategicznych i powiązań z polityką wojewódzką/krajową do finansowania zadań 2026-2032. (ogólne).

7. Wzmocnić zasoby MOPS/OPS: kadry, monitoring i systemy danych

Priorytet: zwiększyć kompetencje interdyscyplinarne, wprowadzić system monitoringu efektów działań (metryki rezultatów), rozważyć narzędzia cyfrowe do rejestracji usług. (ogólne).

Analiza SWOT wskazuje, że Gmina Bytów ma solidne podstawy instytucjonalne i strategiczne do budowy nowej, skutecznej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Największym wyzwaniem będzie przeciwdziałanie demograficznemu starzeniu się, rosnącym potrzebom mieszkalnictwa wspomaganego oraz intensyfikacja usług zdrowotnych i wsparcia rodzinnego — wszystko to w warunkach ograniczonych zasobów. Skuteczne wykorzystanie środków zewnętrznych, rozwój mieszkań wspieranych, integracja usług medycznych i społecznych oraz wzmocnienie monitoringu efektów to kluczowe działania, które powinny stać się filarami nowej strategii.

7. Wizja i misja polityki społecznej Gminy Bytów

Wizja rozwoju to pojęcie wielowymiarowe zakładające szeroką partycypację społeczności lokalnej, przedstawicieli władz samorządowych oraz partnerów społeczno-gospodarczych, które musi być skorelowane z wizją gminy określoną w Strategii Rozwoju Gminy Bytów do 2030 („...*Gmina Bytów to subregionalny biegun wzrostu gospodarczego, oferujący mieszkańcom doskonałe warunki do życia i pracy, a przedsiębiorcom – do prowadzenia i rozwijania biznesu. Jednocześnie gmina wykorzystuje swoją wielokulturowość oraz walory architektoniczne i przyrodnicze dla rozwoju turystyki i kultury...*”).

Wizja społecznej sfery rozwoju Gminy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych na lata 2026-2032 jest formułowana następująco:

„Gmina Bytów jest miejscem harmonijnego i zrównoważonego rozwoju, w którym każdy mieszkaniec czuje się bezpieczny, wspierany i ważny. Jednostka zapewnia dostęp do wysokiej jakości, zintegrowanych usług społecznych, wspiera osoby w trudnej sytuacji życiowej, rodziny w kryzysie, seniorów oraz osoby z niepełnosprawnościami. Tworzy społeczność aktywną, zintegrowaną i opartą na wzajemnej trosce, w której każdy ma możliwość rozwijania swoich talentów, uczestniczenia w życiu lokalnym i czerpania radości z codzienności. Wykorzystując bogactwo przyrodnicze, kulturowe i architektoniczne Gminy, obserwować będziemy systematyczny rozwój lokalnej gospodarki i inicjatyw obywatelskich, przy jednoczesnym zachowaniu równowagi między dobrostanem mieszkańców, kapitałem społecznym,

Tak zdefiniowana wizja pozwala na określenie misji, która stanowi urzeczywistnienia celów strategicznych i operacyjnych w zakresie polityki społecznej i pozwala na konsekwentną realizację zaplanowanych działań. Misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bytów na lata

2026-2032 pozostająca w spójności z misją obowiązującą w latach 2021-2025 („...Gmina Bytów realizuje idee społeczeństwa obywatelskiego, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i promuje aktywizację społeczną...”) brzmi:

Misją są zintegrowane działania osób, instytucji i organizacji, których celem jest jakości życia lokalnej społeczności Gminy Bytów oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Poprawa jakości życia mieszkańców realizowana będzie poprzez zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego, wspieranie integracji oraz tworzenie równych szans rozwoju dla wszystkich. Współpraca z lokalnymi partnerami umożliwi wdrażanie rozwiązań eliminujących negatywne zjawiska społeczne i zapewni zrównoważony rozwój całej gminy Bytów.

Kierując się wizją i realizując misję w okresie najbliższych siedmiu lat planuje się, że Gmina Bytów w roku 2032 będzie:

- **solidarna i otwarta**, w której mieszkańcy mogą liczyć na realne wsparcie w sytuacjach kryzysowych, a system pomocy społecznej działa sprawnie, elastycznie i zgodnie z potrzebami lokalnej społeczności;
- **wolna od chronicznego ubóstwa i wykluczenia**, dzięki skutecznej aktywizacji zawodowej, poprawie sytuacji rodzin w trudnym położeniu ekonomicznym oraz rozwojowi lokalnych programów pomocowych;
- **przyjazna osobom starszym, chorym i niepełnosprawnym**, oferująca łatwy dostęp do opieki środowiskowej, usług rehabilitacyjnych i wsparcia socjalnego, tak aby każdy mieszkaniec mógł prowadzić godne życie;
- **wspierająca rodziny**, poprzez rozwój programów wychowawczych, poradnictwo, opiekę nad dziećmi, a także szczególną ochronę macierzyństwa i wielodzietności;
- **bezpieczna**, w której ograniczono skalę przemocy domowej, uzależnień i bezdomności dzięki profilaktyce, edukacji i skutecznemu wsparciu kryzysowemu;
- **nowoczesna i partnerska**, wykorzystująca technologie cyfrowe i współpracę z organizacjami pozarządowymi, instytucjami rynku pracy, służbą zdrowia oraz lokalnymi przedsiębiorcami w celu tworzenia zintegrowanego systemu pomocy.

8. Cele strategiczne, operacyjne, kierunki działań strategii i wskaźniki

8.1 Określenie obszarów interwencji

Określenie głównych obszarów interwencji i strategicznych jest istotnym elementem planowania społecznego, którego dalszym etapem będzie ustalenie celów strategicznych oraz operacyjnych.

Wyodrębniono pięć obszarów strategicznych:

1. Zdrowa i silna rodzina

Rodzina jako instytucja społeczna wywiera istotny wpływ na kształtowanie postaw, aspiracji i systemów wartości dzieci. W gminie Bytów szczególną uwagę poświęca się rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietnym i niepełnym. Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny może prowadzić do jej dezintegracji, przekazywania dzieciom niekorzystnych wzorców społecznych, problemów wychowawczych, a w skrajnych przypadkach do konfliktów z prawem. Niewystarczający rozwój aktywnych form wsparcia, takich jak grupy samopomocowe czy lokalne inicjatywy społeczne, zwiększa ryzyko wykluczenia społecznego. Działania MOPS oraz organizacji pozarządowych w gminie obejmują świadczenia pieniężne i rzeczowe, doradztwo zawodowe oraz kursy i szkolenia podnoszące kompetencje rodziców i opiekunów. W latach 2022-2024 liczba rodzin objętych pomocą wynosiła odpowiednio 170, 202 i 184, a liczba osób – 426, 522 i 448, co wskazuje na zmienną dynamikę potrzeb i częściową tendencję spadkową w ostatnim roku.

2. Wysoka jakość życia osób niepełnosprawnych, zależnych i ich opiekunów

Niepełnosprawność, zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych, w tym pracy zawodowej. W Gminie Bytów osoby niepełnosprawne oraz ich opiekunowie często doświadczają ubóstwa, niewydolności opiekuńczej i ograniczonego dostępu do usług rehabilitacyjnych oraz rynku pracy. Bariery psychospołeczne i architektoniczne dodatkowo ograniczają aktywność społeczną i zawodową. Długotrwała choroba i niepełnosprawność pozostają jednymi z najczęstszych powodów korzystania z pomocy społecznej, a przewidywana zmiana demograficzna wskazuje, że potrzeby tej grupy będą wzrastać. Oferta wsparcia dla opiekunów jest wciąż niewystarczająca, co wymaga strategicznego planowania działań opiekuńczych, rehabilitacyjnych i edukacyjnych.

3. Poprawa sytuacji społecznej i zdrowotnej osób 60+

Starzenie się społeczeństwa w Gminie Bytów jest zjawiskiem powszechnym. Osoby w wieku poprodukcyjnym lub emerytalnym potrzebują dostępu do lokalnych, zintegrowanych systemów wsparcia społecznego i zdrowotnego, które przeciwdziałają ich izolacji i wykluczeniu.

Instytucje włączają seniorów w programy aktywizacyjne, zajęcia kulturalne i profilaktyczne. Sprzyja to budowaniu spójności społecznej oraz zwiększa samodzielność i dobrostan samych seniorów.

4. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Wykluczenie społeczne w Gminie Bytów dotyczy osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa, bezrobocia, bezdomności, niepełnosprawności, długotrwałej choroby, przemocy w rodzinie czy trudności wychowawczych. Skuteczne przeciwdziałanie wymaga działań długofalowych, wielowymiarowych i obejmujących wszystkich członków społeczności dotkniętej dysfunkcją. Współpraca MOPS, PUP i organizacji pozarządowych umożliwia realizację staży, prac interwencyjnych, szkoleń zawodowych oraz wsparcia psychologicznego i społecznego. Działania te wpisują się w szerszą koncepcję państwa opiekuńczego, w którym główną rolę odgrywa zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego, minimalizacja ubóstwa oraz integracja osób zagrożonych wykluczeniem.

5. Rozwój lokalnej aktywności, otwartość na migrantów i różnorodność

Aktywizacja mieszkańców, wykorzystanie lokalnego potencjału społecznego oraz otwartość na różnorodność i migracje stanowią istotny czynnik rozwoju gminy Bytów. Wysoki kapitał społeczny wymaga stworzenia warunków do zaangażowania obywateli w życie wspólnoty oraz współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi. Integracja migrantów i promowanie różnorodności przyczynia się do zwiększenia kapitału ludzkiego, tworzenia nowych miejsc pracy i wzmocnienia spójności społecznej. W obszarze tym istotne jest również angażowanie lokalnych liderów do rad i grup doradczych, które uczestniczą w podejmowaniu decyzji społecznych, a także w planowaniu działań wspierających rozwój edukacji, rynku pracy oraz współpracy międzykulturowej.

8.2 Cele strategiczne i operacyjne wynikające z analizy SWOT

W trakcie opracowywania macierzy SWOT określone wstępne cele strategiczne i operacyjne, które wynikały z analizy potencjałów wcześniej określonych obszarów problemowych.

Nr	Obszar problemowy	Cel strategiczny	Cele operacyjne
1	Ubóstwo i bezdomność	1. Ograniczenie ubóstwa i przeciwdziałanie bezdomności	1.1 Rozwój polityki mieszkaniowej 1.2 Wsparcie rodzin w kryzysie finansowym 1.3 Programy aktywizacji społeczno-zawodowej

2	Długotrwała/ciężka choroba i starość	2. Rozwój systemu wsparcia dla osób starszych i przewlekle chorych	2.1 Tworzenie dziennych domów opieki i klubów seniora 2.2 Wdrożenie teleopieki i mobilnej pomocy środowiskowej 2.3 Program wsparcia opiekunów nieformalnych
3	Niepełnosprawność	3. Zwiększenie samodzielności i integracji społecznej osób z niepełnosprawnościami	3.1 Zapewnienie dostępu do edukacji, transportu i usług publicznych 3.2 Rozwój usług asystenckich i mieszkań wspieranych 3.3 Programy aktywizacji zawodowej
4	Bezrobocie	4. Wzrost zatrudnienia i aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych	4.1 Rozwój lokalnych programów szkoleniowych i przekwalifikowania 4.2 Wsparcie przedsiębiorczości i zatrudnienia subsydiowanego 4.3 Programy dla młodzieży wchodzącej na rynek pracy
5	Bezradność opiekuńczo-wychowawcza, uzależnienia, przemoc domowa	5. Wzmocnienie rodzin i przeciwdziałanie przemocy oraz uzależnieniom	5.1 Punkt interwencji kryzysowej i całodobowa infolinia 5.2 Rozwój asystentury i terapii rodzinnej 5.3 Programy profilaktyki uzależnień
6	Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców	6. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa i budowanie zaufania społecznego	6.1 Programy streetworkerów i monitoring miejsc publicznych 6.2 Współpraca międzyinstytucjonalna 6.3 Edukacja mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa
7	Wzmacnianie spójności społecznej mieszkańców	7. Integracja społeczna i rozwój wspólnot lokalnych	7.1 Rozwój centrów integracji społecznej i kulturalnej 7.2 Programy integracji dla imigrantów i nowych mieszkańców 7.3 Wsparcie wolontariatu i inicjatyw obywatelskich

8.3 Cele strategiczne wraz z uzasadnieniem i obszarami interwencji

Na podstawie wniosków z diagnozy społeczno-gospodarczej, wniosków z badania ankietowego oraz rekomendacji, które wypracował zespół strategiczny opracowujący dokumentem strategii określone cele strategiczne, które będą wskazywać główne obszary interwencji w sferze szeroko rozumianej pomocy społecznej w latach 2026-2032.

Cel strategiczny	Uzasadnienie	Obszary interwencji
1. Rodzina jako fundament wspólnoty – wspieranie zdrowych, silnych więzi rodzinnych i nowoczesnej polityki prorodzinnej	Rodzina jest podstawową jednostką społeczną, a jej stabilność i funkcjonowanie wpływają na dobrostan dzieci i całej społeczności lokalnej. Wsparcie rodzin, zwłaszcza znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, jest kluczowe dla przeciwdziałania ubóstwu i marginalizacji.	▪ rozwój placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży ▪ wsparcie finansowe i doradcze dla rodzin w trudnej sytuacji ▪ programy edukacyjne i profilaktyczne dla rodziców i opiekunów
2. Równe szanse dla wszystkich – przeciwdziałanie wykluczeniu poprzez aktywizację społeczną i zawodową mieszkańców.	Aktywność zawodowa i społeczna wpływa na samodzielność ekonomiczną mieszkańców, zmniejsza ryzyko wykluczenia społecznego i wspiera rozwój lokalnej gospodarki.	▪ programy aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych i biernych zawodowo ▪ wsparcie doradcze i szkoleniowe dla młodzieży wchodzącej na rynek pracy ▪ promowanie wolontariatu i inicjatyw obywatelskich
3. Godne i aktywne starzenie się – wspieranie seniorów, rozwój usług opiekuńczych i tworzenie przestrzeni do aktywności.	Starzenie się społeczeństwa to jedno z największych wyzwań współczesnych samorządów. Zapewnienie seniorom dostępu do usług opiekuńczych i zdrowotnych oraz aktywności społecznej wpływa na poprawę jakości ich życia i zmniejsza ryzyko izolacji.	▪ rozwój usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania ▪ programy integracyjne i edukacyjne dla seniorów ▪ wsparcie dla rodzin opiekujących się osobami starszymi
4. Życie z godnością i wsparciem – integracja i aktywizacja osób niesamodzielnych i zależnych oraz wzmocnienie roli ich opiekunów.	Włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami oraz grup narażonych na marginalizację zwiększa spójność społeczności i tworzy warunki do pełnego uczestnictwa w życiu gminy.	▪ likwidacja barier architektonicznych i komunikacyjnych ▪ programy edukacyjne i zawodowe dla osób z niepełnosprawnościami

		▪ wsparcie psychologiczne i doradcze dla rodzin i opiekunów
5. Społeczność otwarta i współdecydująca – budowanie kapitału społecznego, rozwój współpracy lokalnej, promowanie tolerancji i dialogu.	Silna społeczność lokalna oparta na zaufaniu, współpracy i aktywności obywatelskiej jest fundamentem skutecznej polityki społecznej i lokalnego rozwoju.	▪ wspieranie organizacji pozarządowych i inicjatyw społecznych ▪ promocja wolontariatu i zaangażowania mieszkańców w życie gminy ▪ tworzenie partnerstw międzysektorowych dla realizacji lokalnych projektów

8.4 Struktura celów strategicznych, operacyjnych wraz z kierunkami działań.

Poniżej przedstawiono strukturę celów strategicznych i operacyjnych wraz z przypisanymi kierunkami działań. Cel strategiczny stanowi najwyższy poziom planowania i odzwierciedla ogólną wizję oraz priorytety organizacji. Cele operacyjne precyzują obszary działań, które wspierają realizację celów strategicznych, rozbijając je na bardziej konkretne i mierzalne elementy. Kierunki działań natomiast wskazują praktyczne sposoby wdrożenia celów operacyjnych poprzez konkretne programy, inicjatywy i projekty, umożliwiając skuteczne osiągnięcie założonych rezultatów. Poniżej prezentowana jest szczegółowa tabela, która zawiera wskaźniki i poziom odpowiedzialności za realizację w/w celów.

I: Rodzina jako fundament wspólnoty – wspieranie zdrowych, silnych więzi rodzinnych i nowoczesnej polityki prorodzinnej.

Cel operacyjny	Kierunki działań
1. Skuteczne wspieranie rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji rodzicielskiej	⇒ Rozwój placówek dziennej opieki dla dzieci i młodzieży ⇒ Organizacja warsztatów i szkoleń dla rodziców ⇒ Rozwój asystentury rodzinnej poprzez szkolenia i doskonalenie zawodowe ⇒ Nawiązywanie partnerstw i współpracy w zakresie wsparcia rodzin będących w trudnej sytuacji
2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i zmniejszenie skali ubóstwa rodzin	⇒ Programy wsparcia finansowego i doradczego ⇒ Ułatwienia w dostępie do świadczeń socjalnych ⇒ Realizacja programów dożywiania ⇒ Udzielanie informacji rodzinom o możliwych formach wsparcia

	⇒ Programy edukacyjne, rekreacyjne i integracyjne dla dzieci i młodzieży
3. Wsparcie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju	⇒ Wspieranie działań w zakresie organizacji czasu wolnego
	⇒ Promowanie osiągnięć dzieci i młodzieży
	⇒ Rozwijanie i wspieranie programów wolontariatu

II: Równe szanse dla wszystkich – przeciwdziałanie wykluczeniu poprzez aktywizację społeczną i zawodową mieszkańców.

Cel operacyjny	Kierunki działań
1. Prowadzenie działań aktywizujących dla osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym	⇒ Programy szkoleniowe i doradcze dla osób bezrobotnych i biernych zawodowo ⇒ Staże i programy praktyk zawodowych ⇒ Aktywizacja poprzez partnerstwa instytucji rynku pracy i pomocy społecznej
2. Promocja zdrowego stylu życia i przeciwdziałanie uzależnieniom	⇒ Prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zagrożeń społecznych i uzależnień ⇒ Realizacja programów zwiększających dostępność wypoczynku dzieci i młodzieży ⇒ Udzielanie pomocy terapeutycznej, psychologicznej i prawnej osobom uzależnionym i ich rodzinom
3. Przeciwdziałanie agresji i przemocy w rodzinie	⇒ Podnoszenie świadomości społecznej na temat przemocy i agresji ⇒ Działania interdyscyplinarne ograniczające zjawisko przemocy ⇒ Ochrona ofiar przemocy (pomoc, poradnictwo, schronienie)

III: Godne i aktywne starzenie się – wspieranie seniorów, rozwój usług opiekuńczych i tworzenie przestrzeni do aktywności.

Cel operacyjny	Kierunki działań
1. Aktywizacja społeczna osób starszych	⇒ Programy edukacyjne, rekreacyjne i integracyjne dla seniorów ⇒ Organizacja spotkań, klubów seniora, inicjatyw kulturalnych i sportowych ⇒ Współpraca z organizacjami pozarządowymi wspierającymi seniorów

2. Rozwój opieki środowiskowej dla seniorów w miejscu zamieszkania	⇒ Rozwój usług w miejscu zamieszkania (opiekuńczych, psychologicznych, terapeutycznych)
	⇒ Programy wsparcia rodzin opiekujących się seniorami
	⇒ Rozwój idei wolontariatu senioralnego
3. Przeciwdziałanie zagrożeniom dla bezpieczeństwa osób starszych	⇒ Kampanie informacyjne na temat praw seniorów i przeciwdziałania przemocy
	⇒ Działania interwencyjne w sytuacjach zagrożenia
	⇒ Inicjowanie kampanii dot. przestępstw wobec seniorów i minimalizacja ryzyka ich wystąpienia

IV: Życie z godnością i wsparciem – integracja i aktywizacja osób niesamodzielnych i zależnych oraz wzmocnienie roli ich opiekunów.

Cel operacyjny	Kierunki działań
1. Stworzenie sprawnego systemu wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami	⇒ Programy edukacyjne, profilaktyczne, zdrowotne i rehabilitacyjne
	⇒ Rozwijanie usług opiekuńczych i specjalistycznych w miejscu zamieszkania
	⇒ Rozwój wysokiej jakości usług (asystenci osobiści, szkolenia)
2. Rozwój wsparcia dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami	⇒ Udzielanie informacji o świadczeniach finansowych i niefinansowych
	⇒ Rozwój usług opieki wytchnieniowej
	⇒ Wsparcie psychologiczne, grupy samopomocowe
3. Włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami	⇒ Usuwanie barier architektonicznych
	⇒ Poprawa dostępności transportu i placówek publicznych
	⇒ Monitoring miejsc publicznych i dostosowywanie stron internetowych

V: Społeczność otwarta i współdecydująca – budowanie kapitału społecznego, rozwój współpracy lokalnej, promowanie tolerancji i dialogu.

Cel operacyjny	Kierunki działań
1. Integracja społeczności lokalnej przez kulturę, sport i rekreację	⇒ Inicjowanie i organizowanie imprez i wydarzeń dla mieszkańców
	⇒ Wspieranie różnych form twórczości artystycznej
	⇒ Promowanie dziedzictwa kulturowego regionu
2. Wzmacnianie roli organizacji pozarządowych w realizacji usług społecznych	⇒ Tworzenie partnerstw lokalnych
	⇒ Wsparcie NGO w pozyskiwaniu dotacji
	⇒ Promowanie i motywowanie lokalnych liderów i animatorów do działalności społecznej

9. Spójność z lokalnymi, regionalnymi, krajowymi i europejskimi dokumentami strategicznymi

Strategia jest dokumentem planistycznym, który ma na celu skuteczne reagowanie na wyzwania społeczne w regionie. Jej spójność z dokumentami strategicznymi na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim zapewnia kompleksowe podejście do polityki społecznej.

Spójność z dokumentami strategicznymi:

1. Lokalne dokumenty strategiczne

Gmina Bytów posiada szereg dokumentów strategicznych, które stanowią podstawę dla opracowywanej strategii:

- Aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Bytów 2015-2025 z perspektywą do 2030 roku – określa kierunki rozwoju gminy, w tym w obszarze polityki społecznej;
- Lokalny Program Rewitalizacji Bytowa – skupia się na poprawie jakości życia mieszkańców poprzez rewitalizację obszarów miejskich;
- Gminny Program Rewitalizacji Bytowa na lata 2024-2034 – kontynuuje działania rewitalizacyjne, uwzględniając potrzeby społeczne;
- Strategia ZIT MOF Bytowa na lata 2021-2030 – dotyczy zintegrowanych inwestycji terytorialnych, w tym działań społecznych.

Te dokumenty stanowią ramy dla opracowywanej strategii, zapewniając jej spójność z lokalnymi potrzebami i celami rozwoju.

2. Regionalne dokumenty strategiczne

- **Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego** – wytycza cele rozwoju regionu, w tym w obszarze polityki społecznej;
- **Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego** – określa priorytety inwestycyjne, w tym projekty społeczne.

Strategia Gminy Bytów powinna być zgodna z tymi dokumentami, aby zapewnić efektywne wykorzystanie dostępnych funduszy i realizację wspólnych celów.

3. Krajowe dokumenty strategiczne

Na poziomie krajowym kluczowe dokumenty to Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego (określa cele rozwoju regionalnego, w tym w zakresie polityki społecznej), Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój – finansuje projekty z zakresu polityki społecznej, w tym aktywizacji społecznej.

Spójność strategii gminnej z tymi dokumentami zapewnia zgodność z krajową polityką rozwoju i umożliwia aplikowanie o środki krajowe.

4. Europejskie dokumenty strategiczne

- **Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+)** – finansuje projekty z zakresu polityki społecznej, w tym integracji społecznej.
- **Europejska Agenda Społeczna** – określa cele i priorytety polityki społecznej w Unii Europejskiej.

Uwzględnienie tych dokumentów w strategii gminnej pozwala na pozyskiwanie funduszy unijnych i realizację projektów zgodnych z polityką UE.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bytów na lata 2026-2032 jest dokumentem spójnym z dokumentami strategicznymi na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim. Zapewnia to efektywne planowanie i realizację działań w obszarze polityki społecznej, odpowiadających na potrzeby mieszkańców gminy.

10. Źródła finansowania strategii

Realizacja założeń strategii będzie możliwa jedynie przy zapewnieniu stabilnych i różnorodnych źródeł finansowania. Zgodnie z zasadą wieloźródłowości przewiduje się, że działania społeczne podejmowane na rzecz mieszkańców Gminy Bytów będą finansowane z następujących zasobów:

10.1 Środki własne gminy

Podstawowym źródłem finansowania będą środki z budżetu gminy, w tym:

- wydatki bieżące Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej i jednostek organizacyjnych;
- środki przeznaczone na inwestycje infrastrukturalne wspierające politykę społeczną (np. budowa mieszkań komunalnych, modernizacja placówek wsparcia dziennego, klubów seniora);
- dotacje celowe dla organizacji pozarządowych w ramach otwartych konkursów ofert.

10.2 Środki z budżetu państwa

Na poziomie krajowym Gmina Bytów będzie mogła korzystać m.in. z:

- dotacji celowych na zadania z zakresu pomocy społecznej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- dofinansowania programów rządowych, takich jak: „Posiłek w szkole i w domu”, „Opieka 75+”, „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”, „Opieka Wytchnieniowa”, „Korpus Wsparcia Seniorów”;
- funduszy przeznaczonych na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, profilaktykę uzależnień czy programy zdrowotne.

10.3 Środki z funduszy krajowych i programów celowych

Dodatkowym źródłem finansowania mogą być krajowe instytucje wspierające rozwój społeczny, w tym m.in.:

- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON);
- Fundusz Pracy;
- środki ministerialne (np. Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej; Ministerstwa Edukacji; Ministerstwa Zdrowia);
- Fundusz Solidarnościowy wspierający działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami i seniorów.

10.4 Środki strukturalne i inwestycyjne Unii Europejskiej

Znaczącym wsparciem będą środki z Unii Europejskiej w ramach nowej perspektywy finansowej 2021-2027 oraz instrumentów krajowych do roku 2030. Gmina Bytów będzie mogła ubiegać się o fundusze w ramach m.in.:

- Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+);
- Funduszu Spójności;
- programów regionalnych zarządzanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego;
- środków dostępnych w ramach programów Interreg i partnerstw transgranicznych;
- Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji oraz programów Zielonego Ładu, jeśli w regionie pojawią się odpowiednie możliwości aplikowania.

Uzyskanie tych środków będzie uzależnione od zdolności gminy do przygotowywania projektów oraz współpracy z partnerami lokalnymi i regionalnymi.

10.5 Środki partnerów lokalnych i społecznych

Istotnym elementem finansowania strategii będą zasoby pozyskiwane od partnerów społecznych, takich jak:

- organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia, towarzystwa społeczne);
- spółdzielnie i przedsiębiorstwa społeczne;
- lokalni przedsiębiorcy w ramach społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR);
- partnerstwa publiczno-prywatne (PPP).

Ważnym zadaniem gminy będzie inspirowanie i wspieranie mieszkańców oraz lokalnych inicjatyw do tworzenia organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, które mogą aplikować o granty zewnętrzne, w tym unijne i rządowe.

10.6 Inne źródła finansowania

Strategia może być realizowana także przy wsparciu:

- darowizn i zbiorów publicznych,
- programów grantowych instytucji krajowych i międzynarodowych (np. Fundusze Norweskie, granty Fundacji Batorego czy Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności),
- partnerstw międzynarodowych wspierających innowacje społeczne.

Skuteczność realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bytów na lata 2026-2032 będzie w dużej mierze zależała od dywersyfikacji źródeł finansowania, sprawności w przygotowywaniu i realizacji projektów oraz aktywnego zaangażowania mieszkańców i organizacji pozarządowych. Obok środków publicznych – krajowych i unijnych – kluczowe znaczenie będzie miało tworzenie partnerstw lokalnych, które zwiększą szanse na pozyskanie dodatkowych funduszy i wzmocnią oddziaływanie podejmowanych działań.

Źródło finansowania	Przykłady	Możliwości dla Gminy Bytów
Środki własne gminy	▪ Budżet Ośrodka Pomocy Społecznej ▪ Wydatki na mieszkania komunalne i socjalne ▪ Dotacje celowe dla NGO w ramach konkursów ofert	⇒ Finansowanie podstawowych usług opiekuńczych i socjalnych ⇒ Realizacja programów profilaktycznych na poziomie lokalnym ⇒ Modernizacja placówek wsparcia dziennego, świetlic środowiskowych, klubów seniora
Środki z budżetu państwa	▪ Program „Posiłek w szkole i w domu” ▪ Program „Opieka 75+” ▪ Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” ▪ Program „Korpus Wsparcia Seniorów”, „Opieka Wytchnieniowa” ▪ Dotacje celowe z budżetu państwa na pomoc społeczną i pieczę zastępczą	⇒ Rozszerzenie oferty wsparcia dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami ⇒ Dożywianie dzieci i osób w trudnej sytuacji ⇒ Finansowanie działań interwencyjnych i profilaktycznych
Fundusze krajowe i programy celowe	▪ PFRON (np. likwidacja barier architektonicznych, program „Aktywny Samorząd”) ▪ Fundusz Pracy (np. refundacja kosztów zatrudnienia) ▪ Fundusz Solidarnościowy ▪ Programy ministerialne (MRPiPS, MEN, MZ)	⇒ Finansowanie działań aktywizacyjnych dla osób z niepełnosprawnościami ⇒ Dofinansowanie zatrudnienia osób bezrobotnych ⇒ Wsparcie usług rehabilitacyjnych, edukacyjnych i zdrowotnych
Środki Unii Europejskiej	▪ Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) ▪ Fundusz Spójności ▪ Regionalny Program Województwa Pomorskiego 2021-2027	⇒ Realizacja projektów aktywizacji zawodowej i społecznej ⇒ Rozwój mieszkań wspieranych, placówek dziennych, klubów seniora

	Programy Interreg, Erasmus+, Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji	⇒ Integracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ⇒ Rozwój innowacyjnych usług społecznych
Partnerzy lokalni i społeczni	- Organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia) - Przedsiębiorstwa społeczne - Lokalni przedsiębiorcy (CSR – społeczna odpowiedzialność biznesu) - Partnerstwa publiczno-prywatne (PPP)	⇒ Współrealizacja projektów społecznych i kulturalnych ⇒ Dofinansowanie inicjatyw lokalnych ⇒ Rozwój wolontariatu i programów międzypokoleniowych ⇒ Pozyskiwanie sponsorów dla wydarzeń i kampanii społ.
Inne źródła finansowania	- Fundusze Norweskie i EOG - Granty międzynarodowe i krajowe (np. Fundacja Batorego, Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności) - Darowizny, zbiórki publiczne, crowdfunding	⇒ Realizacja innowacyjnych projektów pilotażowych ⇒ Finansowanie działań edukacyjnych i integracyjnych ⇒ Pozyskiwanie dodatkowych środków na programy niedofinansowane z budżetu publicznego

Priorytetowe źródła finansowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bytów 2026-2032

Źródło finansowania	Dlaczego priorytetowe?	Najważniejsze obszary wsparcia
Środki własne gminy	Stabilne i pewne finansowanie podstawowych działań, niezależne od zewnętrznych konkursów i programów.	⇒ Usługi opiekuńcze i specjalistyczne ⇒ Dożywanie dzieci i seniorów ⇒ Utrzymanie OPS, świetlic, klubów seniora
Budżet państwa (programy rządowe)	Dają możliwość systemowego wsparcia mieszkańców (np. seniorów, osób z niepełnosprawnościami, rodzin w kryzysie).	⇒ Program „Posiłek w szkole i w domu” ⇒ „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” ⇒ „Opieka Wytchnieniowa” ⇒ „Korpus Wsparcia Seniorów” ⇒ Programy profilaktyki uzależnień i przemocy
Fundusze Unii Europejskiej (EFS+, RPO Pomorskie 2021–2027)	Największe źródło dodatkowych środków dla gminy; dają możliwość finansowania dużych projektów infrastrukturalnych i społecznych.	⇒ Programy aktywizacji społeczno-zawodowej ⇒ Rozwój usług społecznych (mieszkania wspierane, kluby seniora, placówki dzienne)

		⇒ Integracja osób zagrożonych wykluczeniem
PFRON i Fundusz Solidarnościowy	Kluczowe dla wsparcia osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin; dofinansowanie usług i projektów niedostępnych z innych źródeł.	⇒ Likwidacja barier architektonicznych ⇒ Asystentura i usługi rehabilitacyjne ⇒ Programy aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych
Partnerzy lokalni (NGO, przedsiębiorstwa społeczne, CSR)	Wzmacniają społeczną odpowiedzialność i pozwalają angażować mieszkańców oraz sektor prywatny w działania pomocowe.	⇒ Projekty integracyjne i kulturalne ⇒ Wolontariat i działania międzypokoleniowe ⇒ Kampanie profilaktyczne i edukacyjne

Podstawą finansowania działań Gminy będą środki własne oraz programy rządowe, które gwarantują ciągłość świadczenia usług społecznych i profilaktycznych. Największy potencjał rozwojowy wiąże się z funduszami unijnymi, szczególnie w zakresie projektów systemowych i infrastruktury społecznej. Specjalistyczne wsparcie zapewnią środki z PFRON oraz Funduszu Solidarnościowego. Dodatkowo gmina będzie korzystać z partnerstw lokalnych i grantów, wspierających innowacje, integrację oraz wolontariat.

11. Wdrażanie, monitoring i zarządzanie realizacją strategii

11.1 Cele i założenia zarządzania strategią

Realizacja strategii wymaga systemowego podejścia, które umożliwi skuteczne planowanie, wdrażanie i monitorowanie działań w odpowiedzi na potrzeby mieszkańców. Strategia obejmuje okres 7 lat (2026-2032) i zakłada ciągłość w realizacji wytyczonych kierunków działań, przy jednoczesnym wprowadzaniu niezbędnych zmian wynikających z aktualnej sytuacji ekonomicznej i społecznej. Głównym celem zarządzania strategią jest zapewnienie spójnego i efektywnego wsparcia dla mieszkańców, w tym rodzin, seniorów, osób niepełnosprawnych oraz grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Założenia strategii obejmują:

Kompleksowe podejście do problemów społecznych – uwzględnienie wzajemnych powiązań między obszarami problemowymi, takimi jak ubóstwo, bezrobocie, wykluczenie społeczne, zdrowie psychiczne.

Partycypacja społeczna – angażowanie mieszkańców, liderów lokalnych, organizacji pozarządowych, grup sąsiedzkich i wolontariuszy w proces planowania i ewaluacji działań.

Elastyczność i adaptacyjność – możliwość modyfikowania działań strategii w reakcji na zmieniające się potrzeby społeczne i warunki zewnętrzne.

Efektywne wykorzystanie zasobów – racjonalne planowanie budżetu i optymalizacja działań między jednostkami samorządowymi, MOPS oraz partnerami społecznymi.

Centralna rola MOPS – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bytowie pełni funkcję głównego realizatora strategii, odpowiedzialnego za wdrażanie działań, koordynację podmiotów realizujących programy społeczne oraz monitoring i ewaluację rezultatów.

11.2 Struktura zarządzania

Zarządzanie realizacją strategii odbywa się w ramach wielopoziomowej struktury:

- ❶ **Rada Miasta Bytów/Burmistrz Miasta** – zatwierdza strategię i corocznie monitoruje jej realizację poprzez raporty przygotowane przez MOPS.
- ❷ **Urząd Miasta** – zapewniają wsparcie strategiczne, merytoryczne i finansowe dla działań MOPS oraz inicjatyw partnerów społecznych.
- ❸ **MOPS Bytów** – centralny podmiot zarządzający strategią. Odpowiada za:
 - opracowywanie rocznych planów operacyjnych;
 - koordynację projektów realizowanych przez Gminę i organizacje pozarządowe;

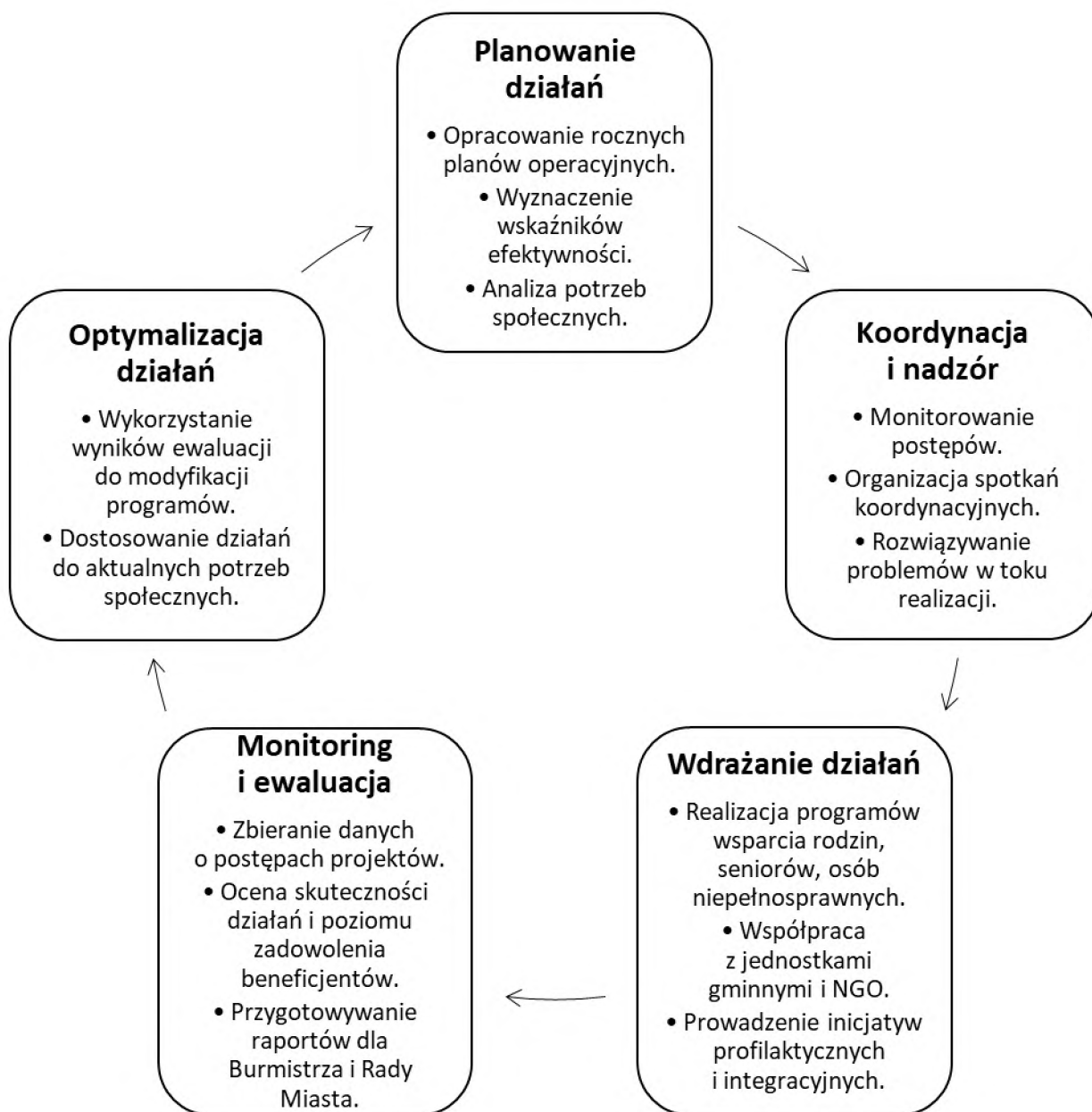
- prowadzenie monitoringu i ewaluacji;
- raportowanie do organów samorządowych i mieszkańców;
- aktualizację diagnozy problemów społecznych raz w roku;
- sporządzanie każdego roku raportu monitoringowego, który prezentować będzie poziom osiągniętych celów i wysokość zaplanowanych wskaźników;
- sporządzanie co dwa lata raportu ewaluacyjnego z realizacji celów strategii dla Burmistrza Bytowa i Rady Miasta Bytowa.

4 Organizacje pozarządowe, grupy samopomocowe i mieszkańcy – realizują programy wsparcia, inicjatywy edukacyjne i integracyjne, uczestniczą w konsultacjach społecznych i ocenie działań.

11.3 Procesy zarządzania i wdrażania

Realizacja strategii opiera się na pięciu kluczowych procesach:

- 1 Planowanie działań** – opracowanie rocznych planów operacyjnych przez MOPS, w oparciu o diagnozę potrzeb społecznych i priorytety strategiczne; wyznaczenie wskaźników efektywności i oczekiwanych rezultatów.
- 2 Koordynacja i nadzór** – MOPS monitoruje postęp działań, organizuje spotkania koordynacyjne z jednostkami samorządowymi i partnerami społecznymi, rozwiązuje problemy w toku realizacji oraz zapewnia przepływ informacji.
- 3 Wdrażanie działań** – MOPS, przy współpracy z jednostkami gminnymi i organizacjami pozarządowymi, prowadzi wdrożenie programów wsparcia rodzin, seniorów, osób niepełnosprawnych oraz inicjatyw profilaktycznych i integracyjnych.
- 4 Monitoring i ewaluacja** – systematyczne zbieranie danych o postępach projektów i programów; aktualizacja diagnozy problemów społecznych co roku; ocena skuteczności działań, w tym poziomu zadowolenia beneficjentów i wpływu na społeczność lokalną; przygotowywanie raportów dwuletnich przedstawianych Burmistrzowi i Radzie Miasta.
- 5 Optymalizacja działań** – wykorzystanie wyników monitoringu i ewaluacji do modyfikacji programów i projektów; dostosowanie działań do aktualnych potrzeb społecznych i najlepszych praktyk.

11.4 Przykładowe działania strategiczne

Obszar działania	Przykładowe działania	Wskaźniki efektywności
Wsparcie rodzin	Programy wsparcia finansowego i psychologicznego, warsztaty wychowawcze, poradnictwo prawne.	Liczba objętych rodzin, poziom zadowolenia uczestników, liczba interwencji profilaktycznych.
Aktywizacja seniorów	Kluby seniora, zajęcia integracyjne i edukacyjne, wsparcie w korzystaniu z technologii cyfrowych.	Liczba uczestników, liczba działań integracyjnych, poziom satysfakcji seniorów.
Wsparcie osób z niepełnosprawnościami.	Programy rehabilitacyjne, wsparcie w dostępie do edukacji i zatrudnienia.	Liczba uczestników programów, wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych, poziom samodzielności uczestników.
Profilaktyka patologii społecznych	Kampanie informacyjne, warsztaty profilaktyczne dla dzieci i młodzieży.	Liczba uczestników, liczba przeprowadzonych kampanii, zmniejszenie liczby zdarzeń patologicznych.
Rozwój wolontariatu i inicjatyw lokalnych	Szkolenia wolontariuszy, granty dla inicjatyw obywatelskich.	Liczba wolontariuszy, liczba zrealizowanych inicjatyw, ocena wpływu społecznego

11.5 Etapy realizacji strategii

Wdrożenie strategii zakłada realizację celów krótkoterminowych/podstawowych, które będą zrealizowane w latach 2026/2027 i mają fundamentalne znaczenie do prawidłowej realizacji celów. Działania średniookresowe (do 2030) służyć będą standaryzacji i poprawie skuteczności planowanych interwencji. Działania długoterminowe zaś (2031-2032) pozwolą na elastyczne dostosowanie działań do zmieniających się potrzeb mieszkańców i zasobów Gminy. Wszystkie działania będą realizowane przy współpracy jednostek samorządu gminnego, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych oraz mieszkańców. Monitoring będzie prowadzony corocznie, aby zapewnić elastyczne reagowanie na zmieniające się potrzeby społeczności.

Finansowanie działań będzie pochodziło zarówno z budżetu Gminy, jak i środków zewnętrznych (fundusze UE, programy rządowe, partnerstwa publiczno-prywatne).

Etap	Lata realizacji	Główne działania
Etap I inicjacyjny	2026-2027	▪ Uruchomienie programów wsparcia rodzin i seniorów ▪ Powołanie zespołu ds. wdrażania strategii ▪ Rozpoczęcie procesów partycypacyjnych
Etap II rozwojowy	2028-2030	▪ Rozbudowa infrastruktury usług społecznych ▪ Wdrożenie programów aktywizacji zawodowej i społecznej ▪ Realizacja działań integracyjnych ▪ Wsparcie NGO i inicjatyw lokalnych ▪ Ewaluacja śródkresowa – weryfikacja celów
Etap III konsolidacyjny	2031-2032	▪ Ocena efektów działań i ich dostosowanie ▪ Utrwalenie partnerstw lokalnych i programów wolontariatu ▪ Finalizacja działań infrastrukturalnych i edukacyjnych ▪ Ewaluacja strategii i opracowanie rekomendacji na kolejny okres

11.6 Harmonogram realizacji strategii (2026-2032) w ujęciu rocznym

Rok	Kluczowe działania	Odpowiedzialny	Wskaźniki efektywności
2026	Opracowanie rocznych planów operacyjnych, diagnoza potrzeb społecznych	MOPS	Liczba opracowanych planów, kompletność diagnozy
2027	Wdrożenie programów wsparcia rodzin i seniorów, rozpoczęcie kampanii profilaktycznych	MOPS, NGO	Liczba beneficjentów, poziom satysfakcji
2028	Rozszerzenie działań na osoby z niepełnosprawnościami, szkolenia wolontariuszy	MOPS, NGO	Liczba uczestników programów, liczba przeszkolonych wolontariuszy
2029	Ewaluacja skuteczności działań, aktualizacja diagnozy problemów społecznych	MOPS	Raport ewaluacyjny, liczba działań skorygowanych
2030	Intensyfikacja działań profilaktycznych, rozwój inicjatyw lokalnych	MOPS, NGO, społeczność lokalna	Liczba inicjatyw, liczba uczestników programów
2031	Monitoring postępów, przygotowanie raportów dwuletnich dla Burmistrza i Rady Miasta	MOPS	Raporty dwuletnie, liczba wskaźników osiągniętych
2032	Podsumowanie strategii, rekomendacje na kolejne lata	MOPS, Wójt, Rada Gminy	Raport końcowy, propozycje nowych działań

11.7 Mechanizmy współpracy i partycypacji

Efektywność strategii zależy od współpracy międzysektorowej i aktywnego udziału społeczności lokalnej. MOPS wraz z Gminą Bytów planuje:

- tworzenie platform współpracy między instytucjami publicznymi, NGO i sektorem prywatnym;
- angażowanie mieszkańców w konsultacje społeczne dotyczące priorytetów strategicznych;
- wspieranie wolontariatu i lokalnych inicjatyw obywatelskich;
- rozwój sieci wsparcia dla rodzin, seniorów i osób w trudnej sytuacji społecznej.

Centralna rola MOPS w zarządzaniu, wdrażaniu i monitoringu strategii zapewnia spójność działań, efektywne wykorzystanie zasobów i zaufanie społeczne, co stanowi fundament skutecznej polityki społecznej gminy Bytów w latach 2026-2032.